

Хмельницький національний університет
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ ЛЦЕЮ

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)

Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)

Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

КВРСОА. 024046.01.02.00

Виконала студентка 2-го курсу група СОАМ-24-1
Шифр

Підпис

Валерія ЗВОНСЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник д-р пед. наук, проф.
Науковий ступінь, вчене звання

Підпис

Наталія БІДЮК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер канд. пед. наук, доц.

Підпис

Світлана КОРОЛЬ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри іншомовної освіти
і міжкультурної комунікації

10.12.2025
Дата

Підпис

Наталія БІДЮК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права

Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)

Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)

Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

01.09.2025

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Звонська Валерія Дмитрівна

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи Розвиток англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею

Керівник роботи Бідюк Наталя Михайлівна, д-р пед. наук, професор

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. № 65, додаток № 2

2 Строк подання студентом роботи на кафедру 16.12.2025 р.

3 Вихідні дані до роботи

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків. Експериментальна частина в профільних класах ліцею.

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Здійснити теоретичний аналіз досліджуваної проблеми в науково-методичній літературі; дослідити сутність ключових понять.

2. З'ясувати особливості розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею.

3. Визначити компонентну структуру АККПМ учнів профільних класів.

4. Обґрунтувати методичні прийоми, методи і засоби розвитку АККПМ учнів профільних класів та експериментально перевірити їх ефективність.

5. Розробити методичні рекомендації для розвитку АККПМ учнів у профільній школі.

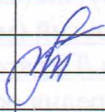
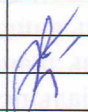
5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

---

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1-2	Бідюк Н.М., професор, зав. кафедри	01.09.2025	01.09.2025
			

7 Дата видачі завдання 01.09.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1. Теоретичні засади розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею	01.09.2025 – 01.10.2025	Виконано
2. Методичні основи розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею	02.10.2025 – 02.11.2025	Виконано
3. Експериментальна робота. Узагальнення результатів та обґрунтування висновків	03.11.2025 – 30.11.2025	Виконано
4. Технічне оформлення та перевірка на плагіат. Підготовка до публічного захисту	01.12.2025 – 16.12.2025	Виконано

Студент

Підпис

Валерія ЗВОНСЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Наталія БІДЮК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Звонська В. Д. Розвиток англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею. – Кваліфікаційна робота.

Кваліфікаційна робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: д-р пед. наук, проф. Бідюк Н. М. Хмельницький, 2025.

Загальний обсяг роботи становить 116 сторінок, із них 96 – основного тексту. Ілюстрований матеріал подано у 11 таблицях, на 12 рисунках. Робота містить 4 додатки та 99 джерел посилань.

Ключові слова: англomовна комунікативна компетентність, профільні класи, учні, писемне мовлення, засоби, методика, технологія, методи, прийоми, навчання, англійська мова.

Кваліфікаційна робота присвячена методиці розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею.

У роботі здійснено теоретичне узагальнення та практичне вирішення проблеми розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею. Проаналізовано наукові підходи до навчання англійської мови в умовах профільного навчання, визначено структуру англomовної комунікативної компетентності в писемному мовленні, уточнено її критерії та показники. Обґрунтовано ефективні методи, методичні прийоми та засоби підвищення рівня розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів. Експериментально перевірено результативність запропонованої методики розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею. Розроблено методичні рекомендації щодо вдосконалення процесу розвитку зазначеної компетентності у контексті профільного навчання англійської мови.

_____
Підпис автора подання роботи до захисту

_____
Дата

SUMMARY

Zvonska, V. D. *Developing English Communicative Competence in Writing among Lyceum Students in Specialized Classes*. – Qualification Paper.

Qualification work for obtaining Master's degree in specialty 014.02 Secondary Education. Language and Foreign Literature (English). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, scientific supervisor: Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor N. M. Bidyuk, – Khmelnytskyi, 2025.

The total volume of the work is 116 pages, of which 96 pages are the main text. The illustrative material is presented in 11 tables and 12 figures. The work contains 4 appendices and references to 99 sources.

Keywords: English communicative competence, specialized classes, students, writing, tools, methodology, technology, methods, techniques, teaching, English language.

The qualification paper is devoted to the methodology of developing English communicative competence in writing among students of specialized classes in the lyceum. The study provides a theoretical generalization and practical solution to the problem of developing English communicative competence in writing among students of specialized lyceum classes. Scientific approaches to teaching English in the context of specialized education are analyzed; the structure of English communicative competence in writing is defined, and its criteria and indicators are specified. Effective methods, methodological techniques, and tools aimed at enhancing the level of English communicative competence in students' writing are substantiated. The effectiveness of the proposed methodology for developing English communicative competence in writing among specialized class students has been experimentally verified. Methodological recommendations have been developed to improve the process of developing this competence within the framework of specialized English language instruction.

_____
Author's signature

_____
The date of the work submission to defence

ЗМІСТ

	С.
Перелік умовних скорочень.....	6
Вступ	7
1 Теоретичні засади розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею	12
1.1 Проблема розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів у науково-методичній літературі	12
1.2 Сучасні підходи та принципи розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів у профільних класах	23
1.3 Змістові характеристики та структура англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів	45
2 Методичні основи розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею.....	51
2.1 Обґрунтування методичних прийомів, методів і засобів розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею.....	51
2.2 Експериментальна перевірка ефективності методичних прийомів, методів і засобів розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею.....	77
2.3 Методичні рекомендації удосконалення розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею	92
Висновки	97
Перелік джерел посилання	100
Додаток А Компоненти, критерії і показники розвитку АККПМ учнів ...	108
Додаток Б Плани-конспекти уроків з англійської мови(10-й клас).....	110
Додаток В Узагальнена таблиця інтегрованих проєктів для розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею.....	115
Додаток Г Поетапна модель розвитку писемного мовлення	117

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АКК – англomовна комунікативна компетентність

АККПМ – англomовна комунікативна компетентність у писемному мовленні

ІМ – іноземна мова

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У контексті глобалізації англomовна комунікативна компетентність (далі – АКК) постає як одна з провідних умов успішної інтеграції особистості у світовий освітній, професійний і культурний простір. Саме тому розвиток АКК набуває особливої значущості в сучасній системі профільної шкільної освіти. У профільних класах ліцею відбувається інтенсивна підготовка учнів до подальшого навчання у закладах вищої освіти та до ефективної взаємодії у полікультурному середовищі, розвиток англomовної компетентності у писемному мовленні стає одним із пріоритетних завдань навчання іноземної мови.

Відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа» (2017) та «Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» (2020), пріоритетним завданням сучасної шкільної освіти є формування ключових компетентностей, серед яких іншомовна комунікативна компетентність посідає провідне місце.

Особливої актуальності набуває проблема розвитку АКК у писемному мовленні (далі – АККПМ), адже письмо є не лише засобом закріплення мовних знань, а й формою самовираження, інструментом міжкультурної взаємодії та академічної комунікації. Уміння грамотно й логічно висловлювати думки письмово є однією з найважливіших складових комунікативної компетентності, що визначено у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти (CEFR, 2020).

Профільне навчання у ліцеї спрямоване на поглиблене вивчення окремих предметів, у тому числі англійської мови, з метою професійної орієнтації учнів та формування готовності до подальшої освіти або професійної діяльності у міжнародному контексті. Проте практика засвідчує, що рівень сформованості АККПМ у старшокласників залишається недостатнім. Учні часто володіють певним запасом лексичних і граматичних знань, але мають труднощі з організацією письмового висловлювання, дотриманням жанрових і стилістичних норм, логічною побудовою тексту, що знижує їхню здатність ефективно

комунікувати англійською мовою у письмовій формі. Крім того, розвиток цифрового освітнього середовища актуалізують потребу у формуванні в учнів навичок академічного письма, критичного мислення та самостійного створення письмових продуктів англійською мовою.

Зазначене зумовлює потребу у вдосконаленні методики навчання писемного мовлення в умовах профільної школи, зокрема у впровадженні сучасних методичних прийомів, комунікативно орієнтованих завдань та засобів, які забезпечують розвиток АККПМ.

Отже, актуальність дослідження зумовлена такими чинниками: потребою підвищення якості навчання англійської мови у профільних класах відповідно до європейських стандартів мовної освіти; недостатньою розробленістю методичних засад розвитку писемного мовлення у старшокласників; необхідністю формування в учнів здатності до ефективного письмового спілкування в академічному та професійному контекстах; суспільним запитом на випускників, здатних вільно і грамотно комунікувати англійською мовою у різних формах, зокрема письмовій.

Українські дослідники, які вивчають проблему розвитку англійської комунікативної компетентності у школярів (Л. Бабенко, К. Дмитренко, О. Заболоцька, Л. Калініна, О. Савченко, С. Мельник, О. Петрашук, С. Ніколаєва, О. Тарнопольський та ін.), підкреслюють важливість формування вмінь іншомовного спілкування на всіх рівнях, зокрема у писемному мовленні. У їхніх працях акцентується на доцільності використання інтерактивних та інноваційних методів навчання (рольових ігор, дискусій, проєктної діяльності), цифрових технологій, які створюють умови для розвитку творчого потенціалу учнів і підвищення ефективності навчального процесу у профільних класах ліцею. Проблеми профільного навчання висвітлено у роботах таких науковців як Л. Пашко, О. Коваленко, Л. Симоненко та ін.

На основі аналізу наукових праць дослідників встановлено, що АККПМ учнів профільних класів є здатністю усвідомлено та ефективно використовувати англійську мову для створення текстів різних жанрів і стилів, адекватно

виражати думки, ідеї та почуття, дотримуючись норм граматики, лексики, стилістики та комунікативних стратегій, а також інтегрувати знання з міжкультурної комунікації для досягнення взаєморозуміння у письмовому спілкуванні.

У контексті розвитку АККПМ учнів науковці виділяють такі ключові компоненти її структури: лінгвістичний, що передбачає знання граматичних, лексичних, орфографічних та фонетичних норм, необхідних для створення правильних і зрозумілих письмових висловлювань; соціолінгвістичний, який забезпечує здатність адаптувати писемне мовлення до конкретної комунікативної ситуації, соціальних норм, стилю та контексту; прагматичний, що передбачає вміння організовувати та логічно структурувати тексти з урахуванням мети спілкування та очікувань адресата; соціокультурний, що відображає обізнаність із культурними традиціями, нормами та особливостями носіїв англійської мови, забезпечуючи міжкультурну адекватність письмових висловлювань; та мотиваційний, який визначає готовність і бажання учнів активно використовувати англійську мову для досягнення комунікативних цілей у письмовому спілкуванні. Ця структура АККПМ забезпечує цілісний підхід до формування ефективного письмового мовлення учнів профільних класів, інтегруючи мовні, соціальні й культурні аспекти комунікації. З урахуванням підходів дослідників у структурі АККПМ виокремлюємо три компоненти: лінгвістичний, соціокультурний та прагматичний. Розвиток цієї компетентності є однією з ключових цілей навчання англійської мови у профільній школі, оскільки вона забезпечує не лише знання, а й здатність застосовувати мову у реальних комунікативних ситуаціях.

Викладене вище обумовило вибір теми кваліфікаційної роботи: **«Розвиток англійської комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею».**

Об’єкт дослідження – розвиток АККПМ учнів профільних класів ліцею.

Предмет дослідження – методичні прийоми, методи та засоби розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробленні й експериментальній перевірці ефективності методичних прийомів, методів та засобів розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею.

Згідно з метою дослідження сформульовано основні **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз досліджуваної проблеми в науково-методичній літературі; дослідити сутність ключових понять.
2. З'ясувати особливості розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею.
3. Визначити компонентну структуру АККПМ учнів профільних класів.
4. Обґрунтувати методичні прийоми, методи і засоби розвитку АККПМ учнів профільних класів та експериментально перевірити їх ефективність.
5. Розробити методичні рекомендації для розвитку АККПМ учнів у профільній школі.

Під час виконання наукової роботи використано такі **методи**: *теоретичні* – аналіз, синтез, узагальнення для опрацювання наукової та навчально-методичної літератури, порівняння різних підходів до проблеми дослідження, уточнення її термінологічного апарату та обґрунтування структури АККПМ учнів профільної школи; *емпіричні* – анкетування, спостереження, бесіди з учасниками освітнього процесу; педагогічний експеримент, спрямований на перевірку ефективності запропонованої методики розвитку АККПМ; методи математичної статистики – для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних і підтвердження результативності експериментального навчання.

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні методичних прийомів, методів та засобів розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні й впровадженні під час практичної підготовки методичних прийомів, методів та засобів розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею, а також розробленні методичних рекомендацій. Розроблені матеріали можуть бути використані майбутніми учителями іноземних мов для написання наукових статей,

доповідей, рефератів, курсових робіт з методики викладання іноземної мови в профільній школі, а також вчителями-практиками для розроблення навчальних посібників, інструктивних матеріалів тощо.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження обговорено на студентській конференції ХНУ 22 травня 2025 р. (доповідь на тему: «Система вправ для розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільної школи»).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків. Повний обсяг тексту складає 116 сторінок, з них 96 сторінок основного тексту. Робота ілюстрована 11 таблицями та 12 рисунками.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ ЛЦЕЮ

1.1 Проблема розвитку англомовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів у науково-методичній літературі

Згідно з концепцією «Нова українська школа», забезпечення володіння іноземною мовою належить до десяти ключових компетентностей, що формуються у сучасному освітньому процесі. Так, учень середньої школи повинен володіти здатністю «належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно та письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому спектрі соціальних та культурних контекстів»; він має бути готовим до «посередницької діяльності та міжкультурного спілкування» [53, с. 11].

У профільних школах особлива увага приділяється розвитку інтелектуальних здібностей учнів, їхнього творчого потенціалу, залученню до цінностей світової культури, стимулюванню критичного мислення, прагненню до саморозвитку та самовдосконалення. Водночас завданням профільного навчання є виховання покоління проактивних, діяльних громадян, здатних до безперервного навчання та самостійного здобуття знань протягом життя.

Традиційна система навчання англійської мови, сформована в минулому, є одноманітною для всіх учнів і не здатна повною мірою задовольнити сучасні освітні та комунікативні потреби. У зв'язку з цим проблема формування АККПМ стала об'єктом активного наукового дослідження педагогів, що потребує більш детального опрацювання, систематизації та впровадження сучасних методичних підходів.

У науково-методичній літературі питання розвитку АККПМ учнів профільних класів висвітлено як актуальну педагогічну проблему, що поєднує теоретичні та методичні аспекти навчання англійської мови.

Дослідники (Л. Бабенко, К. Дмитренко, О. Заболоцька, Л. Калініна, О. Савченко, С. Мельник, О. Петрашук, С. Ніколаєва, О. Тарнопольський) зазначають, що розвиток АКК передбачає формування в учнів комплексних мовленнєвих навичок, які включають лексичні, граматичні, орфографічні та стилістичні знання, а також уміння логічно структурувати тексти та адаптувати їх відповідно до комунікативної ситуації. Науковці підкреслюють, що розвиток АКК у профільних класах має специфічні особливості, зумовлені орієнтацією навчання на поглиблене оволодіння англійською мовою, розвиток дослідницьких та проєктних умінь, підготовку до вступу до ЗВО та життєдіяльності у багатокультурному середовищі.

Дослідження фахівців та сучасні вимоги до підготовки учнів профільних класів ліцею свідчать про необхідність удосконалення процесу навчання англійської мови. У контексті профільної школи особливу увагу слід приділяти розвитку навичок письма, оскільки саме писемне мовлення сприяє систематизації знань, розвитку критичного мислення та здатності до аргументованого викладу думок. Сучасні методики передбачають використання інтерактивних та проєктних технологій, які дозволяють учням створювати власні письмові тексти – есе, аналітичні доповіді, дослідницькі роботи, презентації. Такий підхід формує активну позицію учня як суб'єкта навчальної діяльності, який самостійно застосовує знання та уміння у практичних завданнях [88].

Компетентнісний підхід формує навчальні цілі через конкретні уміння, досягнення яких забезпечується добром знань, необхідних для їх реалізації. У профільних класах це означає, що розвиток АККПМ відбувається через активну, соціально орієнтовану та проєктно-організовану діяльність учнів, що відповідає сучасним освітнім стандартам і потребам життя.

Писемне мовлення є ключовим компонентом АКК, що визначає здатність учнів до ефективної комунікації у навчальному та професійному контексті. У профільних класах акцент робиться на поглибленому вивченні англійської мови, що передбачає не лише знання граматики та лексики, а й уміння створювати академічні та професійні тексти [88]. Писемне мовлення сприяє розвитку

критичного мислення, умінню аналізувати інформацію та формулювати власні аргументовані висновки.

Більшість науковців зазначають, що навчання писемного мовлення є однією з найскладніших і водночас найважливіших проблем методики викладання іноземних мов. Процес оволодіння англійським письмом має низку специфічних особливостей і пов'язаних із ним труднощів – як загальних, так і таких, що залежать від мовленнєвого рівня підготовки учнів. Усвідомлення цих труднощів, а також системна робота над їх подоланням сприяють ефективнішому формуванню та розвитку навичок письма, підвищенню якості навчання англійської мови в умовах профільної школи.

Як зазначає І. Задорожна, письмо – це важливий вид мовленнєвої діяльності, за допомогою якого людина висловлює свої думки у письмовій (графічній) формі. У процесі навчання англійської мови письмо допомагає не лише закріплювати граматику та лексику, а й розвивати вміння чітко й логічно висловлювати власні ідеї. Оволодіння письмом передбачає роботу над кількома складовими: технікою письма (правильне написання слів, пунктуація, оформлення тексту); умінням створювати зв'язне висловлення іноземною мовою – лист, есе, повідомлення, опис тощо [31, с. 23–28].

Хоча письмо вважається одним із найскладніших видів мовленнєвої діяльності, воно має велике значення для формування мовленнєвої компетентності. Завдяки письму учні не лише вдосконалюють свої мовні навички, а й розвивають культуру мислення, уважність, уміння планувати і структурувати текст.

Дослідники підкреслюють, що письмо є не лише навчальним умінням, а осмисленою діяльністю, пов'язаною із культурою, спілкуванням і самовираженням людини. Через письмо учні вчаться розуміти світ і передавати свої думки іншим [89; 97].

Письмо є складним продуктивним видом мовленнєвої діяльності, який забезпечує фіксацію та передачу думки в графічній формі. У сучасній лінгводидактиці письмо розглядається як додатковий до усного мовлення засіб

комунікації, побудований на системі графічних знаків, що відображають мовні закономірності.

Процес оволодіння письмом охоплює два взаємопов'язані аспекти: письмо як вид продуктивної мовленнєвої діяльності – мета навчання, спрямована на формування здатності учнів створювати зв'язні, логічно та граматично правильні письмові висловлювання; письмо як результат продуктивної діяльності – засіб навчання, який використовується для формування, контролю та закріплення мовних знань і навичок.

Механізми письма мають складну психофізіологічну структуру, що включає:

- випереджувальний синтез, який передбачає внутрішнє програмування граматико-семантичної структури висловлювання;
- внутрішнє мовлення, що забезпечує смислову організацію тексту;
- взаємодію слухових, мовно-рухових і зорових аналізаторів, які відповідають за формування образів звуків і графем;
- роботу короткочасної та довгочасної пам'яті, необхідну для збереження й актуалізації мовного матеріалу.

Навчання письма у профільній школі передбачає системну роботу за трьома основними напрямками:

- розвиток графічних навичок, що забезпечують технічну сторону письма;
- оволодіння орфографічними нормами, які сприяють формуванню грамотності;
- розвиток умінь писемного мовлення, що включає навчання створенню текстів різних жанрів і стилів відповідно до комунікативних завдань.

Таким чином, навчання письма виконує багатофункціональну роль у процесі іншомовної підготовки учнів, оскільки є не лише засобом засвоєння мовного матеріалу, але й важливим інструментом розвитку комунікативної компетентності. У контексті профільної освіти письмо набуває особливого значення, оскільки забезпечує розвиток академічних навичок, критичного мислення та здатності до самовираження іноземною мовою.

Оскільки на уроках часто бракує часу для письмових вправ, важливо поєднувати класну роботу з самостійною діяльністю учнів. Наприклад, учитель може пропонувати творчі завдання для виконання вдома – написання короткого есе, електронного листа чи опису події. Це допоможе учням ефективніше розвивати АКК і впевненіше користуватися письмом у різних життєвих ситуаціях.

Серед основних вимог до сформованості АККПМ у профільній школі англomовне письмо не лише передбачає здатність учнів грамотно організувати мовний матеріал, накопичувати достатній запас мовних структур і лексичних одиниць, але й вимагає логічності викладу думок у процесі письма. Загалом англійський письмовий текст має містити цікаву вступну та завершальну частини, а основний зміст повинен відповідати темі роботи й забезпечувати смислову єдність від початку до кінця. Щоб досягти успішності в англomовному письмі, учні мають постійно вдосконалювати навички структурування тексту. У процесі письмових тренувань варто заохочувати використання різних стилів написання. Читання якісних зразків англomовних текстів допомагає значно розширити словниковий запас і вдосконалити вміння застосовувати граматичні конструкції. Окрім того, читання сприяє розвитку логічного мислення, завдяки чому зменшуються труднощі, з якими учні стикаються під час письма. Взаємне редагування та аналіз робіт дозволяють учням усвідомити власні помилки й покращити навички самостійного навчання та письма. Учителі, враховуючи індивідуальні особливості учнів, можуть створювати сприятливі умови для розвитку навичок писемного мовлення, у яких учні відчуватимуть красу англійської мови та зможуть творчо застосовувати її у власних текстах. Згідно з вимогами профільної школи, тематика завдань з англійського письма стає дедалі ширшою, що дозволяє комплексно перевірити рівень володіння мовою. Під час підготовки до письма методисти рекомендують учням практикувати створення текстів, пов'язаних із повсякденним життям і соціальними явищами, наприклад, вести щоденник, поступово розширюючи тематику та зміст власних висловлювань [99].

Водночас науковці зазначають, що використання традиційної моделі навчання англomовного письма у профільній школі (застосування методу механічного наслідування) інколи зводиться до написання твору (класичні» тексти) з подальшою перевіркою та коментарем. Така модель навчання вже тривалий час є типовою для уроків англійського письма в старшій школі, що часто призводить до того, що більшість учнів пасивно виконують завдання механічно, втрачаючи інтерес до письма. Це не лише гальмує розвиток навичок писемного мовлення, а й штучно розриває зв'язок між АКК та писемним мовленням.

Під час спостереження у професій переддипломної практики з'ясовано, що учні профільних класів послідовно оволодівають такими видами писемної діяльності:

- запис запитань і відповідей – розвиває уміння формулювати думки у вигляді структурованих висловлювань, що є основою для побудови діалогічного мовлення;

- складання речень на основі вербальних або зорових опор – сприяє формуванню когнітивних навичок аналізу інформації та її вербалізації;

- опис предметів, осіб та явищ – формує вміння логічно та детально викладати інформацію, що є необхідним для розвитку академічного письма;

- підготовка повідомлення у межах усного монологу – забезпечує інтеграцію усного та писемного мовлення, стимулює синтез лексичних, граматичних і комунікативних навичок;

- висловлення власного ставлення до подій або особистого досвіду — сприяє формуванню особистісної рефлексії та критичного мислення у писемному мовленні;

- створення творів різних жанрів (вір, реферат, доповідь, нарис, есе) – розвиває здатність до комплексного письмового висловлення, опрацьовує навички планування та структуризації тексту;

- складання плану або тез до прочитаного тексту чи власного усного повідомлення – формує навички аналізу та узагальнення інформації;

- стислий письмовий переказ змісту почутого чи прочитаного – розвиває навички конденсації інформації та формування когерентного тексту;
- ведення нотаток для себе або інших осіб – стимулює здатність до оперативного фіксування важливої інформації;
- заповнення нескладних анкет, форм або опитувальних листів – розвиває навички формальної письмової комунікації;
- написання оголошень, листів (особистих та офіційних) та привітальних листівок – формує вміння адаптувати мову до конкретного комунікативного контексту;
- складання короткої автобіографії (*curriculum vitae*) – практикує формалізоване представлення інформації про себе, що є важливим елементом професійної комунікації.

Таким чином, навчання письму у профільній школі передбачає поетапне ускладнення завдань, що поєднує розвиток технічних навичок письма із формуванням комунікативних умінь [50; 76].

Формування навичок писемного мовлення передбачає активне залучення когнітивних процесів, таких як: випереджувальний синтез (програмування граматико-семантичної частини висловлювання); внутрішнє мовлення; функціонування слухо-мовно-рухових аналізаторів (образів); довгочасна та короткочасна пам'ять. Ці психофізіологічні механізми забезпечують ефективне перетворення думки на письмову форму, що є основою для розвитку АККПМ учнів.

Науковці підкреслюють, що навчання писемному мовленню в профільній школі має враховувати: лінгвістичний аспект: поглиблене вивчення граматики, лексики та стилістики письма; формування активного словникового запасу для створення складних текстів; комунікативний аспект: орієнтація на реальні комунікативні ситуації, вміння адаптувати текст під різні жанри та аудиторії; когнітивний аспект: розвиток аналітичного мислення, логічної організації тексту, вміння будувати аргументацію та висновки; соціокультурний аспект:

врахування норм ділового та академічного спілкування, жанрових особливостей письма та культурних контекстів [96].

Дослідження показують, що учні профільних класів часто стикаються з низкою труднощів, а саме: недостатньо активним словниковим запасом та труднощами його практичного застосування; проблемами у логічній структуризації тексту; низьким рівнем критичного та творчого письма; обмеженим використанням сучасних інтерактивних та проєктних методик у навчальному процесі.

Писемне та усне мовлення лінгвістами розглядаються як дві форми спілкування, що мають спільну комунікативну природу. Вони базуються на єдиних когнітивно-мовленнєвих механізмах і відображають однакові моделі побудови змісту, проте відрізняються засобами його вираження, структурною організацією та характером взаємодії між комунікантами [27].

Писемне мовлення потребує логічного, послідовного й розгорнутого викладу думок, точності у використанні мовних засобів та чіткого дотримання граматичних норм. Воно вимагає ретельного добору слів і виразів, що забезпечує чіткість і зрозумілість висловлення. Як вид мовленнєвої діяльності, письмо сприяє глибшому засвоєнню й закріпленню нового лексичного та граматичного матеріалу, підтримує розвиток навичок читання й усного мовлення. Крім того, письмова форма спілкування полегшує процес запам'ятовування інформації, сприяє її тривалому утриманню в пам'яті та допомагає уникати надмірних повторень.

Дослідники зазначають, що під час навчання лексики та граматики письмова фіксація матеріалу забезпечує учням можливість ефективного засвоєння мовного матеріалу. Зокрема, вона сприяє:

- запам'ятовуванню, повторенню й закріпленню навчального матеріалу, який студенти самостійно записують у зошитах;
- виконанню письмових вправ, що формують уміння та навички практичного використання лексичних і граматичних одиниць;

- створенню асоціативних зв'язків, які полегшують запам'ятовування лексичних елементів, речень і структурних зразків;
- організації усних вправ на основі попередньо зафіксованих у зошитах або на дошці мовних структур і лексичного матеріалу [75].

Аналіз психофізіологічних особливостей формування вмінь писемного англійського мовлення засвідчує тісний взаємозв'язок між усним і писемним мовленням. Цей взаємозв'язок зумовлений спільністю їхньої комунікативної функції, використанням однакового мовного матеріалу та певними закономірностями внутрішнього мовлення. Відтак, розвиток умінь в одному виді мовленнєвої діяльності сприяє вдосконаленню іншого.

Дослідниця М. Прокопчук у дисертаційній праці «Формування мовних компетенцій в учнів основної школи (англійська мова після німецької)» з'ясовує специфіку оволодіння другою іноземною мовою учнями, які вже мають базу німецької, та пропонує методичні підходи для ефективного розвитку лексичної, граматичної та комунікативної компетенцій. Аналіз роботи дозволяє визначити, що авторка системно поєднує теоретичні положення з експериментальною перевіркою методик, враховує вплив міжмовної інтерференції та пропонує практичні рекомендації, які підвищують ефективність навчання англійської мови в умовах послідовного вивчення другої іноземної. Результати дослідження свідчать про тісний взаємозв'язок між сформованими знаннями з першої іноземної мови та процесом оволодіння другою, а також підтверджують значення систематичної письмової та усної практики для розвитку мовних компетенцій, що робить роботу цінним внеском у методику викладання іноземних мов у профільній школі [62].

Дослідження сучасних педагогічних технологій, таких як рольові ігри, проєктне навчання, дискусії, інтерактивні методи та інформаційно-комунікаційні технології, засвідчує їхню ефективність у розвитку мовленнєвої компетентності, формуванні критичного мислення та креативності учнів. Заслуговує на увагу методичний доробок Л. Калініної та В. Калініна присвячений формуванню вмінь творчого мислення старшокласників через

навчання іноземної мови. Автори обґрунтовують, що іноземна мова виступає не лише засобом комунікації, а й ефективним інструментом розвитку когнітивних та креативних здібностей учнів. У роботі аналізуються методичні підходи та педагогічні прийоми, спрямовані на стимулювання творчого мислення під час уроків іноземної мови, зокрема вправи на генерацію ідей, використання проблемних завдань та інтерактивних форм роботи. Праця має практичне значення для вчителів, оскільки пропонує конкретні методичні рекомендації щодо організації навчального процесу, що поєднує засвоєння мовного матеріалу з розвитком креативності учнів. Висновки авторів підкреслюють тісний взаємозв'язок між комунікативною компетентністю та творчим потенціалом учнів [37, с. 84–87].

Важливе значення у розвитку англомовного письма має використання автентичних матеріалів. Науковці доводять ефективність включення автентичних текстів у навчальний процес, адже вони сприяють формуванню реалістичних мовних навичок, розвитку лексико-граматичної компетентності та комунікативної здатності учнів. У дослідженнях О. Михайлової, О. Кузнецової та В. Пико висвітлено педагогічний потенціал використання автентичних матеріалів у навчанні англомовного письма старшокласників. Автори проаналізували вітчизняні та зарубіжні джерела, що підкреслюють важливість інтеграції завдань, спрямованих на розвиток писемного мовлення, у навчальний процес. Встановлено, що автентичні матеріали підвищують мотивацію учнів до комунікативної діяльності, сприяють креативному та естетичному розвитку особистості, а також виконують функцію естетичного виховання. Дослідження показує, що старшокласникам подобається брати участь у різних видах письмових завдань, проте існують труднощі, які стримують ефективність розвитку писемних навичок. Для подолання цих проблем автори наголошують на необхідності врахування вікових та психологічних особливостей учнів, формування вміння і бажання вчитися, оволодіння елементами мовної культури та поведінки. Практичну цінність мають розроблені дослідниками конкретні приклади завдань з використанням автентичних матеріалів (статті, листи,

огляди), які організують зміст мовлення, додають емоційного забарвлення письмовим роботам та мотивують формування писемних умінь. Автори роблять висновок, що англomовне письмо є дієвим засобом оптимізації розвитку іншомовної комунікативної компетентності старшокласників [49, с.148].

Аналіз наукової праці М. Косянчук «Суть та зміст навчання писемного мовлення у старшій школі» свідчить про комплексне висвітлення проблеми розвитку навичок англomовного письма у старшокласників. Авторка акцентує увагу на специфіці навчання письма як виду мовленнєвої діяльності, що потребує систематичного формування лексико-граматичних умінь, розвитку комунікативної та когнітивної компетентності учнів. Дослідниця обґрунтовує методичні аспекти організації письмових вправ, підкреслює взаємозв'язок усного та писемного мовлення, а також значення структурованої практики для закріплення знань і підвищення ефективності навчального процесу. Дослідження висвітлює необхідність використання диференційованого підходу до навчання, враховуючи рівень підготовки та психологічні особливості старшокласників, що сприяє формуванню більш високого рівня писемної компетентності та комунікативних навичок [46].

На думку Т. Вольфовської, метою навчання англійському письму є формування комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів, яка включає: володіння графічними знаками, уміння грамотно будувати зміст і форму письмового висловлювання відповідно до стилю; розвиток графічних автоматизмів, мовленнєвих навичок і вмінь; набуття автентичних уявлень про предметний світ; розширення знань і кругозору; оволодіння культурою письма та формування інтелектуальної готовності до створення креативного авторського тексту [20, с. 141–148]. Праця має практичну цінність, оскільки пропонує конкретні стратегії використання автентичних матеріалів для підвищення ефективності навчання письму та розвитку мовної самостійності учнів старшої школи.

У контексті розвитку АККПМ важливо враховувати також вікові особливості учнів. Учена Н. Бідюк визначає період старшого шкільного віку як

етап істотних якісних змін у загальному особистісному розвитку. На основі цього можна стверджувати, що подібні якісні зміни характерні й для комунікативної діяльності учнів. Старший шкільний вік розглядається як період загальної культури мовлення та письма. У підлітковому віці письмове мовлення починає випереджати розвиток усного. Старшокласники демонструють здатність до самоаналізу та самостійного міркування, зростає кількість мікротем у письмових роботах, а також проявляється їхня мовна та смислова характеристика. Вдосконалюються такі складові письмового висловлювання, як стилістика, синтаксис, морфологія, цілісність і зв'язність тексту [7, с. 180]. На даному етапі навчання іноземної мови повинно мати професійно орієнтований характер і спрямовуватися на формування конкретних комунікативних умінь. Зокрема, увага приділяється розвитку здатності до реферування та анотування текстів, перекладу іноземних текстів у різних формах усного та писемного мовлення.

Таким чином, аналіз науково-методичної літератури дає змогу констатувати, що розвиток АККПМ учнів профільних класів є комплексним процесом, який потребує системного поєднання теоретичних знань, практичних умінь та сучасних педагогічних технологій.

1.2 Сучасні підходи та принципи розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів у профільних класах

Профільне навчання – різновид диференційованого навчання здобувачів освіти старшої школи відповідно до їх освітніх потреб, нахилів, здібностей, які зумовлені орієнтацією на майбутній професійний вибір, на майбутню професію. Закон України “Про освіту” (2017 р., зі змінами), Концепція «Нова українська школа» (2016 р.), «Концепція профільного навчання у старшій школі» (2013 р.) чітко розмежували здобуття профільної середньої освіти на два спрямування:

- *академічне*, як профільне навчання на основі поєднання змісту освіти,

визначеного стандартом профільної середньої освіти, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти;

- професійне, як орієнтоване на ринок праці профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів. Освітні потреби, нахили та здібності, орієнтовані на майбутній професійний вибір зумовлюють вибір здобувачами освіти відповідних профілів навчання [32].

Профіль навчання – спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає поглиблене і професійно-зорієнтоване навчання циклу споріднених предметів.

Особливого значення для забезпечення ефективності організованого профільного навчання у старшій школі набуває процес моделювання профілю навчання. Модель профільного навчання визначає шляхи досягнення його мети та основних завдань, а саме формування ключових та предметних компетентностей.

Профільне навчання в сучасній системі загальної середньої освіти реалізується за різними організаційними моделями, серед яких виокремлюють опорну профільну школу, динамічні профільні групи, профільні класи з одним або кількома напрямками профілізації, а також районні чи міські ресурсні центри.

Опорні профільні школи функціонують на базі закладів загальної середньої освіти різних рівнів, які забезпечені належною матеріально-технічною базою, кваліфікованими педагогічними кадрами та мають архітектурну й територіальну доступність для учнів із інших закладів освіти.

Профільні групи за одним напрямком створюються, як правило, у тих спеціалізованих навчальних закладах, де відсутні паралельні класи, однак передбачено поглиблене вивчення певного предмета. Групи або класи з різним спрямуванням формуються в освітніх установах, де функціонують паралельні класи, що дає змогу реалізувати індивідуальні освітні траєкторії учнів.

Динамічні профільні групи можуть формуватися як у межах одного класу, так і між кількома класами залежно від освітніх запитів і здібностей здобувачів освіти. При цьому базові навчальні предмети залишаються обов'язковими для всіх учнів.

Зміст профільної освіти визначається Державним стандартом профільної середньої освіти, у якому акцентовано на професійно орієнтованому підході до навчання та на врахуванні вимог сучасного ринку праці, що забезпечує поступовий перехід учнів до професійного самовизначення та подальшої освітньо-професійної реалізації [45].

Аналіз наукової літератури дозволяє констатувати, що феномен «профільного навчання» дослідниками (О. Барановська, Г. Васьківська, В. Кизенко, О. Кизим, С. Косянчук, С. Кропив'янська, Л. Покроєва, Т. Полонська, С. Чистякова та ін.) трактується як форма організації навчального процесу, різновид диференційованого навчання, підхід до поглибленого вивчення окремих дисциплін, засіб індивідуалізації навчання учнів та спеціальна система заходів, спрямованих на діяльнісне застосування учнями своїх іншомовних знань і вмінь із орієнтацією на майбутню професійну діяльність.

Профільними класами в українських закладах загальної середньої освіти вважають, як правило, 10–11 класи, у яких реалізується поглиблене вивчення окремих предметів відповідно до обраного профілю навчання. Такі класи забезпечують диференціацію змісту освіти, сприяють формуванню індивідуальних освітніх траєкторій учнів і створюють умови для професійного самовизначення старшокласників [37]. В академічних ліцеях учнівство зможе обрати профіль (профілі) навчання в межах кластерів: STEM, мовно-літературний, соціально-гуманітарний, щоб вивчати предмети й курси поглиблено.

Однією з ключових компетентностей, що формуються в умовах профільного навчання, є іншомовна комунікативна компетентність, яка передбачає володіння іноземною мовою на рівні, достатньому для інтерпретації понять, фактів і явищ у різних соціальних і культурних контекстах. Вона

охоплює здатність до міжкультурного спілкування, уміння висловлювати власну думку, а також здійснювати посередницьку діяльність у процесі комунікації, що набуває особливого значення у сучасному глобалізованому суспільстві [82].

Основні завдання профільного навчання полягають у вдосконаленні базової іншомовної підготовки випускників (рівень B1), посиленні профільного ядра іноземної мови (рівні B1+, B2) на засадах міждисциплінарності та професіоналізації знань, задоволенні пізнавальних інтересів, освітніх і професійних потреб старшокласників на основі вільного вибору змісту навчання, а також у підготовці до подальшої іншомовної професійної освіти як мети або засобу оволодіння іншою предметною галуззю.

Специфіка профільного навчання в старшій школі полягає у змінах змісту іншомовної освіти на основі компетентнісного підходу та міждисциплінарності. Навчальний матеріал спрямований на поглиблене вивчення іноземних мов і літератури та враховує науково-пізнавальні потреби й інтереси учнів. Використовуються сучасні методи контролю результатів навчання та створюються умови для професійного самовизначення і розвитку внутрішніх ресурсів учнів у навчальному процесі. Важливу роль у підвищенні якості профільного навчання відіграють елективні курси та навчально-методичні матеріали (мовне портфоліо, електронні підручники), що дозволяють поглиблено опановувати іноземну мову та літературу і враховують професійні інтереси та потреби старшокласників.

У сучасних умовах реформування освіти профільне навчання у старшій школі розглядається як ефективний засіб диференціації та індивідуалізації освітнього процесу. Його метою є створення умов для врахування освітніх потреб, інтересів та професійних намірів учнів, а також забезпечення практичної спрямованості здобутих знань і компетентностей. У контексті вивчення англійської мови профільне навчання сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності на більш високому рівні, орієнтованому на подальше використання мови в професійній та академічній діяльності.

Основною метою навчання англійської мови у профільній школі є оволодіння професійно-орієнтованою іншомовною комунікативною компетентністю.

Проблема впровадження сучасних ефективних підходів у навчанні іноземних мов досліджувалася у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених, серед яких Л. Биркун, Е. Блик, О. Пометун, Л. Пироженко, В. Редько, М. Скуратівська, Є. Шевченко, Ф. Хешім (F. Hashim), Дж. Річардс (J. Richards), Т. Роджерс (T. Rodgers) та інші. Зокрема, Б. Коломієць та С. Сошенко зосередили увагу на еволюції методів навчання іноземних мов, досліджуючи їх історичний розвиток та ефективність у сучасному освітньому процесі. В. Маттес (W. Mattes), А. Технау (A. Technau) та Б. Хугеншмідт (B. Hugenschmidt) розкрили специфіку використання діяльнісно-орієнтованих методів навчання іноземних мов, акцентуючи на практичній спрямованості та активному залученні учнів у комунікативну діяльність.

Сучасні українські науковці активно досліджують особливості вивчення іноземних мов у закладах профільної середньої освіти, що зумовлено потребою підготовки випускників до подальшої професійної діяльності в умовах глобалізованого світу. У працях Т. Полонської наголошується, що інтеграція іноземної мови в освітній процес нефілологічних профілів має значний потенціал для підвищення ефективності навчання, оскільки сприяє не лише засвоєнню мовних знань і навичок, а й розвитку здатності учнів опановувати зміст інших предметних галузей через іноземну мову як засіб міжпредметної взаємодії [57].

Дослідниця розглядає іноземну мову як універсальний інструмент пізнання, що забезпечує формування цілісного світогляду, розвиток критичного мислення та підготовку старшокласників до подальшої навчальної й професійної діяльності. У своїй концепції Т. Полонська диференціює два аспекти цілей профільного навчання іноземної мови. Перший – когнітивно-предметний, який передбачає засвоєння системи наукових знань, необхідних для підготовки до практичної діяльності та формування наукових переконань учнів. Другий – особистісно-розвивальний, що сприяє інтелектуальному, пізнавальному й творчому розвитку школярів через активізацію мислення, уяви, пам'яті,

пізнавальних мотивів і системи цінностей. Варто підкреслити, що Т. Полонська визначає низку функцій іншомовної освіти у профільній школі. Серед них: забезпечення належного рівня загальноосвітньої мовної підготовки; сприяння професійному самовизначенню учнів; усвідомлення ними значущості іноземної мови в подальшому житті та професійному розвитку; створення бази знань для практичного використання іноземної мови у різних сферах діяльності; а також підготовка до здобуття професійної освіти із застосуванням іноземної мови як мети та засобу опанування фахового змісту [57].

Таким чином, результати досліджень Т. Полонської підтверджують, що іншомовна освіта у профільній школі має не лише комунікативне, а й інтеграційно-розвивальне значення, сприяючи формуванню освіченої, мобільної та конкурентоспроможної особистості сучасного випускника [56].

У контексті профільного навчання іноземних мов Т. Полонська виокремлює основні завдання створення елективних курсів, що спрямовані на забезпечення варіативності та диференціації змісту мовної освіти. Зокрема, дослідниця визначає такі напрями: поглиблення профільного курсу іноземної мови до рівня, необхідного для успішного вступу до закладів вищої освіти або складання стандартизованих тестів; розвиток змісту базового курсу, який вивчається на загальноосвітньому рівні, з метою підтримки опанування суміжних предметів на профільному рівні та здійснення додаткової підготовки; а також розширення спектра пізнавальних інтересів учнів, що сприяє формуванню їхньої навчальної мотивації та професійного самовизначення [58]. Результати реалізації елективних курсів з іноземної мови, розроблених у межах профільного навчання, узагальнено Т. Полонською. Дослідниця зазначає, що такі курси забезпечують не лише розширення предметного змісту й удосконалення мовленнєвих умінь, а й сприяють підвищенню навчальної мотивації, розвитку самостійності учнів і формуванню міжпредметних зв'язків. Узагальнені результати навчання за елективними курсами з іноземної мови подано на рисунку 1.1

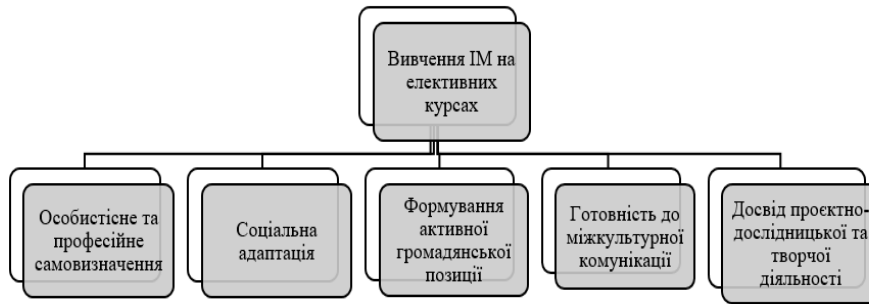

Рисунок 1.1 – Результати вивчення ІМ на елективних курсах профільної школи (за Т. Полонською)

Як свідчать дані, представлені на рисунку 1.1, результати навчання за елективними курсами з іноземної мови охоплюють кілька взаємопов'язаних компонентів. Передусім виокремлюються когнітивні результати, що передбачають поглиблення знань учнів з граматики, лексики, фонетики та розвитку навичок іншомовного мовлення, необхідних для спілкування у побутовій і професійній сферах. Важливе місце посідають комунікативні результати, які виявляються у підвищенні рівня володіння чотирма видами мовленнєвої діяльності – аудіюванням, говорінням, читанням і письмом, а також у формуванні здатності використовувати іноземну мову як засіб міжкультурної взаємодії. До соціокультурних результатів Т. Полонська відносить розширення уявлень учнів про культурні реалії країн, мова яких вивчається, формування толерантності, позитивного ставлення до іншомовного середовища, а також готовності до міжкультурного діалогу. Нарешті, особистісні результати пов'язані з розвитком самостійності, відповідальності, вміння планувати власну навчальну діяльність, рефлексувати досягнуті результати та мотивувати себе до подальшого вивчення іноземних мов.

Отже, елективні курси з іноземної мови у профільній школі, за концепцією Т. Полонської, виконують комплексну функцію – не лише забезпечують поглиблене мовне навчання, а й сприяють особистісному розвитку та професійному самовизначенню старшокласників.

У сучасних дослідженнях підкреслюється, що профільне навчання іноземних мов має не лише забезпечувати поглиблене засвоєння змісту обраних предметів, а й формувати цілісну систему освітніх заходів, спрямованих на розвиток здатності учнів застосовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності. Як зазначає О. Зубрицька, ефективність профільного навчання полягає у створенні спеціально змодельованого освітнього середовища, яке сприяє реалізації іншомовної комунікативної компетентності учнів у повсякденному спілкуванні та майбутній професійній діяльності. Науковиця наголошує, що у філологічних профільних класах доцільно збільшувати кількість академічних годин, відведених на вивчення іноземної мови, а також упроваджувати факультативні та елективні курси з історії країн, мова яких вивчається, країнознавства, фонетики, граматики й інших навчальних дисциплін за вибором учнів. Такий підхід, на думку дослідниці, створює умови для комплексного розвитку мовленнєвих, соціокультурних і пізнавальних компетентностей, що забезпечує більш високий рівень готовності випускників до подальшого навчання у закладах вищої освіти та ефективної міжкультурної комунікації [34].

Українські дослідники В. Редько та О. Пасічник підкреслюють, що організація вивчення іноземних мов у профільних школах має здійснюватися з урахуванням диференціації за рівнями підготовки учнів. Зокрема, вони наголошують на необхідності надання різної кількості годин для опанування предмета залежно від рівня навчання: для стандартного рівня рекомендується по 2–3 години на тиждень, для академічного – 3 години, а для профільного рівня – по 5 годин, а також по 3 години на другу іноземну мову. Автори зазначають, що ефективність профільного навчання забезпечується через наступність в організації освітнього процесу, безперервне накопичення знань та розвиток мовних навичок, удосконалення граматичної та лексичної компетентності, а також формування комунікативних умінь. Особливу увагу слід приділяти підбору навчальних посібників: повну наступність у вивченні мовного матеріалу можна забезпечити лише при використанні підручників однієї серії та від тих

самих авторів. Це пояснюється тим, що різні автори пропонують власні підходи до активізації мовного матеріалу та структурування програми, тому при переході на іншу серію учням необхідно відводити час для адаптації до нових навчальних матеріалів [64].

Дослідники Г. Васьківська, С. Косянчук та В. Кизенко проаналізували сучасні технології профільного навчання і виділили серед них інтерактивні методи, які вважають найбільш ефективними для формування компетентностей старшокласників. Основним компонентом інтерактивного навчання є тривимірне взаємодія, що реалізується на трьох рівнях: «учень – учитель», «учень – учень – учитель» та «учень – навчальне середовище». Така організація освітнього процесу сприяє активізації пізнавальної діяльності, розвитку критичного мислення та формуванню здатності до самостійного опанування навчального матеріалу [15].

Перспективним напрямом у профільній школі є використання іноземної мови як інструменту вивчення інших предметних галузей, що дозволяє інтегрувати навчальний контент і підвищувати ефективність навчання. Такий підхід забезпечує розвиток міждисциплінарних зв'язків, стимулює навчальну мотивацію та сприяє формуванню комунікативної, когнітивної та соціокультурної компетентностей учнів.

Таким чином, науковий доробок свідчить про те, що застосування сучасних методів і підходів у навчанні іноземних мов сприяє підвищенню ефективності мовної підготовки, активізації комунікативної діяльності учнів та формуванню ключових компетентностей, що підтверджує актуальність подальших досліджень у цій галузі.

У дослідженні О. Білозір висвітлено проблеми формування полілінгвальної компетентності учнів у контексті профільного навчання англійської мови. Авторка акцентує увагу на значенні багатомовної підготовки для розвитку загальної комунікативної компетентності, здатності учнів до міжкультурної взаємодії та використання мовних знань у різних комунікативних ситуаціях. У роботі проаналізовано методичні підходи та педагогічні стратегії,

спрямовані на посилення полілінгвальної підготовки, зокрема використання інтерактивних завдань, проєктних технологій та автентичних мовних матеріалів. Доведено, що системне впровадження зазначених методик сприяє підвищенню мовної компетентності, розвитку творчого мислення та міжкультурної комунікації старшокласників. Робота має практичну цінність для викладачів англійської мови, що працюють у профільних закладах, оскільки пропонує конкретні рекомендації щодо організації навчального процесу [9].

У працях М. Богачик та Ю. Байло розглянуто особливості розвитку навичок письма у процесі дистанційного та змішаного навчання англійської мови. Автори аналізують переваги та виклики таких форм організації освітнього процесу, зокрема вплив цифрових технологій на формування комунікативних умінь у письмі. У роботі підкреслюється важливість системного підходу до навчання письма, використання інтерактивних завдань, онлайн-платформ та електронних ресурсів для розвитку лексико-граматичних та стилістичних навичок. Доведено, що дистанційне та змішане навчання, за умови правильної організації, може підвищувати ефективність оволодіння англійським письмом, стимулювати самостійність учнів та розвивати їхню письмову компетентність у різних комунікативних ситуаціях [10].

Аналіз науково-методичної літератури показав, що процес розвитку АККПМ учнів може бути успішно реалізований завдяки гармонійному та логічному поєднанню різних науково-методологічних підходів, таких як: компетентнісний, діяльнісний, комунікативний, соціокультурний, комунікативний, прагматичний, особистісно орієнтований, інтегрований. Кожен із них має власну методологічну основу, специфічні принципи й методи, однак їхнє поєднання забезпечує цілісний, результативний та особистісно орієнтований процес навчання іноземної мови.

Важливим методологічним орієнтиром виступає *компетентнісний підхід*, що розглядає результат навчання не лише як сукупність знань, а як сформованість здатності діяти, застосовувати ці знання у практичних ситуаціях.

Сутність понять «компетентнісний підхід» та «компетентність» досліджена у працях низки вітчизняних вчених, серед яких О. Заблоцька, О. Антонова, Л. Калініна, О. Овчарук, О. Пометун, Н. Щерба та ін. У науковій літературі компетентнісний підхід визначається як організаційно-методична модель навчання, що орієнтує процес освіти на формування у здобувачів цілісної системи знань, умінь, навичок та особистісних якостей, здатних забезпечувати ефективне вирішення практичних і комунікативних завдань у реальних умовах [1; 27; 29].

Компетентнісний підхід передбачає концептуально обґрунтовані та взаємоузгоджені стратегії формування цілей навчання і виховання, а також вибір відповідних методів та шляхів їх реалізації в конкретних умовах навчального процесу. У контексті вивчення англійської мови цей підхід спрямований на розвиток мовної, мовленнєвої, соціокультурної, комунікативної, стратегічної та дискурсивної компетентностей.

Реалізація компетентнісного підходу в навчанні англійської мови передбачає врахування особистісних інтересів учнів та розвиток ключових умінь, необхідних у реальному житті.

Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов у профільній школі має специфічні дидактичні та методичні особливості. Воно враховує психофізіологічний розвиток старшокласників та потребує адаптації форм, методів і способів подання навчального матеріалу, а також засобів контролю засвоєння знань відповідно до вікових і навчальних особливостей учнів.

На підставі аналізу педагогічної літератури АККПМ учнів профільної школи розглядається як здатність ефективно здійснювати комунікацію в усному і писемному мовленні. АККПМ включає знання, уміння, навички, ціннісно-мотиваційні аспекти, що забезпечують розуміння, висловлювання та обмін думками англійською мовою у різноманітних соціальних, культурних та навчальних ситуаціях.

Використання компетентнісного підходу у навчанні письма сприяє формуванню в учнів не лише лексико-граматичних умінь, а й здатність адекватно

обирати мовні засоби залежно від комунікативних цілей, контексту та соціокультурних норм. Компетентнісний підхід передбачає активну позицію учня як суб'єкта навчальної діяльності, що дозволяє йому планувати, продукувати та оцінювати власні письмові висловлювання, враховуючи когнітивні, соціокультурні та прагматичні аспекти комунікації.

У межах компетентнісного підходу процес навчання писемному мовленню організовується таким чином, щоб учень здобував практичні уміння: створювати зв'язні та логічно організовані тексти різних жанрів; висловлювати власну позицію та інтерпретувати думки інших у письмовій формі; застосовувати мовні та комунікативні стратегії для досягнення ефективності спілкування; оцінювати власний письмовий продукт і за потреби коригувати його.

Листування як вид письмового мовлення проявляється у комплексі умінь і навичок, що включають: організацію та формулювання письмового повідомлення відповідно до комунікативної мети; володіння технікою письма, що передбачає вміння писати від руки та набирати текст на комп'ютері; застосування лексичних, граматичних та графічних засобів письма; швидке та ефективне опрацювання інформації, виділення основних думок; складання плану та тез до письмового тексту, що забезпечує його логічну структуру та зв'язність. Листування є складним продуктивним видом мовленнєвої діяльності, розвиток якого сприяє формуванню англomовної комунікативної компетентності, умінь аналізувати, узагальнювати та систематизувати інформацію в письмовій формі.

Діяльнісний підхід передбачає активну участь учнів у навчальному процесі через виконання комунікативно значущих завдань, проектів, рольових ігор. Це сприяє розвитку навичок самостійного мислення, уміння працювати в команді, здійснювати рефлексію та самоконтроль. Провідна ідея діяльнісного підходу полягає в тому, що будь-який розвиток – особистісний, академічний або професійний – відбувається через активну діяльність, яка визначає зміст, форми та методи навчально-виховного процесу. Діяльність як цілісна система, є ключовим механізмом формування знань, умінь, навичок і компетентностей учнів [7; 17; 77; 94]. Діяльнісний підхід реалізується через такі педагогічні дії:

моделювання та аналіз життєвих ситуацій для практичного застосування мовного матеріалу; використання активних і інтерактивних методик навчання іноземних мов, що стимулюють активну участь учнів; заохочення до дослідницької та проектної діяльності з метою розвитку самостійності та критичного мислення; залучення до ігрових, дискусійних, рефлексивних та проектних форм роботи, що забезпечує індивідуальний підхід до вирішення комунікативних завдань (див. Таблиці 1.1; 1.2)

Таблиця 1.1 – Особливості реалізації діяльнісного підходу у навчанні англійської мови у профільній школі

Елементи	Зміст та реалізація у навчанні англійської мови
Моделювання та аналіз стереотипних ситуацій	Використання типових життєвих та комунікативних ситуацій для практичного застосування мовного матеріалу.
Активні та інтерактивні методики	Впровадження дискусій, рольових ігор, групових завдань для стимулювання активної участі учнів.
Дослідницька та проектна діяльність	Заохочення самостійного пошуку інформації, виконання міні-досліджень, створення проектів для розвитку критичного мислення та самостійності.
Ігрова, дискусійна та рефлексивна діяльність	Використання навчальних ігор, дебатів, обговорень, що дозволяє учням вільно знаходити ефективні способи вирішення комунікативних завдань.
Контроль комунікативної компетентності	Реалізація оцінювання у процесі навчальної діяльності; застосування активних форм контролю (самооцінка, взаємооцінка, практичні завдання).
Рефлексія	Систематичний аналіз власної діяльності, самооцінка та корекція результатів навчання.
Суб'єктність учня	Учень виступає активним суб'єктом, обирає форми навчальної діяльності, контролює та коригує власне навчання.
Спілкування як навчальна діяльність	Забезпечення комунікації як у класі, так і у віртуальному середовищі для розвитку практичних навичок спілкування.
Суб'єкт–суб'єктні відносини	Під час навчальної взаємодії та оцінювання підтримуються взаємоповага та партнерські відносини між учнями та вчителем.

Діяльнісний підхід передбачає активне залучення учнів до використання англійської мови з метою досягнення конкретної комунікативної мети під час виконання спеціально розроблених навчальних завдань, які моделюють реальні ситуації комунікації та спрямовані на формування практичних мовних і мовленнєвих умінь.

Таблиця 1.2 – Ключові компоненти, зміст, функції та результати використання діяльнісного підходу у розвитку АККПМ учнів

Компонент діяльнісного підходу	Опис та функції	Очікуваний результат для учнів
Використання англійської мови для досягнення комунікативної мети	Активне застосування мовного матеріалу під час виконання спеціально розроблених завдань	Формування практичних мовних умінь та навичок у контексті реальної комунікації
Репрезентація реальних комунікативних ситуацій	Завдання моделюють реальні соціокультурні та життєві ситуації	Підготовка учнів до практичного використання мови у різних ситуаціях
Заохочення до обміну думками та поглядами	Інтерактивна взаємодія між учнями, дискусії, обговорення, листування	Розвиток комунікативної активності, умінь аргументувати власну позицію
Імпліцитне вивчення мовних зразків	Використання завдань для засвоєння лексики, граматики, фразеології без прямого пояснення	Автоматизація мовних структур, формування мовної правильності
Удосконалення усного та писемного мовлення	Побудова висловлювань відповідно до соціокультурного контексту	Підвищення рівня англійської комунікативної компетентності, готовність до міжкультурної взаємодії
Мотивація до активного мовленнєвого самовираження	Виконання завдань із опорою на попередній досвід та раніше засвоєний матеріал	Формування мовної ініціативності, самостійності та творчого підходу до комунікації

Враховуючи здатність підлітків до рефлексії, важливою є така організація процесу розвитку АККПМ, за якої учні чітко усвідомлюють цілі запланованих навчальних результатів. У цьому процесі передбачено розвиток здатності до високого рівня рефлексії, а опанування конкретними прийомами самоконтролю та самокорекції здійснюється під систематичним наглядом учителя, що забезпечує ефективне формування як мовленнєвих умінь, так і метакогнітивних навичок учнів.

У профільних класах особливої ваги набуває *особистісно орієнтований* підхід, який забезпечує урахування індивідуальних особливостей учнів, їхніх навчальних стилів, рівня мотивації та пізнавальних інтересів. Реалізація цього

підходу сприяє створенню позитивного емоційного клімату, підтримці внутрішньої мотивації до вивчення англійської мови [36].

Соціокультурний підхід у навчанні англійської мови акцентує увагу на взаємозв'язку мови та культури, розглядаючи мовленнєву діяльність учня як соціально обумовлений процес, що включає знання культурних норм, традицій та комунікативних моделей мовного середовища. У контексті розвитку АККПМ це означає, що немає обмежень щодо опанування граматики та орфографії, а навпаки підвищується увага до формування в учня здатності адекватно висловлювати думки у письмовій формі відповідно до соціокультурних норм цільової мовної спільноти.

Дослідження сучасних методистів свідчать, що інтеграція соціокультурного контенту в письмові завдання підвищує мотивацію учнів і сприяє формуванню стратегій комунікації, орієнтованих на реальні соціальні ситуації. Наприклад, письмові вправи, що передбачають створення листів, оголошень, повідомлень у соціальних мережах, коротких есе або рецензій, дозволяють учням застосовувати лексико-граматичні знання в контексті, максимально наближеному до реального спілкування [90].

Соціокультурний підхід також передбачає поєднання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, зокрема читанням та аудіюванням, що забезпечує комплексний розвиток комунікативної компетентності. Письмові завдання, побудовані на культурологічних і тематичних матеріалах, дозволяють учням не лише відтворювати мовні зразки, а й розвивати критичне мислення, аналітичні здібності та креативність у письмовому висловленні. Отже, впровадження соціокультурного підходу у навчанні писемного мовлення сприяє розвитку АКК, адекватної вимогам сучасної профільної школи, та забезпечує готовність учнів до ефективної міжкультурної комунікації.

Прагматичний підхід у навчанні іноземних мов орієнтується на формування здатності учнів ефективно використовувати мовні засоби у конкретних комунікативних ситуаціях, що відображає реальні потреби мовців у міжособистісному та професійному спілкуванні. Такий підхід передбачає не

лише засвоєння лексико-граматичних структур, а й уміння вибирати мовні засоби відповідно до мети спілкування, контексту, соціокультурних норм та очікувань адресата [10; 50].

Прагматика визначається як «наука, що вивчає мову у її відношенні до тих, хто її використовує» і досліджує суб'єктивні чинники комунікації, такі як когнітивно-психологічні зв'язки між адресантом і адресатом, конотативні значення лексичних та граматичних одиниць, тональність і атмосферу спілкування, умови успішності мовної взаємодії [4; 98].

У контексті навчання писемного мовлення використання прагматичного підходу спрямовано на формування в учні здатності орієнтуватися у комунікативній ситуації та, залежно від інтенцій спілкування, будувати письмове висловлювання, обираючи найбільш ефективні засоби впливу на адресата. Ігнорування прагматичного аспекту письмової комунікації може призводити до невідповідності тексту комунікативним цілям і контексту, що ускладнює формування англомовної комунікативної компетентності

Водночас прагматика не може розглядатися окремо від лінгвістичних та соціокультурних особливостей іншомовної комунікації. Тому її вивчення в навчанні письма має бути інтегрованим і реалізовуватися шляхом створення письмових комунікативних ситуацій, де англійська мова слугує засобом спілкування, а не лише об'єктом вивчення. До таких активностей належать: вправи комунікативного спрямування, рольові письмові ігри, написання дискусійних есе та «кейсових» завдань (case studies), завдань на вирішення проблем (task-based writing), а також робота з аутентичними текстами широкого тематичного спектра, які не були адаптовані для навчання [85–87; 98; 99].

Застосування прагматичного підходу у навчанні письма дозволяє учням розвивати уміння продуктивно використовувати мовні засоби в реальних комунікативних ситуаціях, підвищує адекватність письмових висловлювань, сприяє розвитку критичного мислення та формуванню цілісної англомовної комунікативної компетентності.

У рамках прагматичного підходу писемне мовлення розглядається як інструмент реалізації комунікативних намірів учня: написання листа, повідомлення, есе чи рецензії передбачає аналіз ситуації спілкування, формулювання цілей та вибір найбільш адекватних мовних стратегій. Дослідники відзначають, що саме прагматично орієнтовані вправи підвищують мотивацію учнів і сприяють розвитку їхньої здатності до самостійного письмового висловлювання. Ключовим аспектом прагматичного підходу є інтеграція письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, зокрема читанням і аудіюванням, що забезпечує комплексне формування АККПМ. Письмові завдання зосереджуються на вирішенні реальних комунікативних завдань, що дозволяє учням відпрацьовувати мовні форми та функції у автентичному контексті, розвивати критичне мислення та міжкультурну компетентність [48].

Прагматичний підхід у навчанні англійської мови в профільних класах передбачає розвиток в учнів умінь інтерпретувати та самостійно продукувати цілісні дискурси, тобто тексти, які розгортаються у певному контексті. Важливою складовою є використання схем інтеракції або моделей спілкування, що дозволяє дотримуватися вимог зв'язності, логічної організації та риторичної ефективності письмових висловлювань. Такий підхід спрямований не лише на відтворення мовних структур, а й на формування здатності учнів до свідомого управління процесом письма, забезпечення адекватності тексту комунікативним цілям і контексту, що, у свою чергу, підвищує ефективність розвитку АККПМ.

Отже, прагматичний підхід сприяє формуванню готовності учнів до ефективної письмової комунікації у реальних соціальних та професійних ситуаціях, забезпечує гармонійне поєднання мовної та соціокультурної складових навчання та відповідає сучасним вимогам профільної школи.

Сучасна методика також активно спирається на *інтегрований підхід*, який передбачає поєднання мовного навчання з вивченням інших предметів (наприклад, через технологію CLIL – Content and Language Integrated Learning). Це підвищує практичну значущість іншомовної підготовки та формує міжпредметні зв'язки.

Інтегрований підхід у викладанні іноземних мов передбачає об'єднання різних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання та письмо) із врахуванням соціокультурного, прагматичного та когнітивного аспектів спілкування [65]. У контексті розвитку АККПМ він дозволяє формувати не лише лексико-граматичні навички, а й здатність учнів до цілісного продукування текстів, адекватних комунікативним цілям і реальному контексту. Так, читання аутентичних текстів сприяє збагаченню словникового запасу та розумінню граматичних конструкцій у контексті, що, у свою чергу, полегшує процес письмового висловлювання. Одночасно письмові завдання, побудовані на основі прочитаного чи прослуханого матеріалу, стимулюють критичне мислення, дозволяють відпрацьовувати мовні стратегії та розвивати міжкультурну компетентність. Ключовим елементом інтегрованого підходу є створення автентичних комунікативних ситуацій у навчальному процесі. До них належать: рольові письмові ігри, дискусійні та проблемно-орієнтовані завдання (task-based writing), кейс-стаді (case studies), написання есе, рецензій, доповідей та рефератів. Така організація роботи дозволяє учням бачити письмове мовлення як засіб ефективного спілкування, а не лише як навчальний об'єкт, і забезпечує органічне поєднання лінгвістичних, прагматичних і соціокультурних знань.

Отже, інтегрований підхід у навчанні письма є ефективним засобом формування англomовної комунікативної компетентності учнів профільної школи, оскільки він забезпечує комплексний розвиток мовних умінь у реальному комунікативному контексті, сприяє розвитку критичного мислення та мотивації до продуктивного письмового висловлювання.

Серед сучасних методичних орієнтирів провідне місце займає *комунікативний* підхід, який передбачає навчання мови як засобу реального спілкування. Його реалізація ґрунтується на використанні автентичних матеріалів, моделюванні життєвих ситуацій спілкування, інтеграції всіх видів мовленнєвої діяльності. Такий підхід забезпечує розвиток умінь учнів адекватно реагувати у комунікативних ситуаціях, висловлювати власні думки, досягати взаєморозуміння в процесі міжкультурної взаємодії.

Теоретичним підґрунтям комунікативного підходу стали ідеї Д. Гаймса (D. Hymes), який уперше запровадив поняття комунікативної компетентності, визначаючи її як здатність не лише граматично правильно, а й соціально доречно використовувати мовні засоби залежно від ситуації спілкування. Подальший розвиток підхід отримав у працях інших науковців, які акцентували увагу на практичній функції мови як інструмента соціальної взаємодії [90; 94–96]. В основі комунікативного підходу лежить ідея створення автентичних ситуацій спілкування, що дозволяють учням використовувати мову для досягнення певної комунікативної мети. Такий підхід передбачає активне залучення учнів до мовленнєвої діяльності, що стимулює розвиток усіх видів мовленнєвих умінь – аудіювання, говоріння, читання й письма – у їхній взаємодії.

Відповідно до положень комунікативного підходу: комунікативна мета превалює над формальним засвоєнням мовних структур; навчання здійснюється через практичне мовлення, а не через абстрактне вивчення правил; у процесі навчання активно застосовуються автентичні матеріали, наближені до реального мовного середовища; враховується соціокультурний контекст мовлення, що забезпечує міжкультурний аспект навчання; значна увага приділяється індивідуалізації та мотивації учнів, які виступають суб'єктами власного навчання.

Застосування комунікативного підходу передбачає широке використання інтерактивних методів: рольових ігор, дискусій, проблемних завдань, проєктів, ситуативних вправ, які моделюють реальні умови спілкування. Такі форми діяльності сприяють розвитку ініціативності, уміння аргументовано висловлювати думку, слухати співрозмовника, досягати взаєморозуміння.

Результатом реалізації комунікативного підходу є розвиненість АККПМ, що розглядається як інтегрована характеристика особистості, яка поєднує знання, уміння, навички, соціокультурну поінформованість і готовність до іншомовної взаємодії. Така компетентність забезпечує учням здатність ефективно використовувати англійську мову в реальних комунікативних ситуаціях, сприяючи їхній подальшій соціалізації у глобалізованому світі.

Враховуючи загальні підходи описані вище методисти окремо виділяють вузькоспрямовані методичні підходи до навчання писемного мовлення (Таблиця 1.3)

Таблиця 1.3 – Методичні підходи до навчання писемного мовлення

Підхід	Суть	Приклад завдань
Комунікативний	Письмо розглядається як засіб спілкування, а не лише як тренування граматики.	Написати листа другу, запрошення, пост у блозі, коментар.
Процесуальний (Process Writing)	Письмо – це процес, який складається з кількох етапів: планування, написання, редагування, переписування тощо.	Створити чернетку, отримати фідбек, переписати текст з урахуванням порад.
Продуктивний (Product-Oriented)	Головна мета – створити граматично та стилістично правильний кінцевий текст.	Аналіз зразків (моделей) текстів: лист, есе, опис, розповідь.
Жанровий (Genre Approach)	Навчання особливостей різних жанрів письма (есе, доповідь, офіційний лист, блог).	Порівняти приклади двох жанрів і виділити характерні фрази та структуру.
Проектний (Project-Based)	Письмо інтегрується з іншими видами діяльності в межах проекту.	Створити туристичний буклет, сторінку сайту, групову презентацію.

Ефективна реалізація зазначених підходів неможлива без врахування загальнодидактичних та специфічних принципів навчання. Узагальнена характеристика принципів навчання та їх використання у розвитку АККПМ учнів профільних класів подана у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Принципи розвитку АККПМ учнів у процесі навчання іноземної мови

Принцип навчання	Зміст	Очікувані результати
Системності	Формування АККПМ здійснюється послідовно та комплексно, із взаємозв'язком усіх компонентів мовної компетентності (лексичної, граматичної, фонетичної, соціокультурної).	Учні усвідомлюють взаємозв'язок між різними видами мовленнєвої діяльності, здатні комплексно застосовувати знання та навички.

Діалогічності	АККПМ розвивається через активне спілкування та взаємодію учнів між собою та з учителем.	Учні здатні вести дискусії, аргументувати думки та підтримувати ефективні комунікативні взаємодії.
Перспективності	Орієнтація на майбутні потреби учнів у професійній, соціальній та академічній сферах через моделювання реальних ситуацій.	Учні готові до міжкультурного спілкування та активної соціалізації.
Наступності	Логічна послідовність формування АККПМ на різних етапах навчання: від базових до складних умінь.	Раніше здобуті знання і навички розширюються та застосовуються на наступних рівнях.
Комунікативності	Орієнтація на реальне спілкування, використання завдань, що відтворюють автентичні ситуації.	Учні ефективно використовують мову для досягнення комунікативних цілей.
Автентичності навчального матеріалу	Використання матеріалів сучасної живої мови та соціокультурних зразків.	Учні засвоюють живу мову, знайомляться з культурними особливостями мовного середовища.
Індивідуалізації та диференціації	Врахування різного рівня підготовки учнів та їх індивідуальних особливостей.	Умови для успішного оволодіння АККПМ кожним учнем, зменшення навчальних труднощів.
Інтеграції мовленнєвої діяльності видів	Взаємозв'язок аудіювання, читання, говоріння та письма для комплексного формування мовних компетентностей.	Підвищується ефективність засвоєння мови та здатність до її використання у різних комунікативних ситуаціях.
Свідомості активності та	Осміслене засвоєння матеріалу, активна участь учнів у навчальному процесі, планування та корекція дій.	Розвивається автономність у навчанні, учні активно керують власним навчальним процесом.
Мотиваційної спрямованості	Підсилення внутрішньої зацікавленості у вивченні англійської мови, стимулювання самостійного використання мови.	Учні проявляють ініціативу, беруть участь у творчій діяльності та комунікативних завданнях, що підвищує рівень АККПМ.

У сучасній методиці навчання іноземних мов підходи і принципи до розвитку АККПМ спрямовані не лише на розвиток технічних навичок, а й на формування позитивної мотивації та впевненості у власних можливостях. Дослідження показують, що хоча наразі не існує однозначних емпіричних доказів впливу нових підходів на успішність учнів, вони сприяють розвитку так званої «моделі особистісного зростання» в навчанні англійської мови, що

поєднує академічний розвиток учня з формуванням його психологічного комфорту та добробуту [91; 98–99].

Серед сучасних напрямів виділяються чотири ключові складові процесу розвитку АККПМ: *рефлексія, планування, обґрунтування, комунікація*.

1. Рефлексія. Учитель має усвідомлювати власні установки, ставлення та рівень упевненості щодо письма, адже саме він демонструє учням зразки цього процесу. Якщо педагог не впевнений у своїх вміннях у писемному мовленні, це може знизити ефективність навчання. Тому педагогічна рефлексія є важливою умовою формування вчителя як компетентного модератора творчого письма.

2. Планування. На етапі планування педагог визначає власну професійну позицію – учитель-письменник чи письменник-учитель. У першому випадку домінує аналітичне керування процесом навчання, у другому – спільна творча взаємодія з учнями. Чітке усвідомлення своєї ролі дає змогу уникнути емоційної невпевненості під час письма та підвищує ефективність освітнього процесу.

3. Педагогічна позиція. Педагог виступає в ролі письменника-учителя, він пише разом із учнями, відкрито демонструє власні труднощі й успіхи, бере на себе ті самі творчі ризики, які пропонує прийняти учням. Така позиція формує атмосферу довіри, підтримує партнерські стосунки та розвиває емпатію до процесу письма. Натомість у ролі учителя-письменника педагог зберігає певну професійну дистанцію, зосереджуючись на моделюванні ефективних стратегій і демонстрації конкретних умінь письма.

4. Обговорення. Обговорення письмових робіт є важливою складовою розвитку англomовної комунікативної компетентності. Як зазначають науковці, щира зацікавленість учителя у висловлюваннях учнів підвищує їхню мотивацію до самовираження. Учні отримують можливість самостійно обирати форму та час публічного обговорення власного письма, що підтримує їхню автономію та формує довіру до власних можливостей. У цьому процесі педагог виступає партнером у діалозі та наставником, спрямовуючи учнів на вдосконалення письма відповідно до визначених критеріїв успішності [83; 84].

Отже, сучасні підходи та принципи навчання англійської мови в профільних класах спрямовані на створення умов для розвитку достатнього рівня АККПМ. Їх комплексна реалізація забезпечує ефективність навчального процесу, розвиток автономності, рефлексивно-творчої діяльності та готовності учнів до іншомовної професійної взаємодії у майбутньому.

1.3 Змістові характеристики та структура англійської комунікативної компетентності у письмовому мовленні учнів

Аналіз досліджень українських учених щодо формування іншомовної комунікативної компетентності учнів свідчить про багатогранний підхід до вивчення цього феномену. Систематизація знань, умінь і особистісних якостей підкреслює взаємозв'язок компонентів іншомовної комунікативної компетентності у формуванні ефективного мовного спілкування (Т. Собченко, Н. Смолянчук, Н. Судакова, О. Павленко, О. Пасічник, І. Свириденко, О. Кравець, Н. Юхно та ін). Узагальнення цих досліджень свідчить, що розвиток АККПМ потребує комплексного підходу, який поєднує культурологічні, лінгвістичні та технологічні аспекти навчання.

АККПМ учнів профільної школи відображає їхню здатність цілеспрямовано та адекватно використовувати англійську мову у різноманітних соціальних, культурних, професійних та навчальних дискурсах для досягнення конкретних комунікативних цілей. Як складова іншомовної компетентності, АККПМ інтегрує знання про мову та її структуру, практичні навички й уміння застосовувати ці знання у спілкуванні, а також особистісні якості, що забезпечують ефективне розуміння, висловлення і обмін думками англійською мовою як усно, так і письмово. Такий комплексний підхід до розвитку АККПМ дозволяє учням не лише засвоювати лінгвістичний матеріал, а й розвивати критичне мислення, креативність і здатність до самостійного вирішення комунікативних завдань.

АККПМ передбачає інтеграцію знань, умінь та навичок, необхідних для ефективного створення текстів різного типу та стилю, що уможливить успішну

реалізацію в академічному, професійному та повсякденному спілкуванні. До змістових характеристик цієї компетентності належать:

- лінгвістична складова – володіння лексикою, граматиною, орфографією та пунктуацією;
- соціокультурна складова – розуміння культурних норм, традицій та стилістичних особливостей англійського спілкування;
- стратегічна складова – здатність планувати, організувати та коригувати текст для досягнення комунікативної мети;
- мовленнєва складова – вміння доносити думку відповідно до адресата, мети і жанру письмового висловлювання;
- рефлексивна складова – здатність аналізувати власний текст, оцінювати ефективність використаних мовних засобів і виправляти помилки.

Структура АККПМ включає інтеграцію зазначених компонентів у процесі підготовки, створення та редагування тексту, що дозволяє учню ефективно реалізувати мовленнєві завдання у різних сферах діяльності. Ці компоненти забезпечують здатність учнів ефективно комунікувати письмово в різних контекстах.

Лінгвістичний компонент АККПМ визначає рівень володіння мовними засобами, необхідними для точного, граматично правильного та змістовно адекватного вираження думок у письмовій формі. Він забезпечує правильне використання лексики, граматики, синтаксису, орфографії та пунктуації, що є базовою передумовою ефективної комунікації в письмовому спілкуванні.

Критерії та показники лінгвістичного компоненту:

- лексичні знання (показники: здатність добирати слова відповідно до стилю та жанру тексту; використання активного та пасивного словникового запасу; уникання тавтологій і надмірних повторів; адекватне застосування стійких виразів та фразеологізмів);
- граматичні знання (показники: правильне використання часів, модальних дієслів, узгодження підмета та присудка, форм дієслів і відмінків; побудова складнопідрядних і складносурядних речень);

- орфографічна та пунктуаційна грамотність (показники: правильне написання слів, дотримання правил пунктуації, відсутність типових орфографічних та пунктуаційних помилок);

- синтаксична обізнаність (показники: логічна та структурована побудова речень і абзаців; використання зв'язок між реченнями та абзацами; адекватне використання різних типів речень (розповідних, питальних, умовних).

Лінгвістичний компонент АККПМ виступає фундаментом для розвитку інших компонентів комунікативної компетентності, оскільки саме через володіння мовними засобами забезпечується точність, зрозумілість і адекватність письмового тексту в різних комунікативних та соціокультурних контекстах.

Соціокультурний компонент АККПМ відображає знання національного менталітету, усуває культурологічні та міжкультурні труднощі, а також сприяє усвідомленому розширенню світогляду та формуванню уявлень про іншу соціокультурну спільноту. Для учнів профільних класів цей компонент є особливо важливим у письмовому мовленні, оскільки дозволяє створювати тексти, що не лише граматично коректні, а й адекватні культурно та соціально.

Соціокультурний компонент охоплює два складники: соціолінгвістичний та культурознавчий. Соціолінгвістичний включає розвиток умінь грамотно використовувати лексико-граматичний матеріал у письмових текстах, зокрема у діловому листуванні, есе, рефератах та творчих роботах. Він також передбачає здатність застосовувати мовні знання відповідно до міжособистісних та соціальних контекстів, враховуючи стиль, жанр та форму звернення до адресата. Культурознавчий складник передбачає оволодіння знаннями про національно-культурні особливості країни, мова якої вивчається, та формування умінь будувати письмову комунікацію з урахуванням цих особливостей. Він включає використання культурно значущих прикладів, стандартів ввічливості, стилістичних норм та правил жанрового оформлення текстів.

Соціокультурний компонент забезпечує не лише правильність і точність викладу, а й адекватність комунікації в міжкультурному контексті, сприяє

формуванню міжкультурної компетентності та розвитку критичного мислення щодо змісту та форми тексту. Цей компонент визначає здатність учнів адекватно використовувати англійську мову в письмовій комунікації з урахуванням культурних, соціальних та етичних норм, що притаманні мовному середовищу. Він забезпечує розуміння контексту, культури адресата та власної ролі у міжкультурному спілкуванні, що особливо важливо в письмі, де відсутні вербальні та невербальні сигнали.

Критерії соціокультурного компоненту АККПМ: культурна адекватність тексту – врахування норм поведінки, традицій та етикету цільової культури; контекстуальна доцільність – відповідність змісту письмового тексту соціальній та навчальній ситуації; міжкультурна комунікативна чутливість – здатність передбачати та уникати можливих непорозумінь, пов'язаних із культурними відмінностями; етичність та ввічливість письмового висловлювання – дотримання норм ввічливості та етичних стандартів при аргументації, критиці, обговоренні або зверненні до адресата.

Показниками соціокультурного компоненту у письмовому мовленні визначено такі: використання ввічливих формулювань і стандартних соціокультурних висловів у листах, есе, звітах; дотримання жанрових і стилістичних норм для різних соціальних ситуацій; адаптація тексту до культурних очікувань адресата (наприклад, офіційне або неформальне звернення, формат листа, структура есе); врахування традицій, символів та культурних відмінностей у прикладах, аргументації чи посиланнях; уміння уникати стереотипів та проявляти толерантність у письмовому висловлюванні.

Прагматичний компонент АККПМ визначає здатність учня до ефективного використання англійської мови для досягнення конкретних комунікативних цілей у різних соціальних, професійних, навчальних і міжкультурних контекстах. У контексті письмового мовлення прагматичний компонент особливо важливий, оскільки письмова комунікація вимагає від учня не лише знання лексики та граматики, але й уміння планувати, організувати та адаптувати висловлювання відповідно до ситуації, мети і очікувань читача.

Прагматичний компонент АККПМ учнів має вияв в умінні:

1. Вибирати адекватну форму письмового тексту (лист, есе, звіт, аналітична записка) залежно від комунікативної мети.
2. Будувати текст логічно та цілісно, забезпечуючи зрозумілість і послідовність думок для адресата.
3. Застосовувати стилістично відповідну лексику та граматичні конструкції, що відповідають формі і жанру письмового висловлювання.
4. Реалізовувати комунікативну стратегію: планувати аргументацію, передбачати реакцію читача, підтримувати діалог у письмовій формі (наприклад, відповіді на коментарі, обговорення в електронному середовищі).

Критерії прагматичного компонента:

- адекватність тексту – відповідність змісту письмового висловлювання меті, жанру та очікуванням адресата.
- доцільність мовних засобів – уміння правильно підбирати лексику, граматику, стилістичні та структурні елементи письмового тексту.
- комунікативна ефективність – здатність передати основну ідею, переконати, пояснити або запросити до взаємодії, досягаючи цільового результату письмової комунікації.
- варіативність та адаптивність – можливість модифікувати текст відповідно до змін комунікативної ситуації, типу завдання чи вимог до жанру.

Показниками прагматичного компонента визначено такі: використання текстових структур і зв'язок між абзацами для логічного викладу думок; реалізація стратегій планування, редагування та самооцінки письмового висловлювання; адаптація стилю та тональності до мети тексту та очікувань читача; застосування когнітивних і метакогнітивних стратегій для досягнення комунікативної мети, наприклад, узагальнення, порівняння, аргументація, посилання на джерела.

Таким чином, прагматичний компонент АККПМ забезпечує не лише формування лінгвістичних умінь, а й розвиток здатності учня ефективно реалізовувати комунікативні наміри, адаптувати текст до різних ситуацій і

забезпечувати взаєморозуміння з адресатом. Це робить його ключовим елементом формування повноцінної АККПМ старшокласників. Узагальнені показники до визначених компонентів та критеріїв представлені у Додатку А.

АККПМ виступає не лише як інструмент ефективної комунікації, а й як суттєвий чинник інтелектуального розвитку особистості учня. По-перше, процес спілкування англійською мовою змушує учнів активно оперувати знаннями, аналізувати інформацію, формулювати думки, що стимулює когнітивні процеси та розвиток критичного мислення. По-друге, під час комунікації учні обмінюються знаннями, культурним досвідом, світоглядними уявленнями, що сприяє збагаченню інформаційного та емоційного багажу, формуванню нових інтересів і мотивів, а також стимулює цілеспрямоване писемне мовлення.

Крім того, розвиток АККПМ передбачає формування міжособистісних навичок, таких як співпраця, емпатія, розуміння інших точок зору, що формує соціально адаптовану особистість. Завдяки знайомству з іншими культурними моделями учні розширюють загальний світогляд, оволодівають культурними та комунікативними кодами різних спільнот, що підвищує їхню здатність орієнтуватися у міжкультурному середовищі [54, с. 264-343]. Розвиток АККПМ сприяє формуванню особистісних рис, таких як самостійність, відповідальність, впевненість у власних силах, креативність і цілеспрямованість, що в комплексі впливає на інтелектуальний потенціал учня.

2 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ ЛІЦЕЮ

2.1 Обґрунтування методичних прийомів, методів та засобів розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею

АККПМ є не лише інструментом ефективної комунікації, а й суттєвим чинником інтелектуального розвитку особистості учня. По-перше, процес спілкування англійською мовою змушує учнів активно оперувати знаннями, аналізувати інформацію, формулювати думки, що стимулює когнітивні процеси та розвиток критичного мислення. По-друге, під час комунікації учні обмінюються знаннями, культурним досвідом, світоглядними уявленнями, що сприяє збагаченню інформаційного та емоційного багажу, формуванню нових інтересів і мотивів, а також стимулює цілеспрямоване писемне мовлення.

Крім того, розвиток АККПМ учнів передбачає формування міжособистісних навичок, таких як співпраця, емпатія, розуміння інших точок зору, що формує соціально адаптовану особистість. Завдяки знайомству з іншими культурними моделями учні розширюють загальний світогляд, оволодівають культурними та комунікативними кодами різних спільнот, що підвищує їхню здатність орієнтуватися у міжкультурному середовищі. Розвиток АККПМ сприяє формуванню особистісних рис, таких як самостійність, відповідальність, впевненість у власних силах, креативність і цілеспрямованість, що в комплексі впливає на характер та інтелектуальний потенціал учня.

Сучасний освітній процес у профільній школі вимагає впровадження інноваційних методів, методичних прийомів, технологій та засобів, які підвищують мотивацію учнів до вивчення англійської мови та сприяють розвитку комунікативних умінь у писемному мовленні. Під час педагогічної практики для розвитку АККПМ учнів профільних класів використовували комплекс різноманітних інтерактивних методів, прийомів та засобів, що сприяють активному залученню учнів до мовленнєвих процесів.

На нашу думку, для розвитку АККПМ ефективними методами є *вправи* (рис. 2.1.). Рисунок демонструє систему вправ для навчання письма, що складається з трьох взаємопов'язаних підсистем, кожна з яких спрямована на формування конкретних навичок писемної комунікації учнів.

Рисунок 2.1 – Система вправ для розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею

Перша підсистема, «Вправи для формування навичок техніки письма», включає вправи, спрямовані на розвиток каліграфічних та орфографічних умінь, що забезпечує учням автоматизацію письмового виконання та підвищує точність і акуратність письма.

Друга підсистема, «Вправи для формування мовленнєвих навичок письма», передбачає роботу над лексичними та граматичними аспектами письма. Ці вправи сприяють закріпленню словникового запасу, правильному використанню граматичних конструкцій та формуванню мовленнєвої компетентності, необхідної для створення зв'язних письмових висловлювань.

Третя підсистема, «Вправи для розвитку вмінь письма», орієнтована на оволодіння учнями письмовим висловлюванням на рівні понадфразової єдності

та тексту. Вона формує здатність складати логічно структуровані тексти, висловлювати власні думки письмово та комунікувати з іншими через письмове слово, що є критично важливим для розвитку академічної і соціокультурної компетентності учнів старшої школи.

Таким чином, система вправ забезпечує комплексний розвиток письмової комунікації, поєднуючи технічні, лексико-граматичні та текстотворчі навички, що сприяє підвищенню рівня мовленнєвої компетентності учнів 10 класу та їхньої готовності до самостійної роботи з письмовим текстом у навчальному та професійному контексті. У контексті нашого дослідження найбільш ефективними є вправи другої і третьої групи

Зазначимо, що вправа виступає базовою структурною одиницею методичної організації навчального матеріалу, одночасно являючи собою основну одиницю навчання іншомовної мовленнєвої діяльності. Вона передбачає багаторазове виконання окремих операцій, дій чи видів діяльності з метою формування іншомовної комунікативної компетентності або її окремих компонентів [6, с. 181].

На думку дослідників, вправа є специфічною формою взаємодії між учнем та вчителем, опосередкованою навчальним матеріалом. Кожна вправа має визначену структуру, яка включає: постановку завдання, формулювання мети, шляхи його розв'язання, опори та орієнтири, процес виконання, а також контроль або самоконтроль результату. Саме через систему вправ здійснюється формування мовленнєвої компетентності, а їх сукупність виступає ключовим індикатором ефективності навчання іноземної мови. Науковці та практики підкреслюють необхідність дотримання таких методичних принципів при розробці вправ: мотиваційної спрямованості, комунікативності, управління мовленнєвими діями, використання опорного матеріалу, професійної та ситуативної орієнтації [6]. При цьому перевагу доцільно надавати завданням проблемного характеру, які забезпечують поступове зростання мовленнєвої, інтелектуальної та комунікативної складності навчального процесу.

Для залучення учнів до творчого створення письмових продуктів із використанням блог-технологій необхідно передбачити попередню підготовчу роботу із застосуванням більш простих завдань, адаптованих до індивідуального рівня англомовної підготовленості кожного учня. Як зауважує І. Задорожна, така підготовча діяльність реалізується в процесі самостійного навчання з подальшим обговоренням на аудиторних заняттях, а також через ведення групового навчального блогу [31, с. 248].

Проаналізувавши навчально-методичну літературу з даної проблеми, вважаємо доцільним застосовувати вправи, спрямовані на розвиток різних рівнів письмової комунікації:

1. Розкриття повноти теми та логічної послідовності викладу думок, що включає: визначення у запропонованому плані пунктів, які не відповідають темі тексту; письмовий опис рисунка із використанням запропонованих ключових слів.

2. Забезпечення смислової та структурної цілісності тексту, що передбачає: виділення тези у запропонованому тексті; вибір речень із запропонованих, які виступають тезами; визначення однієї із запропонованих тез для тексту; підбір заголовку до тексту; вибір найбільш вдалої анотації серед запропонованих; впорядкування запропонованої інформації відповідно до її значущості для теми.

3. Забезпечення смислової та структурної цілісності абзаців, що передбачає: підкреслення в абзаці речення, яке передає основну думку; складання речення, що відображає головну думку абзацу.

4. Виклад думки на рівні речення, що включає: написання одного речення, яке стосується кожної із запропонованих проблем; заповнення речень запропонованими маркерами [47, с. 111–112].

Обґрунтування та реалізація розроблених вправ спрямовані на комплексний розвиток усіх компонентів АККПМ. Вважаємо, що всі вправи функціонують як взаємопов'язані елементи навчального процесу, оскільки вони забезпечують одночасну лінгвістичну, стилістичну та комунікативну

спрямованість навчання, сприяючи формуванню цілісної мовленнєвої компетентності.

Окрему групу становлять вправи, орієнтовані на розвиток мовленнєвих навичок творчого письма, що дозволяє учням опановувати не лише механіку письма, а й уміння логічно структуровано викладати думку, формулювати власну позицію та розвивати критичне мислення. Такий підхід відповідає сучасним рекомендаціям методистів і дослідників у сфері навчання іноземних мов, які підкреслюють значення інтеграції лінгвістичних, когнітивних і комунікативних компонентів у навчальному процесі для підвищення ефективності формування комунікативної компетентності.

Earth is Dearer than Gold

b. Listen and write *S* (for solar energy), *W* (for wind power) and *H* (for hydropower) next to each use. Then, make up sentences as in the example.

• run small gadgets	<i>S</i>
• create electricity for whole cities	<i>H</i>
• power grain mills and sawmills	<i>H</i>
• heat water	<i>S</i>
• run homes and communities	<i>W</i>
• heat and cool factories	<i>S</i>
• power batteries	<i>S</i>
• pump water	<i>W</i>

We can use solar energy to run small gadgets.

Solar Energy

Wind Power

Hydropower
/ˈhaɪd.rəʊ.paʊə/

Рисунок 2.2 – Приклад вправи у межах теми «Alternative Energy Sources».

Вправа «*Earth is Dearer than Gold*», зображена на рисунку 2.2, спрямована на розвиток АККПМ учнів у межах вивчення теми «Alternative Energy Sources».

Мета вправи:

- розширити лексичний запас учнів з теми «*Renewable energy*»;
- навчити розпізнавати на слух інформацію та співвідносити її з видами енергії (сонячна, вітрова, гідроенергія);

- сформуванати навички побудови граматично правильних англійських речень за зразком.

Завдання: учням пропонується прослухати аудіозапис, у якому описуються різні способи використання відновлюваних джерел енергії. Поруч із кожним пунктом списку потрібно записати літеру:

S – якщо йдеться про *solar energy*,

W – якщо про *wind power*,

H – якщо про *hydropower*.

Наприклад:

run small gadgets – S

create electricity for whole cities – H

power grain mills and sawmills – W

Після цього учні складають власні речення за аналогією до поданого зразка: *We can use solar energy to run small gadgets.*

Очікуваний результат: учні не лише закріплюють тематичну лексику (*power, energy, electricity, gadgets, mills, batteries*), але й практикують граматичну структуру *can + verb (for ability or possibility)*, а також набувають уміння будувати прості інформативні речення англійською мовою.

Переваги вправи:

- поєднання аудіювання та письма сприяє розвитку інтегрованих мовних умінь;
- завдання має чітку комунікативну мету (створення зрозумілих висловлювань про реальні процеси);
- тема є актуальною та екологічно орієнтованою, що формує світоглядну позицію учнів і підсилює їхню мотивацію до навчання.

На основі цієї вправи учням запропоновано таке завдання: створення міні-тексту про улюблене джерело енергії “*My Favourite Source of Energy*”. Такий методичний прийом розвиває навички та вміння логічно структурувати текст, аргументувати власну позицію та використовувати тематичну лексику.

Інструкція для учнів:

Напишіть короткий параграф (80–100 слів) на тему “*My Favourite Source of Energy*”. У тексті поясніть:

1. Яке джерело енергії ви вважаєте найкращим (сонячну, вітрову чи гідроенергію). Наведіть два аргументи.
2. Як це джерело енергії може вплинути на життя людей або екологію у вашому місті / країні?

План-опора для письма:

1. Introduction: What is your favourite source of energy?
2. Reason 1: Why do you think it is useful or important?
3. Reason 2: How can it help people or nature?
4. Conclusion: Would you recommend using it more widely? Why?

Приклад виконання:

My favourite source of energy is solar power. I think it is the best because it is clean and does not pollute the air. It can be used to produce electricity for houses and schools in sunny places. Solar energy also helps people save money on electricity bills. I believe that if more people use solar panels, our planet will become greener and healthier.

Завдання має автентичний комунікативний характер, адже учні висловлюють власну позицію. Вправа розвиває лексико-граматичні навички письма з теми «Environmental protection», «Renewable energy», «Future technologies», а також розвиває *прагматичний компонент* АККПМ (уміння добирати мовні засоби відповідно до комунікативної мети). Це завдання також може бути виконане в інтерактивній формі - публікація текстів на спільній онлайн-дошці (Padlet, Google Classroom, Miro), взаємооцінювання й обговорення аргументів.

Одним із ефективних інструментів цифрового навчання є *платформа Kahoot!*, яка дозволяє організовувати інтерактивні вікторини, опитування та творчі завдання у форматі гри. Використання Kahoot! у навчанні англійської мови дає можливість зробити процес оволодіння письмом більш динамічним і

залученим. Платформа стимулює активну взаємодію, формує мотивацію до самовираження англійською мовою, а також створює умови для практичного застосування мовних знань у писемному мовленні.

Під час роботи з Kahoot! можемо застосовувати різні формати навчальної діяльності:

- *Quiz-завдання* для перевірки орфографії, пунктуації, граматичних структур у письмі (наприклад, вибір правильної форми дієслова в реченні).

- *Open-ended завдання* (відкриті відповіді) для розвитку навичок побудови коротких письмових висловлювань, формулювання власної думки, опису подій чи фактів.

- *Collaborative writing* – колективне написання тексту, коли учні пропонують свої варіанти речень або абзаців для створення спільного твору чи есе.

- *Reflection quizzes* – завдання після письмових робіт, у яких учні оцінюють власне письмо, вибирають найкращі формулювання, редагують помилки.

Kahoot! створює атмосферу дружнього змагання, що підвищує рівень залученості учнів і дозволяє ефективно тренувати елементи мовної (lexical, grammatical) та прагматичної компетентності. Крім того, платформа сприяє розвитку саморефлексії, оскільки учні відразу бачать результати своїх відповідей і можуть усвідомити типові помилки в письмі.

Отже, інтеграція Kahoot! у процес навчання англійської мови в ліцеї забезпечує:

- активізацію мовленнєвої діяльності через гру та змагання;
- формування мотивації до письма;
- розвиток навичок самостійного редагування тексту;
- поєднання комунікативного й компетентнісного підходів;
- підвищення рівня АККПМ учнів.

Таким чином, використання Kahoot! не лише урізноманітнює уроки англійської мови, а й формує у старшокласників стійке прагнення до творчого та осмисленого письмового самовираження англійською мовою.

Наведемо приклади вправ з використанням Kahoot! для розвитку АККПМ (лінгвістичний компонент).

1. Вправа “Fix the Sentence!” (Виправ речення!)

Тема: «*Advanced Grammar and Style in Academic Writing*»

Мета: формування навичок граматично, стилістично й логічно коректного письма у формальному стилі.

Тип: Multiple choice quiz + коротке обговорення після кожного питання.

Завдання 1. Choose the sentence that is *grammatically and stylistically correct* for an academic essay:

- A) Scientists are agree that climate change is real.
- B) Scientists agree that the climate change is real.
- C) Scientists agree that climate change is real.
- D) Scientists agrees that climate change is real.

Правильна відповідь: C) *Scientists agree that climate change is real.*

Обговорення: артикль не потрібен перед *climate change*, дієслово *agree* не вживається у формі *are agree*.

Завдання 2. Choose the best formal alternative:

- A) Kids should be taught how to use the Internet safely.
- B) Children should be taught how to use the Internet safely.
- C) Children should be taught to use the Internet in a safe way.
- D) Children should learn how to safely use the Internet.

Правильна відповідь: C) *Children should be taught to use the Internet in a safe way.*

Обговорення: використання нейтральної лексики (*children* замість *kids*) і граматично правильної форми дієслова (*taught*).

Завдання 3. Identify the sentence with correct punctuation and logical structure:

- A) The results, which were unexpected, proved our hypothesis wrong.
- B) The results which were unexpected proved, our hypothesis wrong.

- C) The results which, were unexpected proved our hypothesis wrong.
 D) The results which were, unexpected proved our hypothesis wrong.

Правильна відповідь: A) *The results, which were unexpected, proved our hypothesis wrong.* Обговорення: нагадування про *non-defining relative clauses*, що виділяються комами.

Завдання 4. Choose the sentence with correct use of formal connectors:

- A) The experiment failed. Nevertheless, we decided to repeat it.
 B) The experiment failed, because we decided to repeat it.
 C) The experiment failed; nevertheless, we decided to repeat it.
 D) The experiment failed, nevertheless we decided to repeat it.

Правильна відповідь: C) *The experiment failed; nevertheless, we decided to repeat it.* Обговорення: пояснення правил уживання сполучників *however, therefore, nevertheless* із крапкою з комою.

Завдання 5. Choose the correctly paraphrased version (avoiding repetition):

Original: *The problem of pollution is getting worse every year.*

- A) The pollution problem is getting worse every year.
 B) Pollution is worsening annually.
 C) The problem of pollution becomes more and more worse every year.
 D) The pollution problem is becoming bad each year.

Правильна відповідь: B) *Pollution is worsening annually.*

Обговорення: використання академічної лексики (*worsening, annually*) для стислості й формальності тексту.

Після гри учні обговорюють, які мовні явища викликали найбільші труднощі (сполучники, узгодження, пунктуація тощо), після чого виконують коротке письмове завдання – редагують абзац академічного тексту з аналогічними помилками.

Приклад тексту із помилками:

*Many students believe that learning English **are** easy because they **don't needs** to speak perfectly to be understood. **However it's** not always true. When writing academic essays, it is important to use **a formal language and avoid use contractions.***

Moreover, students should check their grammar carefully, **because otherwise their texts sounds unprofessional. Beside that they often forget to organize their ideas logically. For example they writes introduction, then immediately the conclusion without explain the main arguments. Therefore teacher should help them to develop both linguistic and structural skills.**

Відредагований варіант (правильний):

*Many students believe that learning English is easy because they **don't need to speak perfectly to be understood. However, it's not always true. When writing academic essays, it is important to use formal language and avoid using contractions. Moreover, students should check their grammar carefully, otherwise their texts sound unprofessional. Besides that, they often forget to organize their ideas logically. For example, they write an introduction, then immediately the conclusion, without explaining the main arguments. Therefore, teachers should help them to develop both linguistic and structural skills.***

2. Вправа “Build the Story” (Побудуй історію)

Мета: розвиток зв'язного писемного мовлення та креативності.

Тип завдання: Open-ended.

Хід виконання: Учитель пропонує вступ до історії (наприклад: *It was a rainy evening when I found an old map...*). Учні пишуть продовження речення або 1–2 наступні речення у Kahoot!. Після завершення гри учитель демонструє найцікавіші варіанти, і клас колективно створює спільний текст.

Комунікативна цінність: формує навички логічного письма, послідовності, зв'язності.

3. Вправа “Choose the Best Phrase” (Обери найкращий вислів)

Мета: розвиток лексичної компетентності у письмі.

Тип завдання: Quiz

Хід виконання: Учитель пропонує ситуацію (написання листа, есе, повідомлення). Учні обирають найбільш доречний вираз або кліше.

Приклад: *How to start a formal email?*

а) Hey!

b) Dear Sir or Madam,

c) What's up?

d) Hi buddy!

Комунікативна цінність: допомагає учням відрізнити формальний і неформальний стиль письма.

4. Вправа “Describe and Guess” (Опиши – відгадай)

Мета: тренування навичок описового письма.

Тип завдання: Open-ended.

Хід виконання: Учитель демонструє зображення (предмет, місце, людину).

Учні описують це англійською мовою, не називаючи прямо. Потім інші учні за описом здогадуються, про що йдеться.

Приклад: *It's something you use every morning. It makes your hair look nice.*

→ *A hairbrush!*

Комунікативна цінність: розвиток уміння створювати чіткий опис, використовуючи різноманітну лексику.

5. Вправа “Edit the Text” (Редагуй текст)

Мета: розвиток умінь редагування та самооцінки письма.

Тип завдання: Quiz / Open-ended.

Хід виконання: Учитель подає короткий текст із помилками (граматика, логіка, структура). Учні мають знайти й виправити їх, вводячи свій варіант відповіді. Після гри обговорюються кращі приклади редагування.

Приклад: *Yesterday I go to the park and see my friend.*

→ *Yesterday I went to the park and saw my friend.*

Комунікативна цінність: формує уважність до тексту, рефлексію й навички самокорекції.

6. Вправа “Write and Vote” (Напиши й проголосуй)

Мета: розвивати творче письмо та критичне мислення.

Тип завдання: Open-ended + poll.

Хід виконання: Учитель пропонує коротке завдання (наприклад, написати завершення діалогу або скласти слоган). Учні вводять свої варіанти, а потім клас голосує за найкращий.

Приклад: *Complete the sentence: "Learning English is fun because..."*

Комунікативна цінність: стимулює самовираження, соціальну активність, аргументування власної позиції.

Як бачимо, використання інтерактивних платформ, зокрема Kahoot!, у процесі навчання письма та писемного мовлення в профільних класах сприяє розвитку прагматичного, лінгвістичного та соціокультурного компонентів АККПМ учнів. Інтерактивний формат вправ активізує пізнавальну діяльність, створює мотиваційно сприятливе середовище, у якому учні залучаються до аналізу типових мовних помилок, стилістичних відтінків і граматичних структур, притаманних академічному письму.

Застосування Kahoot! на етапі підготовки до розвитку писемного мовлення дозволяє учням систематизувати мовні знання, розвивати синтаксичну й граматичну обізнаність, а також формувати навички редагування та самокорекції тексту. Обговорення результатів після кожного питання стимулює рефлексію, формує вміння аргументувати вибір мовних засобів, аналізувати причини помилок і свідомо удосконалювати власне писемне мовлення.

Важливою педагогічною перевагою Kahoot! є можливість перетворення механічного повторення правил на комунікативно орієнтовану діяльність, що поєднує навчання, співпрацю та елемент гри. Це створює передумови для підвищення рівня автономії учнів, адже вони отримують миттєвий зворотний зв'язок, бачать свої результати в динаміці й можуть усвідомлено відстежувати прогрес у володінні навичками писемного мовлення.

Таким чином, інтеграція Kahoot! у навчальний процес не лише урізноманітнює методичний інструментарій учителя англійської мови, але й підвищує ефективність розвитку АККПМ шляхом поєднання різних форм навчальної діяльності.

Для розвитку АККПМ учнів використовуються такі *методи*, як «storytelling», есе, твір, інтерактивне письмо, академічне письмо, творче письмо, картки-сценарії, ментальні карти, «ланцюжковий твір» тощо.

«*Storytelling*» (метод навчання через створення й аналіз історій) є одним із найбільш ефективних методів розвитку АККПМ, оскільки поєднує мовну, когнітивну, соціокультурну та креативну складові навчання. Передусім, «storytelling» стимулює мотивацію до письма, адже учні створюють тексти, що мають особистісну цінність, відображають їхній досвід, уяву та емоції. У процесі написання історій учні активно використовують лексику, граматичні структури, мовні кліше та логічні зв'язки, необхідні для побудови зв'язного тексту. Це сприяє розвитку *лінгвістичного* компоненту АККПМ.

Крім того, розповідання історій допомагає учням структурувати висловлювання (експозиція – зав'язка – розвиток дії – кульмінація – розв'язка), що формує вміння планувати та логічно організувати власний текст – важливий аспект *прагматичного* компоненту.

Соціокультурний аспект методу полягає у можливості включення у тексти культурних елементів англomовного світу - традицій, реалій, міжособистісних ситуацій, цінностей. Учні можуть переосмислювати знайомі сюжети в іншому культурному контексті, що поглиблює міжкультурну компетентність.

З методичного погляду, «storytelling» може реалізовуватися через такі *методичні прийоми*:

- написання міні-оповідань на задану тему (наприклад, “*A Day That Changed My Life*”);
- продовження незавершеної історії (наприклад, “*Suddenly, the lights went out...*”);
- створення історії за серією зображень або відеофрагментом;
- колективне написання оповідання у Google Docs, де кожен учень додає один абзац;
- написання блогу або шкільної газети у форматі “real-life stories”.

Ці методичні прийоми активізують емоційно-ціннісний потенціал письма, розвиває уяву, мовленнєву гнучкість і навички самовираження англійською мовою, а також формує здатність створювати автентичні тексти з урахуванням комунікативної ситуації та адресата.

Методика навчання АККПМ учнів профільної школи повинна базуватися на комплексному підході, що охоплює не лише мовні навички, але й уміння адаптуватися до різних соціальних контекстів і ефективно спілкуватися у різних ситуаціях. Дискусії на різні теми спонукають учнів висловлювати і обґрунтовувати свою точку зору письмово. Аналіз і коментар текстів (публіцистичних, художніх) дозволяє розвивати логіку та здатність до аргументації.

Аналіз навальних підручників показав, що найбільш поширеними *прикладами письмових завдань* є такі:

- написання есе, листів, резюме, анотацій;
- творче перефразування текстів;
- складання словникових карток із синонімами та антонімами;
- створення оповідань або описів подій із різними граматичними конструкціями;
- редагування текстів із граматичними помилками;
- написання зв'язного тексту на задану тему;
- складання резюме та оглядів літератури з дотриманням логічної послідовності;
- диктанти, вправи на пунктуаційне оформлення речень;
- перевірка і редагування власних текстів та текстів однокласників.

Для розвитку інтерактивних навичок писемного мовлення ефективним завданням може бути написання формального та неформального листа або електронного повідомлення, дотримуючись стилю та структури, відповідної ситуації (наприклад, офіційний запит або лист другу).

Приклад:

Write an email to your school principal requesting permission to organize an English Speaking Club at your school. Follow the rules of formal writing.

Example Answer (Formal Email):

Subject: Request for Permission to Start an English Speaking Club

Dear Mr. Brown,

I hope this message finds you well. I am writing to request your permission to organize an English Speaking Club at our school. The purpose of the club is to help students improve their speaking skills, build confidence, and learn more about different cultures where English is spoken.

We plan to meet once a week after classes. The activities will include discussions, debates, short presentations, and games to make learning more enjoyable. I believe this initiative will greatly benefit students who wish to develop their communication and leadership skills.

I would be very grateful for your support and approval of this idea. Please let me know if we could arrange a short meeting to discuss the details.

Thank you for your time and consideration.

Yours sincerely,

Anna Kovalenko

Grade 10-B

Приклад неофіційного листа (informal email) англійською мовою для учнів 10 класу/

Write an email to your friend telling them about your idea to start an English Speaking Club at school and inviting them to join.

Hi Kate,

How are you doing? I've got some exciting news! I'm planning to start an English Speaking Club at our school, and I'd really love you to join.

The idea is to meet once a week after classes to practice English in a fun way — we'll play games, discuss interesting topics, and maybe even watch short films or

prepare mini-presentations. It'll be a great way to improve our speaking skills and just have a good time together!

What do you think? If you're interested, I can tell you more details when we meet tomorrow.

Can't wait to hear from you!

Best,

Anna

У таблиці 2.1 наведено приклади комунікативних завдань для інтерактивного письма.

Таблиця 2.1 – Комунікативні завдання для інтерактивного письма

Letter Writing Tasks for 10th Grade Students

Write a Letter to Your Classmate Advising Them How to Prepare for University Entrance Exams	Write a Letter to Your Friend About Your Creative Portfolio
Write a Letter to a Friend Describing Your Research Project or Scientific Experiment	Write a Letter to Your Friend Describing Your Participation in a Volunteer or Social Project
Write a Letter to Your Friend About Choosing a Future Profession	Write a Letter to Your Friend Describing Your Participation in a Social Project

Представлено узагальнену добірку типових тем листування, спрямованих на розвиток іншомовної писемної комунікації учнів 10 класу. Запропоновані ситуації охоплюють як особистісно зорієнтовані, так і навчально-професійні сфери спілкування, що відповідає віковим та когнітивним можливостям старшокласників, а також вимогам профільної середньої освіти.

Лівий блок містить теми, спрямовані на формування умінь описувати власний досвід, освітні наміри та навчальні досягнення (наприклад, “Write a

Letter to Your Classmate Advising Them How to Prepare for University Entrance Exams”, “Write a Letter to a Friend Describing Your Research Project or Scientific Experiment”). Ці завдання активізують рефлексивні уміння, зокрема уміння структурувати інформацію, аргументувати власну позицію та добирати мовні засоби відповідно до ситуації формального спілкування.

Правий блок репрезентує теми, пов’язані з міжособистісною комунікацією й соціальною активністю старшокласників (“Write a Letter to Your Friend About Choosing a Future Profession”, “Write a Letter to Your Friend About Your Creative Portfolio”, “Write a Letter to Your Friend Describing Your Participation in a Volunteer or Social Project”).

Приклад викладання завдання:

Example Email

Dear [Friend’s Name],

I hope this email finds you well. I am writing to invite you to our annual Cultural Festival, which will take place on Saturday, December 15th, at 10:00 AM in the auditorium of our school, Greenfield High.

This year’s theme is “Celebrating Traditions Around the World”, and the festival will feature exciting activities such as traditional dance performances, international food tastings, and an art exhibition. I think you’ll enjoy the interactive workshops on crafting and storytelling, which will allow you to showcase your creativity!

It would mean a lot if you could join us and bring along your wonderful energy and ideas. Please let me know if you’ll be able to attend by replying to this email by December 5th, so we can finalize the participant list.

Looking forward to hearing from you soon!

Best regards,

[Your Name]

Greenfield High School

Такі завдання сприяють розвитку навичок послідовного письмового викладу, удосконаленню лексико-граматичної коректності та формуванню здатності адекватно добирати реєстр спілкування.

Загалом представлений комплекс тем забезпечує варіативність комунікативних ситуацій, дозволяє поєднувати особистісний та академічний контекст і сприяє цілеспрямованому формуванню іншомовної писемної компетентності учнів шляхом виконання автентичних, значущих для них комунікативних завдань.

Для розвитку *соціокультурного компонента* АККПМ учнів можна запропонувати учням низку методичних прийомів і завдань на пошук культурних відмінностей, вираження вдячності тощо. Ефективними, на нашу думку, виявилися такі *методичні прийоми* (див. Додаток Б):

1. “Genre Transformation” (Жанрове перетворення)

Прийом: учні перетворюють текст одного жанру на інший (наприклад, статтю → лист, оповідання → пост у блозі). Мета: формування вміння адаптувати зміст і стиль до нового комунікативного контексту.

Приклад: Перепишіть уривок із новинної статті «*about climate change*» у формі особистого блогу від імені підлітка. Прийом розвиває прагматичний та соціокультурний компонент АККПМ учнів.

2. “Interactive Writing Chains” (Ланцюжкове письмо)

Прийом: учні по черзі додають речення до спільного тексту (у класі або в Google Docs). Мета: розвиток навичок зв’язного письма, логічності, узгодження змісту. Приклад: Тема “*A day without the Internet*”. Кожен учень додає 1–2 речення, продовжуючи сюжет. Варіація: групи створюють альтернативні кінцівки. Розвиває прагматичний компонент АККПМ учнів.

3. “Peer Review & Feedback” (Взаємооцінювання письмових робіт)

Прийом: учні аналізують тексти однокласників за простими критеріями (зміст, граматики, структура, лексика). Мета: навчити бачити й виправляти помилки, формувати критичне мислення. Інструмент: *Google Docs, Peergrade, Padlet*.

Приклад: Після написання есе учні заповнюють таблицю з трьома пунктами:

- What I liked most;
- What can be improved;
- One useful suggestion.

4. “Story Cubes” (Кубики історій)

Прийом: учні кидають кубики з малюнками/словами та створюють короткі історії англійською письмово. Мета: стимулювання креативного письма, активізація лексики.

Приклад: Використайте слова *storm, key, letter, mountain, clock* для написання оповідання з 5–7 речень. Варіація: електронна версія – *Story Dice Online*.

5. “*Cross-Cultural Letters*” (Листи культурного обміну)

Прийом: учні пишуть листи уявним або реальним партнерам з іншої країни. Мета: розвиток соціокультурної компетентності, толерантності, автентичного спілкування. Розвиває соціокультурний компонент АККПМ учнів.

Приклад: *Write a letter to a British teenager about your school life in Ukraine. Ask three questions about their school.*

6. “*Micro-writing*” (Мікрописьмо)

Прийом: короткі письмові завдання на 3–5 речень, які виконуються за обмежений час. Мета: розвиток спонтанного письма, автоматизація граматичних структур.

Приклад: *Write a 4-sentence summary of today’s news. Describe your mood using three adjectives and one metaphor.*

7. “*Digital Storytelling*” (Цифрове сторітелінг)

Прийом: учні створюють мультимедійні історії англійською (текст + зображення + звук). Інструменти: *Canva, Adobe Express, Animoto*. Мета: інтеграція письма, ІКТ і креативності.

Приклад: *Create a short digital story “A message to my future self”.*

8. “*Writing Portfolio*” (Письмове портфоліо)

Прийом: накопичення письмових робіт з подальшим аналізом прогресу. Мета: розвиток рефлексії, самоменеджменту, прагматичного компонента комунікативної компетентності.

Приклад: Учні зберігають тексти у *Google Drive* та раз на місяць обирають кращу роботу з коментарем: “*What I learned*”, “*What I improved*”, “*What I plan to do next time*”.

9. «*Situational Simulation*» (Симуляція реальних життєвих ситуацій)

Мета: формування соціокультурної та прагматичної компетентності учнів, розвиток умінь добирати мовні засоби відповідно до комунікативної ситуації, рівня формальності та соціальних ролей учасників спілкування.

Прийом: Симуляція життєвих ситуацій дає можливість учням переносити набуті знання в автентичні контексти.

У процесі виконання завдання школярі створюють короткі письмові сценарії, діалоги, електронні листи чи повідомлення, у яких необхідно дотриматися комунікативних норм, прийнятих у культурі носіїв мови. Такий формат завдань сприяє формуванню міжкультурної обізнаності, уміння варіювати стиль, тональність і лексику відповідно до мети спілкування.

Приклад завдання: *Write a short dialogue (10–12 lines) between a patient and a doctor. The patient explains the symptoms; the doctor gives advice and recommendations. Use polite phrases and appropriate register (formal/semi-formal). Then rewrite your dialogue as an email message from the patient to the doctor summarizing the visit.*

Критерії оцінювання:

- адекватність мовленнєвої поведінки ситуації (прагматична точність);
- правильність граматичних і лексичних структур;
- доречність мовних кліше відповідно до рівня формальності;
- логічність і зв'язність письмового висловлювання.

Очікувані результати: учні демонструють уміння ефективно добирати мовні засоби в контексті міжособистісного спілкування, дотримуються культурних норм і стилістичної відповідності письмового висловлювання.

10. «*Cultural Comparison Writing*» (Культурне порівняння)

Мета: розвиток міжкультурної чутливості та навичок критичного мислення. Прийом: учні письмово порівнюють культурні явища, традиції або соціальні норми України та англomовних країн, використовуючи аналітичний або есеїстичний формат.

Приклад завдання: *Write a short essay (150–180 words) comparing how people celebrate New Year in Ukraine and the UK. Focus on traditions, values, and social*

meanings of the holiday. Use linking words and comparative structures.
Критерії оцінювання: логічна структура, культура порівняння (avoid stereotypes), точність мовних засобів, аргументованість.

Очікувані результати: учні демонструють уміння письмово відобразити культурні відмінності й подібності, формують толерантне ставлення до іншої культури.

11. «*Cultural Exchange Letter/Email*» (Лист культурного обміну)

Мета: розвиток умінь міжособистісного письма та культурно адекватної комунікації. Прийом: учні пишуть електронні листи у форматі міжнародного обміну з уявним партнером з англomовної країни, дотримуючись правил етикету письмового спілкування.

Приклад завдання: *Write an email to your British pen friend. Tell about how your school celebrates the First Bell Day and ask how their school starts a new academic year. Use a semi-formal style, 120–150 words.*

Критерії оцінювання: дотримання структури листа, лексико-граматична правильність, відповідність стилю (tone, register), культурна доречність.

Очікувані результати: учні засвоюють моделі міжкультурної комунікації, розвивають навички письмового діалогу.

12. «*Intercultural Reflection Essay*» (Інтеркультурне рефлексивне есе)

Мета: розвиток рефлексивного мислення та навичок письма в академічному стилі. Прийом: учні пишуть коротке есе, у якому аналізують власний досвід спілкування або навчання англійською в міжкультурному контексті (наприклад, під час проєктів, онлайн-зустрічей, перегляду медіа).

Приклад завдання: *Write an essay (180–200 words) reflecting on what you learned about cultural differences from watching an English movie or series. Focus on communication styles, values, or traditions.*

Критерії оцінювання: глибина рефлексії, логічність викладу, відповідність академічному стилю, аргументованість висновків.

Очікувані результати: учні усвідомлюють роль культури у комунікації, розвивають здатність аналізувати власний досвід через письмове висловлення.

13. Створення блогів

Приклад «Актуальні проблеми молоді»

Мета: розвиток творчого письмового мовлення та навичок аргументованого висловлювання, застосування лексики та граматики у реальних комунікативних ситуаціях. Форма: індивідуальний або колективний блог-пост.

Приклад завдання:

1. Оберіть одну з актуальних проблем сучасної молоді (наприклад, вплив соціальних мереж, екологія, здоровий спосіб життя, булінг у школі).
2. Напишіть текст блогу (250–300 слів), який включатиме:
  - вступ: короткий опис проблеми, залучення уваги читача.
  - основна частина: аргументоване викладення власної позиції, наведення прикладів, статистики, фактів.
  - висновок: підсумування аргументів, пропозиції щодо вирішення проблеми або рекомендації для читачів.
3. Для колективного проєкту:
  - Розподіліть ролі: один учень – автор вступу, інший – збирач фактів і аргументів, третій – редактор і дизайнер блогу.
  - Обговоріть текст у групі, внесіть правки та погодьте остаточний варіант.
  - Використовуйте креативні елементи: вставки цитат, графіки, ілюстрації, інтерактивні посилання (для цифрової версії блогу).

Очікуваний результат: текст містить логічно побудовану аргументацію; використовується широкий спектр лексико-граматичних конструкцій; учні демонструють творчий підхід та здатність адаптувати письмовий текст до реальної комунікативної ситуації. Для колективного завдання учні навчаються співпрацювати, обговорювати та редагувати спільний текст.

2. Рекламна кампанія продукту або послуги

Мета: розвиток творчого письма та практичної комунікативної компетентності.

Форма: колективна робота у групі (3–4 учні).

Завдання:

1. Оберіть продукт або послугу (наприклад, мобільний додаток, освітній курс, еко-продукт).
2. Створіть рекламний текст (листівка, презентація, пост у соцмережі) обсягом 200–250 слів, який включає:
  - Короткий опис продукту.
  - Аргументи на користь його переваг.
  - Заклик до дії (СТА).
3. Впровадьте творчі елементи: слогани, візуальні елементи, інтерактивні вставки.

Очікуваний результат: розвиток аргументованого та переконливого письмового мовлення, застосування креативних і комунікативних стратегій, формування навичок співпраці.

3. Звіт або аналітична стаття на тему «Мій ліцей та його внесок у суспільство»

Мета: формування навичок логічного, структурованого письмового мовлення та критичного мислення.

Форма: індивідуальний або груповий проєкт.

Завдання:

1. Проведіть дослідження (опитування, спостереження, аналіз документів) щодо діяльності школи.
2. Напишіть звіт або аналітичну статтю (300–350 слів), що включає:
  - Вступ – опис теми та мети дослідження.
  - Основна частина – виклад результатів, аналіз, аргументація висновків.
  - Висновок – пропозиції щодо покращення діяльності школи.
3. Для групової роботи – поділіться ролями (дослідник, автор тексту, редактор).

Очікуваний результат: розвиток письмового мовлення у формі аналітичного та аргументованого тексту, підвищення критичного мислення та вміння співпрацювати у колективі.

Мультимедійне есе «Мій ідеальний день у школі»

Мета: розвиток творчого письмового мовлення, аргументованості та навичок презентації інформації в цифровому середовищі.

Форма: індивідуальна або групова робота (2–3 учні).

Завдання:

1. Опишіть свій ідеальний день у школі у вигляді есе (250–300 слів).
2. Використайте мультимедійні елементи: фотографії, малюнки, інфографіку, відео.
3. Аргументуйте, чому цей день є ідеальним: поясніть вибір предметів, заходів, часу для навчання і відпочинку.
4. В разі групової роботи – розподіліть ролі: автор тексту, дизайнер мультимедіа, редактор.

Очікуваний результат: розвиток логічного та творчого письмового мовлення, здатності поєднувати текст із візуальними елементами, формування навичок спільного створення мультимедійного продукту.

5. Онлайн-блог «Сучасні технології в житті підлітка»

Мета: розвиток креативності, письмових аргументованих навичок та цифрової компетентності.

Форма: індивідуальний або колективний блог.

Завдання:

1. Оберіть тему (соціальні мережі, гаджети, онлайн-навчання).
2. Напишіть публікацію (250–300 слів), яка включає:
  - опис проблеми або явища;
  - аргументацію власної думки, приклади та статистику;
  - пропозиції або поради для однолітків.
3. Використовуйте інтерактивні елементи: опитування, відео, гіперпосилання.
4. Для групової роботи – поділіть ролі: автор тексту, збирач матеріалів, дизайнер блогу.

Очікуваний результат: розвиток творчих та комунікативних навичок письма, формування умінь адаптувати текст до цифрових платформ, підвищення мотивації учнів.

6. Інтерактивний звіт «Моя громада та її проблеми»

Мета: розвиток критичного та аргументованого письмового мовлення, дослідницьких і комунікативних навичок.

Форма: колективна робота (3–4 учні).

Завдання:

1. Виберіть актуальну проблему місцевої громади (екологія, безпека, благоустрій).
2. Проведіть дослідження (спостереження, опитування, аналіз документів).
3. Створіть інтерактивний звіт (300–350 слів), що включає:
  - Опис проблеми та її актуальності.
  - Аргументовані висновки на основі дослідження.
  - Пропозиції щодо вирішення проблеми.
4. Додайте інтерактивні елементи: діаграми, інфографіку, фотографії.
5. Розподіліть ролі: дослідник, автор тексту, дизайнер мультимедіа, редактор.

Очікуваний результат: формування письмових і дослідницьких навичок, здатності аргументовано викладати висновки, розвиток творчого мислення та комунікативних компетентностей.

Урахування індивідуальних потреб учнів є важливим аспектом ефективного навчання писемної комунікації. Вчитель має можливість використовувати різні стратегії для кожної групи: підбір інтерактивних завдань відповідно до рівня підготовленості учнів; надання більш складних завдань для учнів, які виявляють більшу готовність до глибшого вивчення англійської мови. Застосування цих методичних прийомів дозволяє учням профільної школи не лише оволодіти англійською мовою на високому рівні, але й здобути навички ефективної писемної комунікації. У додатку А наведено методичні прийоми розвитку АККПМ учнів та очікувані результати.

Запропоновані методи, методичні прийоми та засоби спрямовані на цілісний розвиток АККПМ учнів профільних класів ліцею. Їх особливістю є поєднання лінгвістичного, соціокультурного та прагматичного компонентів, що забезпечує системний підхід до формування комунікативних навичок іншомовного письма. Застосування прийомів “Genre Transformation”, “Interactive Writing Chains”, “Peer Review & Feedback”, “Digital Storytelling” та “Writing Portfolio” стимулює творче, критичне й рефлексивне мислення, розвиває уміння добирати мовні засоби відповідно до мети, жанру та культурного контексту висловлення. Використання прийомів “Cross-Cultural Letters”, “Cultural Comparison Writing”, “Situational Simulation” та “Intercultural Reflection Essay” сприяє усвідомленню учнями соціокультурної специфіки англomовного спілкування, розвитку міжкультурної толерантності, а також здатності до письмової взаємодії у різних комунікативних ситуаціях. Такі завдання активізують внутрішню мотивацію до письма, формують відповідальність за власний результат і поступово переводять учнів від репродуктивного до творчо-продуктивного рівня іншомовної діяльності.

Результати теоретичного узагальнення та практичного досвіду дозволяють стверджувати, що ефективність розвитку АККПМ учнів підвищується за умови цілеспрямованого використання інтерактивних, комунікативно орієнтованих і культурно релевантних методичних прийомів. Вони забезпечують залучення учнів до реального мовного досвіду, сприяють усвідомленню функцій письма як засобу соціальної взаємодії, самовираження та міжкультурного діалогу.

2.2 Експериментальна перевірка ефективності методичних прийомів, методів і засобів розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею

Організація експериментальної роботи передбачала розроблення програми та методики проведення дослідження на уроках англійської мови у профільних класах ліцею (учні 10 класу). Дослідження здійснювалося на базі Хмельницького ліцею Хмельницької обласної ради та охоплювало три взаємопов'язані етапи: констатувальний, формувальний та узагальнювальний. У педагогічному

експерименті взяли участь 22 учні, яких було поділено на дві групи: експериментальну (ЕГ, 12 учнів) та контрольну (КГ, 10 учнів).

На констатувальному етапі експерименту було проведено попереднє опитування та діагностику рівня розвитку АККПМ. Діагностика здійснювалась за допомогою тестування та письмового опитування.

Діагностика розвитку АККПМ учнів 10 класу є важливим етапом навчального процесу, оскільки дозволяє визначити рівень розвитку мовних і комунікативних навичок у писемному мовленні. Для цього застосовуються різні методи та інструменти, які оцінюють не лише мовні знання, а й здатність учнів ефективно використовувати мову в різних комунікативних контекстах.

Основні методи та інструменти діагностики включали:

1. Тестування – основний інструмент оцінювання рівня розвитку АККПМ. Тести включали: лексико-граматичні вправи, що оцінюють знання граматичних структур, лексики та здатність їх застосовувати в мовленні; завдання на розуміння прочитаного та прослуханого матеріалу, що дозволяє оцінити рівень сприйняття англійської мови та здатність виділяти ключову інформацію; письмові завдання (наприклад, складання звітів, есе, листів), які дають можливість продемонструвати навички письмового висловлення (див. Додаток В).

2. Оцінювання писемного мовлення – передбачало перевірку здатності учнів висловлювати думки письмово англійською мовою чітко, логічно та аргументовано. Для цього застосовувалися есе, твори, перекази, що дозволяють оцінити рівень використання мови у реальних комунікативних ситуаціях.

3. Аналіз письмових робіт – важливий метод діагностики, який дозволяв оцінити грамотність учнів, логічну структуру тексту та використання відповідних мовних засобів (лексика, граматики, стилістика).

4. Система вправ, що моделюють реальні комунікативні ситуації – наприклад, письмові завдання у форматі замовлення в ресторані або інтерв'ю на роботу, що дозволяло оцінити застосування англійської мови для досягнення конкретних комунікативних цілей.

5. Самооцінка та взаємооцінка – дають змогу учням аналізувати власні знання та навички, а також оцінювати виступи однокласників. Цей метод сприяв розвитку рефлексії та допомагав учням виявляти слабкі місця для подальшого вдосконалення.

6. Формувальна оцінка – постійний процес, що включає регулярну перевірку завдань та надання фідбеку. Оцінювання здійснювалось на основі індивідуальних та групових робіт, що дозволяє відстежувати прогрес учнів і адаптувати методи навчання до їхніх потреб.

У комплексі ці діагностичні методи дозволяють отримати повну картину рівня розвитку АККПМ учнів 10 класу, і визначити напрями для подальшої роботи в навчанні англійської мови у профільних класах..

Оцінювання стану та рівня розвитку АККПМ учнів за визначеними компонентами і показниками представлено у додатках Б1– Б3.

Оцінювання учнів у рамках експериментальної роботи здійснювалося за комплексом критеріїв, що дозволяють оцінити різні аспекти АККПМ у писемному мовленні. Зокрема, оцінювалися такі показники:

- 1) мовна точність – правильність використання граматичних структур, лексики та синтаксису;
- 2) аргументація – здатність учня логічно обґрунтовувати власну думку, наводити переконливі аргументи та приклади; оцінювалася послідовність викладу позиції та логічна структурованість тексту;
- 3) здатність до взаємодії – рівень участі учня у комунікації, включаючи вміння ефективно вести письмову взаємодію з іншими учасниками навчального процесу;
- 4) креативність та актуальність контенту – здатність генерувати нові ідеї, застосовувати нестандартні підходи до теми; оцінювалася оригінальність відповідей та їх відповідність контексту комунікативної ситуації;
- 5) співпраця з іншими учасниками – ефективність роботи в команді, здатність до взаємодії та колективного письмового вирішення завдань.

Такий підхід до оцінювання дозволяв системно відстежувати розвиток ключових компонентів АККПМ, зокрема мовної точності, уміння аргументовано висловлюватися, креативності та навичок співпраці у реальних комунікативних ситуаціях.

Кожне правильно виконане завдання оцінювалося в 10 балів, що дозволяло учню набрати максимальні 70 балів. Для забезпечення об'єктивності оцінювання було розроблено шкалу переведення балів у відповідні рівні розвитку АККПМ, наведено в таблиці 2.2.

Запропонована система оцінювання інтегрувалася у загальну методику експериментальної роботи, що включала констатувальний, формувальний та узагальнювальний етапи, і забезпечувала комплексну діагностику та корекцію рівня АККПМ учнів.

Таблиця 2.2 – Співвіднесення балів за виконане завдання із дванадцятибальною шкалою

Рівень	Бали
Низький рівень (3-6 балів)	1-35 балів
Середній рівень (7-9 балів)	35-60 балів
Високий рівень (10-12 балів)	60-70 балів

З'ясування реального стану розвитку АККПМ учнів профільної школи за визначеними показниками дало змогу констатувати, що переважає низький рівень (табл. 2.3)

Таблиця 2.3 – Рівні розвитку АККПМ учнів профільної школи
(констатувальний етап експерименту)

Компонент (показники)	Групи	Рівні та кількість учнів (КУ)					
		Високий (10-12 балів)		Середній (7-9 балів)		Низький (3-6 балів)	
		КУ абс.	%	КУ абс.	%	КУ абс.	%
Лінгвістичний (знання граматики, лексики, фонетики, орфографії, необхідні для побудови правильних висловлювань в усному і писемному мовленні)	КГ (10)	1	10,00	3	30,00	6	60,00
	ЕГ (12)	1	8,33	5	41,67	6	50,00
Соціокультурний (обізнаність із культурними традиціями, нормами та особливостями носіїв мови; здатність адаптувати мовлення відповідно до ситуації спілкування, соціальних норм, стилю і контексту)	КГ (10)	1	10,00	4	40,00	5	50,00
	ЕГ (12)	1	8,33	4	33,33	7	58,34
Прагматичний (уміння організувати і логічно структурувати мовлення, враховуючи цілі комунікації)	КГ (10)	1	10,00	3	30,00	6	60,46
	ЕГ (12)	1	8,33	4	33,33	7	58,34
Загалом	КГ (10)	1	10,00	3	30,00	6	60,00
	ЕГ (12)	1	8,33	4	33,33	7	58,34

Рисунок 2.3 – Рівень розвитку АККПМ учнів в контрольній групі на початку експерименту

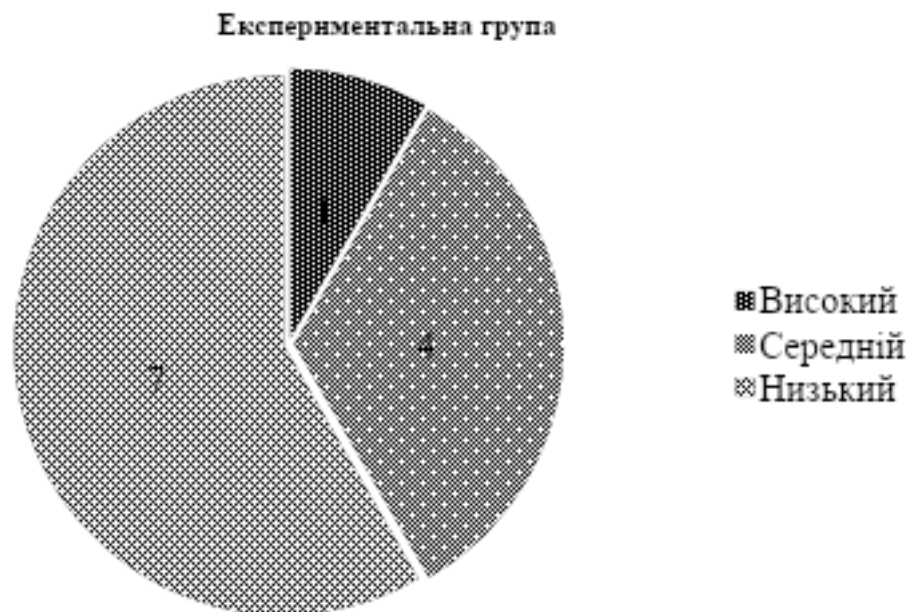

Рисунок 2.4 – Рівень розвитку АККПМ учнів в експериментальній групі на початку експерименту

Результати обчислення середнього балу в обох групах на констатувальному етапі експерименту показали, що середнє значення в контрольній групі (КГ) становило 55,4 бала, а в експериментальній групі (ЕГ) –

56,6 бала. Це свідчить про приблизно однаковий рівень початкових знань учнів. Переведення середніх балів у дванадцятибальну систему демонструє, що в ЕГ показник становив 8,5, а в КГ – 8,0.

Отримані результати підтверджують необхідність внесення методичних коректив у процес розвитку АККПМ учнів профільної школи. Зокрема, вони обґрунтовують застосування інноваційних методичних прийомів та засобів навчання, спрямованих на підвищення ефективності розвитку АККПМ.

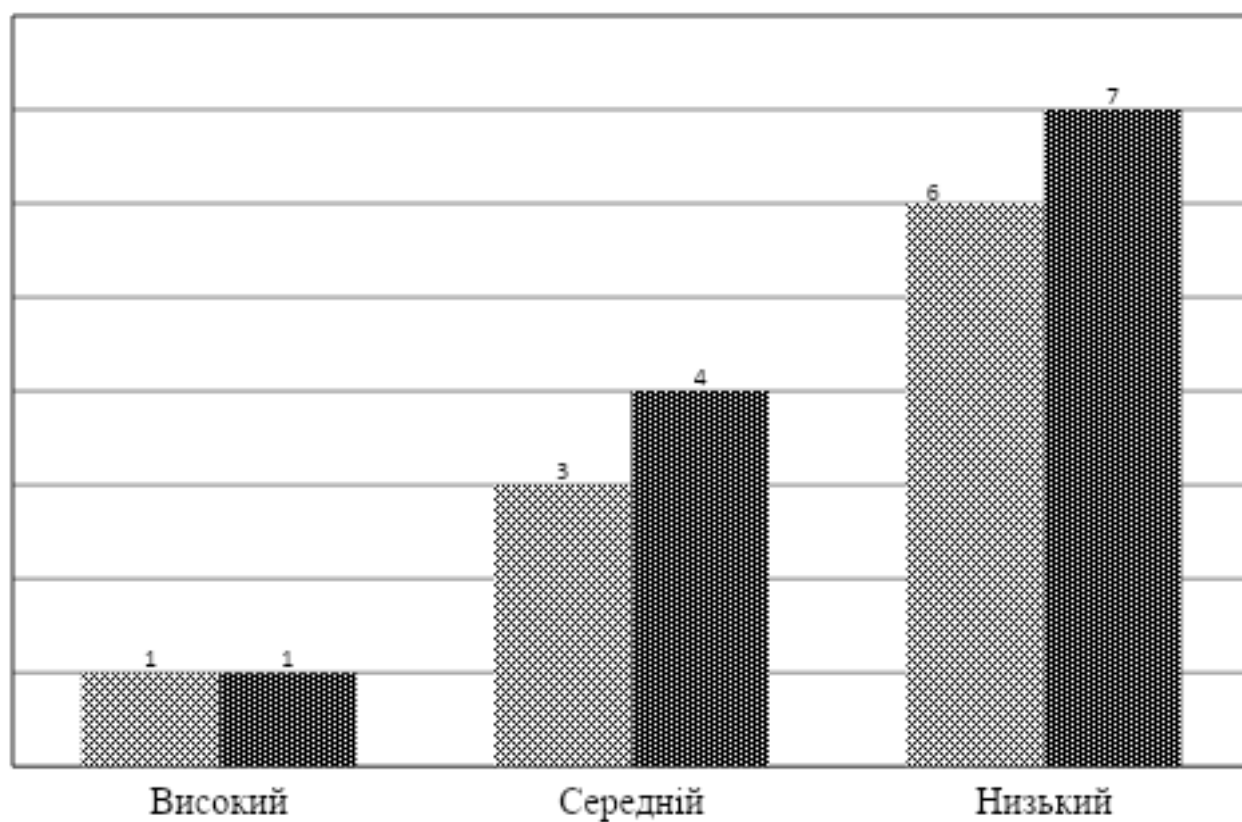

Рисунок 2.5 – Порівняння результатів на визначення рівня розвитку АККПМ учнів КГ та ЕГ

Рисунок 2.6 – Середній бал оцінювання розвитку АККПМ учнів профільної школи в обох групах на початку експерименту.

Відповідно до поставлених завдань було розроблено комплекс методів, методичних прийомів, завдань, які, на нашу думку, покращать та підвищать рівень АККПМ учнів профільної школи У старшій школі письмо виступає не лише засобом перевірки засвоєних знань, а й важливим інструментом розвитку мислення, самовираження, рефлексії та академічної грамотності. Методичні прийоми, інтегровані у навчальний процес, сприяли формуванню цілісного комплексу письмових умінь – від механічних навичок до вміння аргументовано, логічно й творчо висловлювати думки англійською мовою. (Таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Методичні прийоми розвитку писемного мовлення учнів профільних класів ліцею

Методичний прийом	Суть прийому	Приклад завдання	Розвивальний потенціал
Dictogloss	Учні слухають короткий текст двічі, записують ключові слова, а потім колективно відтворюють текст письмово.	Тема: “ <i>Environmental Habits</i> ”. Учні слухають текст, потім у групах пишуть його відновлену версію.	Розвиток граматичної точності, слухової пам’яті, навичок узгодження структур.
Guided writing	Письмо за планом, таблицею, опорними словами або готовим зразком.	Написати відгук на фільм за планом: 1) назва, 2) короткий зміст, 3) власна думка.	Формування логічного мислення, структурованості,

			засвоєння мовних моделей.
Free writing	Вільне письмо без обмежень у темі чи перевірці помилок, головне – безперервність думки.	Завдання: написати протягом 10 хвилин текст “ <i>My dream city</i> ”.	Стимулювання креативності, розвиток самостійності, зниження мовного бар’єра.
Story completion / Chain story	Колективне або парне створення історії: кожен додає новий епізод.	Початок історії: “ <i>Suddenly, the lights went off...</i> ”. Кожен учень додає речення.	Розвиток фантазії, логічності викладу, зв’язності тексту та співпраці.
Error correction codes	Учитель позначає типи помилок символами, учень сам їх виправляє.	У тексті біля “ <i>She go to school</i> ” стоїть код (G) → учень виправляє на “ <i>She goes to school.</i> ”	Формування самоконтролю, розвиток рефлексії та мовної компетентності.
Journaling	Учні ведуть мовний щоденник, у якому описують щоденні події, враження або думки англійською.	Щоденне завдання: “Write about one thing that made you smile today.”	Розвиток автономії, рефлексії, зв’язного та емоційно забарвленого письма.
Blog writing	Створення учнями власних блогів або постів (індивідуальних чи групових) з фото, відео, коментарями.	Учні ведуть блог “ <i>Our Eco School</i> ”, публікуючи короткі статті англійською.	Формування цифрової грамотності, міжкультурної комунікації, мотивації до письма.
Peer review (взаємооцінювання)	Учні обмінюються своїми текстами та надають конструктивні коментарі одне одному.	Після написання есе кожен учень читає текст однокласника і заповнює форму “Two stars and a wish”.	Розвиток критичного мислення, навичок редагування, співпраці та емпатії.
Collaborative editing	Учні спільно редагують тексти в групах або за допомогою онлайн-платформ (Google Docs).	Група редагує спільний документ “ <i>A Letter to the Mayor</i> ”, вносячи правки та коментарі.	Розвиток командної роботи, аналітичного мислення, культури письмового діалогу.
Digital storytelling	Учні створюють мультимедійні історії (текст + зображення + аудіо/відео).	Завдання: створити цифрову історію “ <i>My future profession</i> ” із фотографіями та коротким текстом.	Розвиток креативності, медіаграмотності, міжпредметних зв’язків.
Task-based writing	Виконання письмових завдань, що мають практичну або професійну цінність.	Написати офіційний імейл директору школи щодо організації волонтерського проекту.	Формування функціональної грамотності, практичних мовних умінь.
Portfolio writing	Створення особистого портфоліо письмових робіт, аналіз власного прогресу.	Учні збирають усі свої есе, листи, рефлексії та роблять самооцінку.	Розвиток самооцінювання, системного мислення, уміння планувати власне навчання.

У Таблиці 2.5 представлено узагальнені результати динаміки рівнів розвитку АККПМ учнів за результатами дослідно-експериментальної роботи (формувальний етап експерименту)

Таблиця 2.5 – Динаміка рівнів розвитку АККПМ учнів за результатами дослідно-експериментальної роботи

Компоненти (показники)	Групи	Рівні в та кількість учнів (КУ)					
		Високий (10-12 балів)		Середній (7-9 балів)		Низький (3-6 балів)	
		КУ абс.	%	КУ абс.	%	КУ абс.	%
Лінгвістичний (знання граматики, фонетики, необхідні для побудови правильних висловлювань в усному і писемному мовленні)	КГ (11)	2	20,00	3	30,00	5	50,00
	ЕГ (13)	5	41,67	5	41,67	2	16,66
Соціокультурний (обізнаність із культурними традиціями, нормами та особливостями носіїв мови; здатність адаптувати мовлення відповідно до ситуації спілкування, соціальних норм, стилю і контексту)	КГ (11)	2	20,00	4	40,00	4	40,00
	ЕГ (13)	4	33,34	6	50,00	2	16,66
Прагматичний (уміння організувати і логічно структурувати мовлення, враховуючи цілі комунікації)	КГ (11)	2	20,00	3	30,00	5	50,00
	ЕГ (13)	5	41,67	4	33,33	3	25,00
Загалом	КГ (11)	2	20,00	3	30,00	5	50,00
	ЕГ (13)	5	41,67	5	41,67	2	16,66

У вигляді діаграми на рисунку також представлено рівні розвитку АККПМ учнів профільної школи за результатами дослідно-експериментальної роботи (формувальний етап експерименту) (Рис. 2.7).

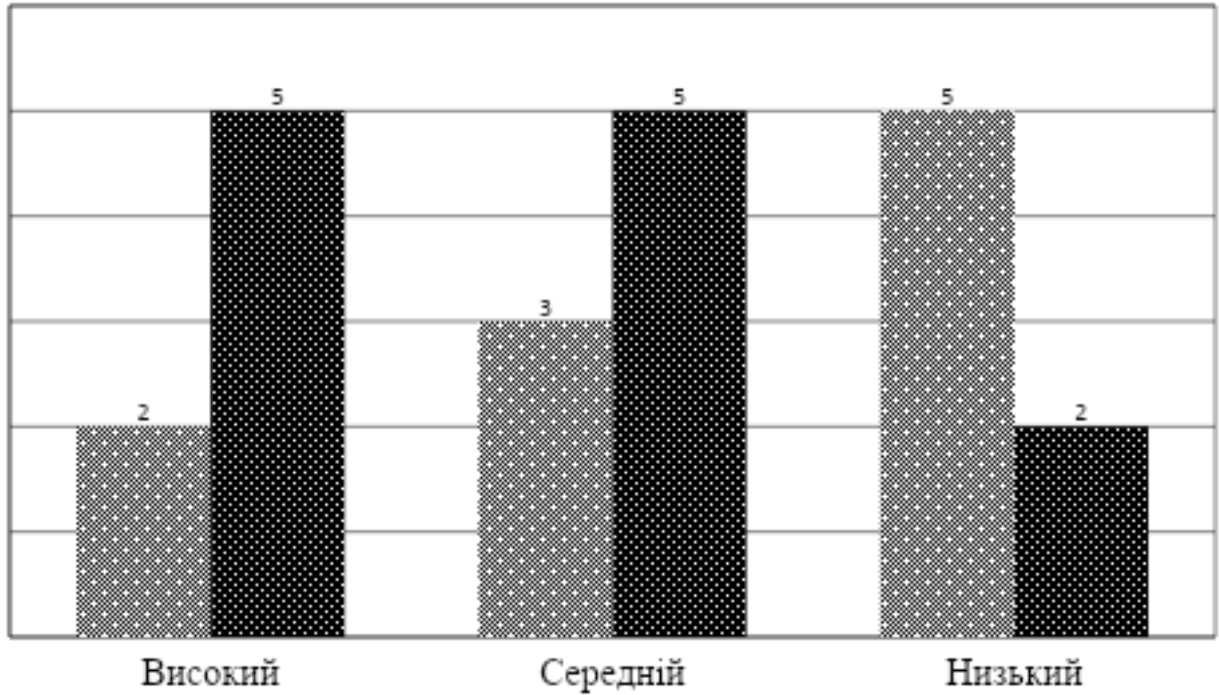

Рисунок 2.7 – Рівень розвитку АККПМ за результатами дослідно-експериментальної роботи (формульальний етап експерименту)

Контрольна група

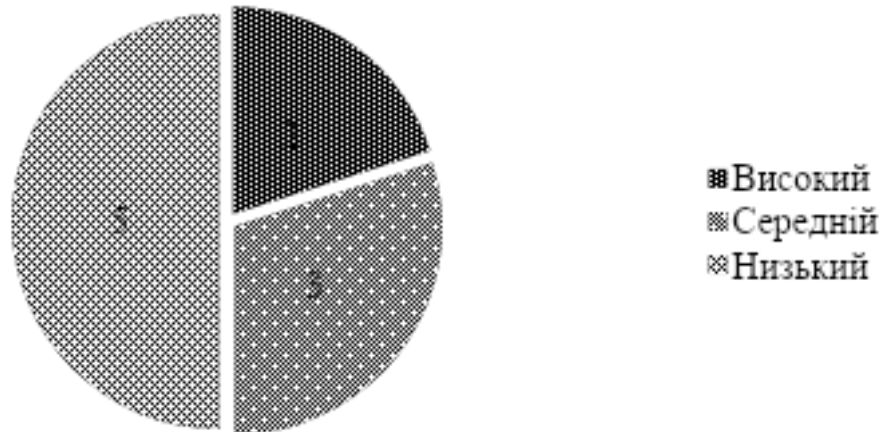

Рисунок 2.8 – Рівень розвитку АККПМ учнів профільної школи в контрольній групі після експерименту.

Згідно з результатами виконання завдань учнями контрольної групи, високий рівень розвитку АККПМ учнів профільної школи і мають 9,10 % учнів, середній – 54,54 % і низький – 45,45 %. Результати виконання завдань учнями

експериментальної групи також продемонстровані у вигляді діаграми на рисунку.

Експериментальна група

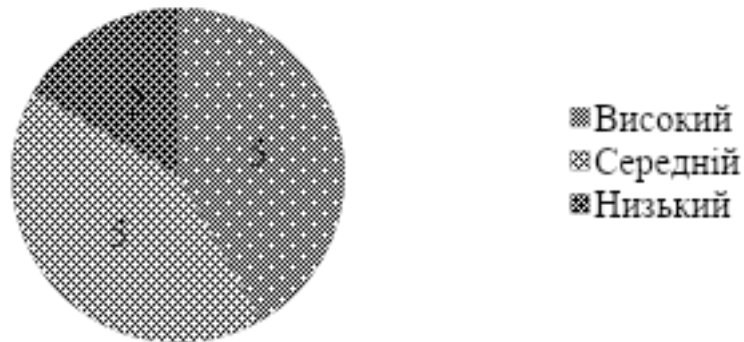

Рисунок 2.9 – Рівень розвитку АККПМ учнів профільної школи в експериментальній групі після експерименту.

Так, після проведення експерименту високий рівень розвитку АККПМ мають 53,85 % учнів, середній – 30,77 % і низький – лише 15,38 %.

Таблиця 2.6 – Динаміка рівнів розвитку АККПМ учнів профільної школи за результатами дослідно-експериментальної роботи (загальні результати)

Групи	Етапи експерименту	Рівні та кількість учнів (КУ)					
		Високий		Середній		Низький	
		КУ абс.	%	КУ абс.	%	КУ абс.	%
КГ (11)	Констатувальний	1	10,00	3	30,00	6	60,00
	Формувальний	2	20,00	3	30,00	5	50,00
ЕГ (13)	Констатувальний	1	8,33	4	33,33	7	58,34
	Формувальний	5	41,67	5	41,67	2	16,66

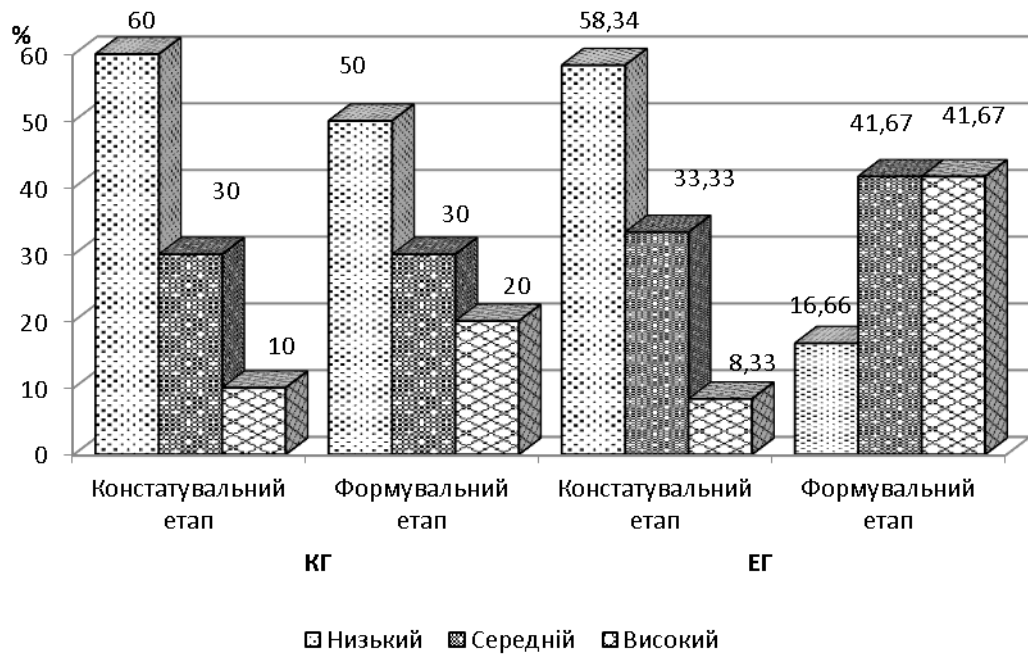

Рисунок 2.10– Динаміка рівнів розвитку АККПМ учнів профільної школи за результатами дослідно-експериментальної роботи (загальні результати)

Після проведення експерименту було здійснено підрахунок середніх результатів учнів обох груп. На основі шкали переведення балів встановлено, що середній показник оцінювання в експериментальній групі становив 9,0, тоді як у контрольній групі – 8,0. Порівняння результатів до та після експерименту свідчить про підвищення рівня розвитку АККПМ учнів у групі, де застосовувалися розроблені інноваційні методичні прийоми. Середні результати обох груп подані на діаграмі (рис. 2.11), що наочно відображає позитивний вплив експериментальної методики на розвиток АККПМ.

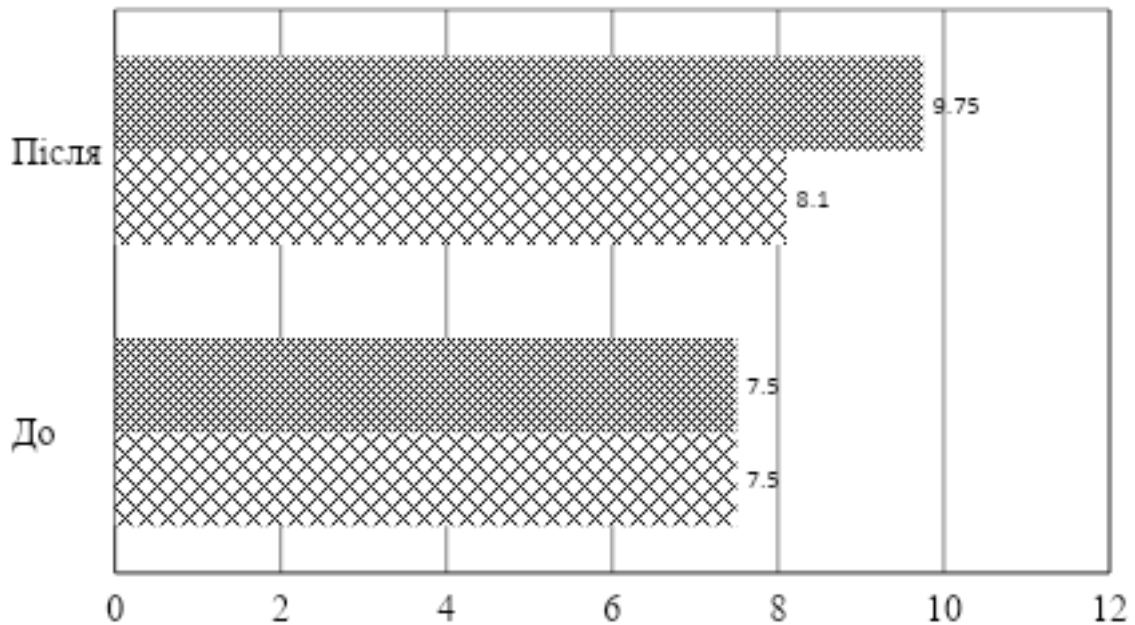

Рисунок 2.11 – Середній бал оцінювання рівнів розвитку АККПМ учнів профільної школи в обох групах до і після експерименту.

Як видно з результатів, представлених на рис. 2.10, середній рівень розвитку АККПМ учнів в експериментальній групі підвищився на 1 бал, тоді як у контрольній групі приріст становив лише 0,3 бала. Це свідчить про позитивний вплив застосованої експериментальної методики на розвиток АККПМ.

Для статистичної перевірки достовірності отриманих результатів було здійснено порівняння рівнів розвитку АККПМ учнів у контрольній та експериментальній групах із використанням непараметричного критерію Пірсона (χ^2). Застосування цього критерію дозволило виявити відмінності між розподілами результатів та оцінити їх статистичну значущість. Надійність отриманих даних становить 95 %, що підтверджує достовірність експериментальних результатів та ефективність впроваджених методичних прийомів.

Вірогідність отриманих результатів перевіримо, застосовуючи критерій χ^2 Пірсона:

нульова гіпотеза H_0 : експериментальна та контрольна вибірки за рівнем розвитку АККПМ учнів профільної школи за досліджуваним критерієм χ^2 однорідні;

альтернативна гіпотеза H_1 : експериментальна та контрольна вибірки різні за рівнем розвитку АККПМ учнів профільної школи за досліджуваним критерієм χ^2 .

Основна розрахункова формула критерію χ^2 -квадрат має ось такий вигляд:

$$\chi_{em}^2 = N \times M \times \sum_{i=1}^L \frac{\left(\frac{n_i - m_i}{N - M} \right)^2}{n_i + m_i}, \quad (2.1)$$

N – загальна кількість учнів експериментальної групи;

M – загальна кількість учнів контрольної групи;

n_i – кількість учнів експериментальної групи (ЕГ), які мають середні бали за критеріями високого (n_1), середнього (n_2), низького (n_3) рівнів;

m_i – кількість учнів контрольної групи (КГ), які мають середні бали за критеріями високого (m_1), середнього (m_2), низького (m_3) рівнів;

L – шкала оцінювання, $L = 3$.

Для χ^2 -квадрат критерію рівні значущості оцінені за кількістю ступенів вільності ν , що обчислене за формулою:

$$\nu = (k - 1) \cdot (c - 1), \quad (2.2)$$

де k – кількість вибірок, стовпчиків (груп-2), s – кількість характеристик, за якими відрізняються вибірки, рядків (рівнів оцінювання-3).

Критичні величини $\chi_{кр}^2$ для рівнів значимості $P=0,05$ та $P=0,01$:

$$\chi_{кр}^2_{(0,05)}=5,991 \quad \chi_{кр}^2_{(0,01)}=9,21$$

Обчисливши усі показники, ми отримали результат 6,1914.

Отриманий результат 7,91369 має більше значення за табличне (5,991).

Отже, результати проведеного експериментального дослідження дозволяють достовірно підтвердити гіпотезу про те, що рівень розвитку АККПМ учнів в експериментальній групі суттєво перевищує рівень учнів контрольної групи.

Аналіз отриманих даних свідчить про ефективність застосованих у процесі навчання методичних прийомів та засобів, які спрямовані на розвиток АККПМ учнів профільних класів. Впроваджені методичні прийоми дозволяють системно розвивати мовні та мовленнєві навички в англomовному письмі учнів, забезпечуючи їхню здатність до аргументованого письмового мовлення та ефективної комунікації в реальних ситуаціях.

Отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення. Вони підтверджують ефективність розробленого комплексу методичних прийомів і можуть бути використані для вдосконалення педагогічних підходів до розвитку АККПМ у профільних класах ліцею. Крім того, результати експерименту лягли в основу методичних рекомендацій, що спрямовані на підвищення ефективності навчання англійської мови та розвитку ключових компетентностей учнів профільних класів ліцею.

2.3 Методичні рекомендації удосконалення розвитку англomовної комунікативної компетентності у писемному мовленні учнів профільних класів ліцею

Методичні рекомендації розроблені на основі результатів експериментального дослідження та спрямовані на підвищення ефективності розвитку АККПМ учнів. Вони передбачають комплексний підхід, який інтегрує лінгвістичні, прагматичні, соціокультурні компоненти, а також стимулює розвиток креативності та аргументованого писемного мовлення. Методичні рекомендації розроблено за декількома напрямками удосконалення методики розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею.

1. Використання інтегрованих вправ та комбінованих завдань, що охоплюють всі компоненти АККПМ.

Використання інтегрованих вправ передбачає поєднання лексико-граматичних завдань, описів, есе, переказів та тематичних проєктних завдань. У цьому контексті важливе значення має врахування індивідуальних особливостей учнів щодо рівня мовної підготовки та стилю навчання. Особливу увагу необхідно приділяти завданням на контроль розуміння текстів та використання лексики у письмовому викладу думок, а також написанню із чітким планом і виділенням тез, що сприятиме розвитку аргументованого писемного мовлення. Практика обґрунтування позиції та використання прикладів для підтвердження думки. Широке використання вправ на генерування ідей, логічне та послідовне обґрунтування власної думки, та пошук нестандартних рішень сприятиме стимулюванню креативності та актуальності контенту.

Комплекс інтегрованих вправ (вправи на розвиток мовної точності; вправи на розвиток аргументованого писемного мовлення вправи на розвиток креативності; вправи на взаємодію та співпрацю; інтерактивні вправи з використанням цифрових ресурсів) формує не лише технічні навички письма, а й комунікативну гнучкість, здатність адаптувати стиль і зміст тексту до конкретної ситуації. Виконання групових проєктів підвищує здатність до взаємодії та співпраці, розвитку рефлексії та взаємної підтримки (див. Табл. 3.1.)

Таблиця 3.1 – Комплекс інтегрованих вправ та очікувані результати

Напрямок розвитку АККПМ	Типи вправ / методичні прийоми	Очікувані результати
Мовна точність	Лексико-граматичні вправи в контексті письмових завдань. Редагування та корекція текстів.	Підвищення правильності використання граматичних структур, лексики та синтаксису. Покращення мовної точності письмових висловлювань.
Аргументоване письмове мовлення	Написання есе, аналітичних текстів, листів. Виділення тез та логічне обґрунтування позиції.	Формування вміння логічно викладати думку. Здатність аргументовано підтримувати позицію та використовувати приклади.

Креативність у письмі	Творчі письмові завдання (історії, описи подій, мультимедійні проєкти). Генерація оригінальних ідей та нестандартних рішень.	Розвиток творчого мислення та креативності. Здатність генерувати нові ідеї та адаптувати письмовий текст до контексту.
Взаємодія та співпраця	Колективне створення текстів та проєктів. Взаємооцінка письмових робіт, конструктивний фідбек.	Формування навичок колективного писемного мовлення. Розвиток критичного мислення та рефлексії.
Інтеграція інноваційних методів	Використання онлайн-платформ (Google Docs, Padlet, LearningApps). Інтерактивні вправи, мультимедійні проєкти, гейміфікація.	Підвищення мотивації до навчання. Підвищення якості письмових робіт та активності у навчальному процесі.
Система вправ у реальних комунікативних ситуаціях	Проєктні завдання, імітація реальних ситуацій (інтерв'ю, замовлення, бізнес-листи). Письмові завдання з роллю автора/редактора.	Формування практичних навичок письмової комунікації. Здатність адаптувати писемне мовлення до конкретних соціальних і професійних ситуацій.

2. Систематичне оцінювання, моніторинг та фідбек.

Систематичне оцінювання передбачає використання комплексної системи критеріїв: мовна точність, логічність аргументації, креативність, актуальність контенту, здатність до взаємодії та співпраці. Регулярна формувальна оцінка – постійний контроль прогресу учнів через письмові завдання та проєкти, а також надання конструктивного зворотного зв'язку для корекції недоліків та мотивації до вдосконалення писемного мовлення. Важливе значення має приділятися регулярному аналізу результатів письмових робіт та коригуванню методики залежно від прогресу учнів. Взаємооцінка та рецензування робіт однокласників за встановленими критеріями (логіка викладу, аргументація, мовна точність) формують відповідальність за результат групової діяльності та стимулюють рефлексивне мислення; розвивають навички письмової комунікації у групі.

Методичні прийоми взаємодії та співпраці у письмовій комунікації є ефективним інструментом розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею, сприяють підвищенню якості письмових робіт і формуванню соціально-

комунікативних навичок, необхідних для успішної академічної та професійної діяльності.

3. Інтеграція інноваційних методичних прийомів

Використання сучасних технологій, інтерактивних платформ та цифрових ресурсів сприяє підвищенню мотивації учнів, розвитку творчого мислення та покращенню якості письмових робіт. Інтеграція інноваційних методичних прийомів у навчання письмового мовлення забезпечує: підвищення мотивації учнів до навчання англійської мови; розвиток креативності, критичного мислення та вміння аргументовано викладати власні думки письмово; вдосконалення письмових навичок, зокрема логічної побудови тексту, стилістичної точності та мовної коректності; підвищення ефективності групової та індивідуальної письмової комунікації.

Методичні прийоми: використання симуляцій, рольових ігор та сценаріїв у письмовій формі; застосування гейміфікації для мотивації учнів, наприклад, конкурси на найкращий есе або письмову презентацію; створення блогів, презентацій, звітів, які вимагають письмового оформлення матеріалу та аргументованого викладу думок; письмові вправи в онлайн-середовищі (Google Docs, Padlet, Quizlet, LearningApps), що забезпечують спільне створення текстів та оперативний зворотний зв'язок; використання графічних органайзерів, схем, карт думок для планування та структурування текстів; застосування мультимедійних матеріалів (зображень, відео, інфографіки) для стимулювання письмового висловлення та креативності.

Для розвитку АККПМ учнів доцільно впроваджувати такі методи, як інтерактивні вправи, «storytelling», есе, твір, інтерактивне письмо, академічне письмо, творче письмо, картки-сценарії, ментальні карти, «ланцюжковий твір» (“Genre Transformation”, “Interactive Writing Chains”, “Peer Review & Feedback”, “Digital Storytelling”, “Writing Portfolio”, Cross-Cultural Letters”, “Cultural Comparison Writing”, “Situational Simulation”, “Intercultural Reflection Essay” тощо. Серед засобів ефективними є цифрові освітні платформи та ресурси: Bamboozle, Kahoot!, ISL Collection, Google Docs, Miro та ін.

4. Поетапна реалізація методичних прийомів.

1. Етап підготовки до письма (pre-writing):

- активізація лексико-граматичного матеріалу (Dictogloss, Guided writing);
- обговорення ідей (brainstorming, mind maps);
- постановка комунікативного завдання.

2. Етап написання тексту (while-writing):

- використання інтерактивних прийомів (Story completion, Chain story, Free writing);
- застосування планів, шаблонів, підказок;
- само- та взаємоперевірка через Error correction codes, Peer review.

3. Етап редагування та рефлексії (post-writing):

- використання Collaborative editing у спільних онлайн-документах;
- запис спостережень і висновків у Journaling або Portfolio writing;
- обговорення сильних сторін і шляхів удосконалення письма (Додаток Г).

Методичні прийоми мають бути інтегровані у всі види навчальної діяльності, а не використовуватися епізодично. Використання цифрових інструментів підвищує мотивацію (наприклад, цифрове сторітелінг або проєктні платформи). Використання зазначених прийомів у навчанні англійського письма сприяє: розвитку когнітивної та лінгвістичної гнучкості учнів; формуванню академічної грамотності та здатності до аргументованого /дослідницького письма; підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови; зміцненню комунікативної компетентності у письмовому дискурсі; розвитку рефлексивних та креативних умінь; підготовці учнів до міжнародного освітнього середовища (зовнішні іспити, міжнародні проєкти).

Розроблені методичні рекомендації та навчальні матеріали можуть бути застосовані для удосконалення навчальних програм англійської мови в профільних класах; підвищення ефективності формування навичок письма та писемного мовлення, комунікативної компетентності; розробки системи оцінювання та методичних рекомендацій для вчителів.

ВИСНОВКИ

1. Проблема розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею є однією з ключових проблем організації навчання англійської мови у профільній школі. Забезпечення ефективної взаємодії учнів у письмовій комунікації зумовлює пошук інноваційних підходів, форм, методів, прийомів та засобів навчання письму та писемному мовленню. Теоретичний аналіз науково-методичної літератури та практика спостереження за організацією навчання у профільних класах ліцею показала, що традиційні методи навчання писемного мовлення недостатньо відповідають сучасним освітнім потребам та не стимулюють розвиток комунікативної самостійності учнів. Дослідники наголошують на важливості використання комплексного підходу, при якому учень виступає суб'єктом навчальної комунікативної діяльності, а не лише виконавцем письмових завдань. Комунікація у писемному мовленні розглядатися не тільки як технічне освоєння графічних та орфографічних навичок, а й як процес формування та розвитку вміння висловлювати думки письмово, аналізувати інформацію, аргументувати свою позицію та застосовувати міжкультурні знання. Сучасні наукові підходи до розвитку АККПМ передбачають інтеграцію письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, зокрема з читанням, аудіюванням, говорінням, що дозволяє учням опрацьовувати текстові моделі та творчо застосовувати їх у власних письмових висловлюваннях. Методичний акцент робиться на розвитку критичного мислення, креативності та особистої позиції учня у письмових роботах, що відповідає вимогам сучасних освітніх стандартів і формує готовність до самостійного застосування англійської мови в різних сферах життя. Проблема розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею актуалізує відкриті питання щодо впровадження інноваційних методів, прийомів, інтерактивних технологій та цифрових засобів у підготовці учнів профільної школи.

2. Розвиток АККПМ учнів профільних класів ліцею увідповіднений із сучасними тенденціями реформування профільної школи, принципами навчання

іноземної мови у Новій українській школі, науковими підходами навчання англійської мови у профільних класах. Організація навчального процесу та навчання іноземних мов у профільній школі має специфічні дидактичні та методичні особливості. Воно враховує психофізіологічний розвиток старшокласників та потребує адаптації форм, методів, прийомів та засобів подання навчального матеріалу, а також засобів контролю засвоєння знань відповідно до вікових і навчальних особливостей учнів. Якісна організація профільного навчання англійської мови учнів, зокрема розвиток АККПМ відбувається з дотриманням таких принципів: наступності, комунікативності, автентичності навчального матеріалу, індивідуалізації та диференціації, інтеграції видів мовленнєвої діяльності, свідомості та активності, мотиваційної спрямованості тощо.

З'ясовано, що учні профільних класів послідовно оволодівають такими видами комунікативної діяльності у письмі: запис запитань і відповідей; складання речень на основі вербальних або зорових опор; опис предметів, осіб та явищ; підготовка повідомлення; аргументація власного ставлення до подій або особистого досвіду; створення творів різних жанрів (твір, реферат, доповідь, нарис, есе); складання плану або тез до прочитаного тексту; стислий письмовий переказ змісту почутого чи прочитаного; ведення нотаток (блогів); заповнення нескладних анкет, форм або опитувальників; написання оголошень, листів (особистих та офіційних) та привітальних листівок; складання короткої автобіографії (*curriculum vitae*) тощо.

3. АККПМ учнів профільних класів ліцею потрактована як інтегрована особистісна якість, що конкретизована сукупністю сформованих атрибутивних ознак: знань, умінь, навичок, здатностей щодо забезпечення ефективної комунікації у писемному мовленні. На підставі аналізу науково-методичної літератури у структурі АККПМ виокремлено три компоненти: *лінгвістичний*, що передбачає знання граматичних, лексичних, орфографічних та фонетичних норм, необхідних для створення правильних і зрозумілих письмових висловлювань; *соціокультурний*, що відображає обізнаність із культурними традиціями,

нормами та особливостями носіїв англійської мови, забезпечуючи міжкультурну адекватність письмових висловлювань; *прагматичний*, що передбачає вміння організовувати та логічно структурувати тексти з урахуванням мети спілкування та очікувань адресата.

4. Обґрунтовано методичні прийоми, методи і засоби розвитку АККПМ учнів профільних класів та експериментально перевірити їх ефективність. Доведено, що ефективність розвитку АККПМ учнів підвищується за умови цілеспрямованого використання інтерактивних, комунікативно орієнтованих і культурно релевантних методичних прийомів. Вони забезпечують залучення учнів до реального мовного досвіду, сприяють усвідомленню функцій письма як засобу соціальної взаємодії, самовираження та міжкультурного діалогу. Для розвитку АККПМ учнів використовувалися такі методи, як інтерактивні вправи, «storytelling», есе, твір, інтерактивне письмо, академічне письмо, творче письмо, картки-сценарії, ментальні карти, «ланцюжковий твір» (“Genre Transformation”, “Interactive Writing Chains”, “Peer Review & Feedback”, “Digital Storytelling”, “Writing Portfolio”, “Cross-Cultural Letters”, “Cultural Comparison Writing”, “Situational Simulation”, “Intercultural Reflection Essay” тощо. Серед засобів ефективними виявилися цифрові освітні платформи та ресурси: Bamboozle, Kahoot!, ISL Collection, Google Docs, Miro та ін.

5. Розроблено методичні рекомендації розвитку АККПМ учнів профільних класів, як згруповано у чотири напрями: використання інтегрованих вправ та комбінованих завдань, що охоплюють всі компоненти АККПМ; систематичне оцінювання, моніторинг результатів та фідбек; інтеграція інноваційних методичних прийомів та методів навчання; поетапна реалізація методичних прийомів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Айзенбарт М. Я. Сутність понять «компетентність» і «компетенція» в сучасній науковій парадигмі. Молодь і ринок. 2017. № 3. С. 88–92.
2. Афонченко М. Особливості підготовки вчителів до профільного навчання іноземної мови в Україні та за кордоном. Порівняльна професійна педагогіка. 2023. Т. 13, № 1. С. 110–116. DOI: 10.31891/2308-4081/2023-13(1)-14.
3. Бабенко Л. Сутність та зміст підготовки майбутнього вчителя-філолога. Науковий вісник Чернівецького університету. 2015. Вип. 278. С. 13–20.
4. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики: підручник. К.: ВЦ «Академія», 2011. 304 с.
5. Бігич О. Б. Вправи з навчання техніки читання та письма англійською мовою на початковому ступені. Іноземні мови. Київ : Ленвіт. 2020. 64 с.
6. Бігич О., Бориско Н., Борецька Г. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт. 2013. 388 с.
7. Бідюк Н. М. Теоретико-методологічні підходи у навчанні іноземної мови. Хмельницький : ХНУ. 2018. 194 с.
8. Бідюк Н. М. Методична підготовка майбутніх учителів англійської мови до роботи у профільній школі. Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі. Вінниця: ВДПУ, 2022. С. 34–37.
9. Білозір О. С. Розвиток полілінгвальної компетентності учнів на уроках англійської мови в профільній школі. Інноваційна педагогіка, 2022. № 44. С. 45–51.
10. Богачик М., Байло Ю. Розвиток навичок письма в процесі дистанційного та змішаного навчання англійської мови. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. № 36(1). С. 33–36.
11. Борецька Г. Є. Сучасні технології формування англомовної компетенції в говорінні в учнів основної і старшої школи. Іноземні мови, 2010. № 2. С. 23–26.
12. Бортник М. М. Монологічне мовлення. URL: https://movlennja_bortnuk.RTF
13. Борг Д. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Київ : Фабула. 2019. 304 с.

14. Васьківська Г. Дидактичні аспекти соціалізації старшокласників в умовах профільного навчання. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2018. № 8 (322). С. 6–11.
15. Васьківська Г., Косянчук С., Кизенко В., Барановська О., Шелестова Л., Кравчук О. Технології профільного навчання: кол. монографія. Київ: Педагогічна думка. 2020. 245 с.
16. Вацило О. В. Методичні принципи навчання іншомовного професійно орієнтованого монологічного мовлення. URL: <http://pedpsy.duan.edu.ua/images/stories/Files/2015-1/14.pdf>
17. Вишневський О. І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови: посібник для вчителів. Київ: Нова школа, 2005. 345 с.
18. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2006. 76 с.
19. Власенко Л. В. Навчання мовленнєвих навичок у старших класах: теорія та практика. 2021. 134 с.
20. Вольфовська Т. Визначення рівня сформованості писемних умінь особистості на етапах соціалізації. Педагогіка і психологія. 2003. № 3-4. С. 141–148.
21. Галузьяк, В. М. Підготовка майбутніх учителів у контексті особистісно зорієнтованого підходу. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. 2014. Вип. 42(2). С. 162–169.
22. Гресь А. А. Роль монологічного мовлення у формуванні іншомовної комунікативної компетенції. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/Hres%20.pdf>
23. Гура Т., Рома О. Діяльнісний підхід у базовій середній освіті. Нова українська школа у базовій середній освіті: впевнені кроки Запорізької області. 2022. С. 26–40.
24. Дем'яненко М. Я., Лазаренко К. А., Мельник С. В. Основи загальної методики навчання іноземним мовам: теоретичний курс: навч. посіб. Київ: Вища школа. 1984. 165 с.
25. Дмитренко К. Сутність професійної комунікації у педагогічній освіті. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. 2012. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2012_7_4

26. Дубасенюк О. А. Технологічний підхід до професійно-педагогічної підготовки. У: Дубасенюк О. А. (ред.). Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Житомир: ЖДПУ. 2011. С. 4–12.

27. Дьячкова Я. О. Формування професійно спрямованої англомовної компетентності в говорінні у майбутніх правознавців: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ. 2014. 317 с.

28. Жосан О. Е. Педагогічний експеримент: навч.-метод. посіб. Кіровоград: Видавництво КОШПО ім. В. Сухомлинського, 2008. 78 с.

29. Заблоцька О. С. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти. Вісник ЖДУ ім. Івана Франка. 2008. Вип. 39. С. 52–56.

30. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.

31. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів... : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2012. 770 с.

32. Закон України «Про освіту». 2017. URL: https://urst.com.ua/pro_osvitu/st-1

33. Зеня Л. Я. Концептуальна модель системи професійно-методичної підготовки. Педагогіка формування творчої особистості. 2010. № 6(59). С. 175–184.

34. Зубрицька О. Місце та роль іноземної мови у профілізації сучасної шкільної освіти. Концептуальні шляхи розвитку: педагогічні науки. 2017. С. 83–86.

35. Інноваційні освітні технології: монографія / за ред. Л. В. Барановської, Л. І. Морської. Біла Церква: Білоцерківдрук. 2022. 158 с.

36. Кава А. А. Особистісний підхід як основа педагогічної майстерності. Витоки педагогічної майстерності. 2011. Вип. 8(2). С. 130–133.

37. Калінін В. О., Калініна Л. В. Формування вмінь творчого мислення учнів старшої школи засобами іноземної мови. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 84–87.

38. Калініна Л. В., Климович Ю. Ю. Let's Flip.: навч.-метод. посіб. Житомир: Євро-Волинь. 2021. 60 с.

39. Калініна Л. В., Телешман Ю. Б. Медіаосвітні технології у формуванні вмінь XXI століття учнів старшої школи. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 21(2). С. 9–13.
40. Кардаш Л. В. Специфіка монологічного мовлення: психологічний та лінгвістичний аспекти. 2020.
41. Карпюк О. Д. Англійська мова: підручник для 10 класу. Тернопіль: Лібра Terra. 2018. 296 с.
42. Кир'ян Т. І. Принципи перебудови вищої освіти. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2016. № 6. С. 26–30.
43. Коваленко О. Урахування дитиноцентрованої освітньої моделі та компетентісно орієнтованого змісту шкільної освіти при вивченні іноземної мови у загальноосвітніх навчальних закладах. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2005. № 3. С. 92–99.
44. Конопляник Л. М., Мельникова К. С. Використання технології «перевернутий клас». *Вісник НАУ. Педагогіка. Психологія*. 2019. № 2(15). С. 38–45.
45. Концепція профільного навчання у старшій школі. Наказ МОН України від 21.10.2013 № 1456.
46. Косянчук М.О. Суть та зміст навчання писемного мовлення у старшій школі. Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації 2008 рік : Збірник наукових праць. Житомир, 2008. С. 198–201.
47. Ленюк Н. М. Формування німецькомовної компетенції студентів технічних спеціальностей у процесі самостійної навчальної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ленюк Наталя Михайлівна. Херсон. 2014. 225 с.
48. Лінгводидактика та лінгвопрагматика: зб. наук. праць / за заг. ред. О. В. Назаренко. Дніпро: ПП Вахмістров О. Є. 2023. 158 с.
49. Михайлова О. С., Кузнєцова О. В., Пико В. М. Навчання учнів старшої школи англійськомовному письму з використанням автентичних матеріалів. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 55. Т. 2. С. 148–156.
50. Модестова Т. В., Крsek О. Є. Розвиток навичок письма у підготовці до іспитів. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. 2021. Т. 32 (71). № 1. Ч. 2. С. 155–159. URL: <https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/>.

51. Марцин С.О. Методика розвитку усного та писемного мовлення в закладах загальної середньої освіти : Методичні рекомендації до навчальної дисципліни. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2024. 49 с.

52. Ніколаєва С.Ю. Основи наукового дослідження з методики навчання іноземних мов і культур. Курс лекцій у схемах і таблицях: навч.-метод. посібник для студентів магістратури та аспірантури. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2020. 230 с.

53. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/>

54. Павленко О. Формування мовленнєвої компетентності старшокласників в умовах неформальної освіти. Витоки педагогічної майстерності. 2022. № 29. С. 264-343. DOI 10.33989/2075-146X.2022.29.264343. sources.pnpu.edu.ua

55. Пасічник О. Дидактичне обґрунтування змісту міжкультурної компетентності як компонента іншомовної комунікативної компетентності. Український педагогічний журнал. 2021. № 3. С. 35–44. DOI 10.32405/2411-1317.2021.3-35-44.

56. Полонська Т. Засоби формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5–6-х класів гімназії у письмі. Проблеми сучасного підручника. 2021. Вип. 26. С. 176–190.

57. Полонська Т. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи. Київ : Педагогічна думка, 2014. 160 с.

58. Полонська Т. Науково-теоретичні підходи до створення елективних курсів. Проблеми сучасного підручника. 2011. Вип. 11. С. 431–437.

59. Полонська Т. К. Особливості підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до роботи в сучасній профільній школі. Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору : гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. Т. IX (42). Київ : Гнозис, 2013. С. 488–496.

60. Пометун, О. І., Пироженко, Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.

61. Про освіту: Закон України № 3505-IX від 2023 р.

62. Прокопчук М. М. Формування мовних компетенцій в учнів основної школи (англійська мова після німецької) фільмів: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2018. 287 с.

63. Профільне навчання: досвід упровадження, інноваційні технології / Л.Ф. Пашко, О.П. Коваленко, Л.І. Симоненко. Полтава : ПОППО. 2008. 196 с.

64. Редько В. Г., Пасічник О. С. Особливості реалізації змісту рівневого навчання іноземних мов у старшій профільній школі в Україні. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / ред. кол. ; наук. ред. О. М. Топузов. Київ : Пед. думка, 2012. С. 649–662.

65. Савинська В. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності старшокласників засобами технології CLIL. 2023. URL: <https://chnpu.edu.ua>

66. Свириденко І. М., Кравець О. Є. Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів середньої школи засобами відеоматеріалів. Імідж сучасного педагога. 2022. № 1(202). С. 59–63.

67. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ Іноземні мови. 1999. № 3. С. 3–7.

68. Скляренко Н. К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні. Гуманістичні аспекти. 1992. С. 9–14.

69. Світ без кордонів : експериментальні матеріали / Т. К. Полонська, О. С. Пасічник, І. В. Алексеєнко, Н. П. Басай, В. Г. Редько, О. В. Басай, Є. В. Долинський. Київ : Пед. думка, 2016. 52 с.

70. Сорокіна Н., Смовженко Л., Костенко І. Інтерактивний спецкурс. ARS Linguodidacticae. 2019. 3(1–2019). С. 38–45. URL: <http://journals.uran.ua/ald/article/view/206249/206720>

71. Сотніченко, І. Професійно-педагогічні компетенції. Народна освіта. 2008. № 2 (5). URL: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua/>

72. Фодор К. Й., Гнатик К. Б., Лізак К. М. Розвиток навичок письма англійською мовою у студентів немовних спеціальностей. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 61. Т. 2. С. 139–142.

73. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект : кол. монографія / авт. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська, та інші. ; за наук. ред. д-ра пед. наук Г.О. Васьківської. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 260 с.

74. Хаймович Б. С., Роговська В. П. Психолінгвістичні аспекти письма в іншомовному навчанні. Київ: КНЛУ. 2011. 148 с.

75. Чернобривець Л. Формування навичок письма шляхом використання новітніх інформаційних технологій на середньому етапі навчання англійської мови URL: <http://11.ucoz.ua/blog>

76. Чуприна О. М. Мовна та мовленнєва компетентність у сучасному національному науковому дискурсі. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип. 50. С. 433–437. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/50_2022/68.pdf

77. Шмир М. Ф. Дидактичні основи реалізації діяльнісного підходу в процесі підготовки вчителя іноземної мови. роботи: дис. ... д. пед. наук : 13.00.09 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2020. 496 с.

78. Юхно Н. В. Суть та структура іншомовної комунікативної компетентності фахівців. Наукові записки кафедри педагогіки. 2022. №51. С. 113–120.

79. Barrs M. Teaching bad writing. English in Education. 2019. 53(1). P. 18–31.

80. Byrnes H., Manchón R. M. Task-based language learning – Insights from and for L2 writing (Vol. 7). John Benjamins Publishing Company, 2014. 312 p.

81. Cliff Hodges G. Creativity in education. English in Education. 2005. 39(3). P. 47–61.

82. Council of Europe. (2020). Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

83. Cremin T., Baker S. Exploring teacher-writer identities in the classroom: Conceptualising the struggle. English Teaching: Practice and Critique. 2010. Vol. 9. No. 3. P. 8–25.

84. Cremin T., Oliver L. Teachers as writers: a systematic review. Research Papers in Education. 2016. Vol. 32. No. 3. P. 1–27.

85. Elbow P. Teaching handouts and memos. Peter Elbow: The Democratization of Writing. URL: <https://peterelbow.com/handouts.html>

86. Ellis R. Reflections on task-based language teaching. Multilingual Matters: Bristol, United Kingdom, 2018. 320 p.

87. Ellis R., Skehan P, Li S., Shintani N., Lambert C. Task-Based Language Teaching: Theory and Practice. Cambridge University Press. 2019. 400 p.

88. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Harlow : Longman, 2007. 448 p.

89. Hayes J. R. A New Framework for Understanding Cognition and Affect in Writing. The Science of Writing : theories, methods, individual differences and

applications [ed. By C. M. Levy, S. Ransdell]. NJ : Lawrence Erlbaum Associates, 1996. P. 1–27.

90. Hymes D. Foundations in Sociolinguistics: An Ethnographic Approach. London: Tavistock Publications. 2013. 345 p..

91. Lenchuk I., Ahmed A. Teaching Pragmatic Competence: A Journey from Teaching Cultural Facts to Teaching Cultural Awareness. TESL Canada Journal. 2013. Vol. 30, Special Issue 7. P. 82–97.

92. Marshall B., Wiliam D. English Inside the Black Box. London: King's College, 2006.

93. McDermott K. The writer as teacher: Reflections from the margins. English in Education. 2019. 53(1). P. 91–105.

94. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press. 2014. 421 p.

95. Savignon, S. J. Communicative competence: Theory and classroom practice. New York: McGraw-Hill, 2017. 236 p.

96. Schmitz F., Schnabel K., Stricker D., Fischer M., Guttormsen S. Learning communication from erroneous video-based examples: A double-blind randomised controlled trial. Patient Education and Counseling, 2017. Vol. 100 (6). P. 1203–1212.

97. Sperling M. Revisiting the Writing-speaking Connection : Challenges for Research in Writing and Writing Instructions . Review in Educational Research, 2016. № 66. P. 53–86.

98. Teaching Strategies of Senior High School English Writing Based on Promoting Writing with Reading. URL: https://www.researchgate.net/publication/365833321_Teaching_Strategies_of_Senior_High_School_English_Writing_Based_on_Promoting_Writing_with_Reading

99. Young R., Ferguson F. Writing for Pleasure: Theory, Research and Practice. Abingdon: Routledge, 2021. 345 p.

Додатки

Додаток А

Компоненти, критерії і показники розвитку АККПМ учнів

Компонент	Критерій	Показники
Лінгвістичний (володіння знаннями та мовними засобами, необхідними для правильного та змістовно адекватного вираження думок та забезпечення ефективної комунікації в письмовому спілкуванні).	Лінгвістичний	<p>Лексичні знання (показники: здатність добирати слова відповідно до стилю та жанру тексту; використання активного та пасивного словникового запасу; уникання тавтологій і надмірних повторів; адекватне застосування стійких виразів та фразеологізмів);</p> <p>Граматичні знання (показники: правильне використання часів, модальних дієслів, узгодження підмета та присудка, форм дієслів і відмінків; побудова складнопідрядних і складносурядних речень);</p> <p>Орфографічна та пунктуаційна грамотність (показники: правильне написання слів, дотримання правил пунктуації, відсутність типових орфографічних та пунктуаційних помилок);</p> <p>Синтаксична обізнаність (показники: логічна та структурована побудова речень і абзаців; використання зв'язок між реченнями та абзацами; адекватне використання різних типів речень (розповідних, питальних, умовних)).</p>
Соціокультурний (здатність створювати тексти, що не лише граматично коректні, а й адекватні культурно та соціально; здатність застосовувати мовні знання відповідно до міжособистісних та соціальних контекстів, враховуючи стиль, жанр та форму звернення до адресата; володіння знаннями про	Соціокультурний	<p>Уміння використовувати ввічливі та етичні формулювання і стандартні соціокультурні висловлювання (кліше) з дотриманням жанрових і стилістичних норм комунікації; уміння адаптувати текст до культурних очікувань адресата (наприклад, офіційне або неформальне звернення, формат листа, структура есе, критичне обговорення); врахування традицій, символів та культурних відмінностей у прикладах, аргументації чи посиланнях; уміння уникати стереотипів та проявляти толерантність у письмовому висловлюванні; здатність передбачати та уникати можливих непорозумінь, пов'язаних із культурними відмінностями</p>

соціокультурні-культурні особливості країни для побудови писемної комунікації з використанням стилістичних норм та правил жанрового оформлення текстів).		
Прагматичний (здатність до ефективного використання англійської мови для досягнення конкретних комунікативних цілей у різних соціальних, професійних, навчальних і міжкультурних контекстах; планувати, організувати та адаптувати висловлювання відповідно до ситуації, мети і очікувань співрозмовника.	Прагматичний	Уміння вибирати адекватну форму письмового тексту (лист, есе, звіт, доповідь, реферат, анотація, твір) залежно від комунікативної мети; використовувати логічні зв'язки між мовленнєвими структурами для викладу думок; реалізовувати стратегії планування, редагування, модифікування та самооцінки письмового висловлювання; адаптувати стиль викладу до мети комунікації; застосувати когнітивні стратегії для досягнення комунікативної мети (узагальнення, порівняння, аргументація, посилання на джерела тощо); застосовувати стилістично відповідну лексику та граматичні конструкції, що відповідають формі і жанру письмового висловлювання.

Додаток Б

Плани-конспекти уроків з англійської мови (10- й клас профільного рівня)

Конспект уроку з англійської мови 10-го класу профільного рівня

Цілеспрямованість заняття

Тема заняття: Art. Unit 3. Art for Heart's Sake. Subtopic 3.3. Are Art Galleries and Museums in your List of Likes?

Тип заняття: комбінований

Мета заняття:

практична: поглибити словниковий потенціал учнів з теми «Art»; удосконалити іншомовну компетентність у говорінні, читання та письмі;

освітня: розширити систему знань учнів про культуру та історію країни виучуваної мови та не тільки;

розвивальна: розвивати комунікативні навички та мовленнєву поведінку у парах та індивідуально;

виховна: виховувати та поглиблювати культуру спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;

професійна: формувати мовні знання та мовленнєві компетентності (в говорінні, читанні, письмі);

Обладнання: підручник «Англійська мова» : (10-й рік навчання, профільний рівень) за загальною редакцією Л.В. Калініна, І.В. Самойлюкевич, робочий зошит, дошка, мультимедіа презентації, інформаційні ресурси (онлайн ресурс Bamboozle)

Хід заняття:

I. Вступна частина заняття

Етап 1. Організаційний момент.

Мета: створення приємної атмосфери, яка сприяє роботі, налаштування до праці.

Прийом: привітання з учнями, введення теми на заняття.

Етап 2. Мовленнєва зарядка.

Мета: підготовка учнів до основного матеріалу заняття.

Прийом: за допомогою онлайн ресурсу Baamboozle та мультимедіа презентації відповіді на запитання на тему «Art» <https://www.baamboozle.com/game/389720>.

II. Основна частина заняття

Етап 1. Контроль домашнього завдання.

Мета: перевірити правильність виконання домашнього завдання.

Прийом: зачитування підготовлених запитань до свого улюбленого митця та чому вони цікаві учневі до минулої підтеми.

Етап 2. Введення та активізація нових лексичних одиниць.

Мета: ознайомлення з новими термінами, поглиблення словникового запасу учнів у темі «Art», навчити учнів використовувати дані структури ситуативно у мовленні.

Прийом: засобом читання тексту у вигляді діалогу, розпізнавання та розуміння нових лексичних одиниць в ньому (впр. 2а с. 84-86), читання та переклад невідомих слів та

структур, занесення до словника (с. 83), виконання вправи на говоріння з використанням нових структур (впр. 1 с. 83), виконання вправи після тексту письмово (впр. 2b с. 87).

Етап 3. Розвиток навичок діалогічного мовлення.

Мета: удосконалення навичок діалогічного мовлення, застосування нових лексичних одиниць.

Приєм: підготовка діалогів у парах (с. 89) та їх презентація.

Ш. **Заключна частина заняття**

Етап 1. Підсумки заняття.

Мета: оцінити роботу учнів на занятті, виставити оцінки.

Приєм: оцінювання.

Етап 2. Домашнє завдання.

Мета: відпрацювання пройденого матеріалу, закріплення та повторення нових лексичних одиниць та структур.

Приєм: підготувати діаграму у вигляді дерева про свої очікування від походу до музею (genres of art, artists of other countries, trends of art, Ukrainian artists) (с. 89), презентація його.

Конспект уроку з англійської мови 10-го класу профільного рівня

Тема: What are your Food Preferences?

Тип заняття: комбінований

Цілеспрямованість заняття: розвиток англійської комунікативної компетентності у писемному та усному мовленні.

Мета:

- **Практична:** поглибити словниковий запас з теми «Food Preferences», відпрацювати лексику у письмових та усних комунікативних завданнях; розвивати навички аргументованого письма та монологічного мовлення; описувати бренди ресторанів.
- **Освітня:** стимулювати інтерес до вивчення англійської мови через інтерактивні письмові та комунікативні завдання.
- **Розвивальна:** розвивати навички письма, читання, аудіювання, говоріння; критичне мислення та креативність.
- **Професійна:** формувати мовні знання та мовленнєві компетенції у різних видах діяльності (монолог, діалог, письмовий твір).
- **Виховна:** формувати позитивне ставлення до іншомовної культури та здорового харчування.

Обладнання: підручник Л. Калініної та І. Самойлюкевич (10 кл.), ноутбук із відеороликом, робочі зошити, інтерактивні ресурси (ISL Collection), таблиці для письмових вправ.

Хід заняття

I. Вступна частина

Етап 1. Організаційний момент

Приєм: привітання, повідомлення теми та цілей заняття.

Мета: налаштувати учнів на продуктивну навчальну діяльність.

T: *Good afternoon, students. How are you today? Today we will focus on developing your writing skills and discuss food preferences.*

Етап 2. Мовленнєва зарядка**Прийом:** евристична бесіда, письмовий «warm-up».**Мета:** активізувати лексику, підготувати до письмового та усного висловлення.

T: Write down the strangest food you have ever eaten, your favourite dish, ingredients, and who cooks it for you. Then share your answers with a partner.

II. Основна частина**Етап 1.** Перевірка домашнього завдання (письмова форма)**Прийом:** взаємооцінка та обговорення письмових завдань (Writing p. 44).**Мета:** контроль і розвиток навичок письма.

T: Hand over your copybooks, then check a partner's work and give feedback using the checklist: grammar, vocabulary, clarity of ideas.

Етап 2. Введення та активізація нових лексичних одиниць**Прийом:** читання діалогів в ролях, письмове визначення нових слів (впр. 2, с. 45).**Мета:** розвивати лексичну компетентність та письмове застосування нових слів.

T: After reading the dialogues, write down the new words and create 2–3 sentences using them about your own food preferences.

Етап 3. Розвиток навичок роботи з текстом**Прийом:** письмове заповнення таблиці (впр. 2b, с. 45).**Мета:** навчити учнів виділяти потрібну інформацію, розвивати аргументоване письмо.

T: Scan the text and complete the preference chart. Then write 2–3 sentences comparing your preferences with those of the people in the text.

Етап 4. Розвиток іншомовної компетентності у аудіюванні та письмі**Прийом:** перегляд відео та виконання письмових завдань.**Мета:** удосконалити навички аудіювання, письма та аргументації.

T: Watch the video “Countries & Nationalities – McDonald’s International Menus”. Write short summaries of 2–3 menus and express your opinion: which menu you would try and why.

[Відео](#)**Етап 5.** Розвиток навичок монологічного та аргументованого письма**Прийом:** письмовий опис логотипів ресторанів + коротка презентація.**Мета:** розвиток монологічного мовлення, застосування лексики, аргументація у письмі.

T: Look at the logos of famous restaurants. Write a short paragraph about each logo: describe it, say whether you like it, and explain why. Then present your favourite logo to the class.

Етап 6. Інтеграція творчих письмових завдань (проектна діяльність)**Прийом:** створення проекту «Історія та особливості обраного ресторанного бренду».**Мета:** формування АККПМ через інтеграцію письмових, комунікативних та творчих навичок.

T: For homework, create a mini-project about a global fast-food chain. Include its history, menus, and explain why its food is considered junk food. Prepare 3–4 sentences to present your project to the class.

III. Заключна частина**Етап 1.** Домашнє завдання**Метод:** проектна діяльність + письмове відображення.

T: Complete the project, write your paragraphs, and prepare to discuss them in small groups.

Етап 2. Підсумки заняття**Прийом:** дискусія + письмова рефлексія.**Мета:** узагальнити матеріал, оцінити роботу учнів, стимулювати рефлексію.

T: Discuss your projects in groups. Write 2–3 sentences about what you learned today and what you found most interesting.

Конспект уроку з англійської мови 10-го класу профільного рівня

Цілеспрямованість заняття

Тема заняття: What are your Food Preferences?

Мета:

практична: поглибити словниковий потенціал студентів з теми «Food Preferences»; відпрацювати нову лексику в монологічному та діалогічному мовленні; обговорювати текст; описувати бренди ресторанів;

освітня: стимулювати інтерес учнів до вивчення іноземної мови та поглибити знання з теми «Їжа та харчування»;

розвивальна: розвивати навички вимови, аудіювання, читання та говоріння; критичне мислення студентів;

професійна: формувати мовні знання та мовленнєві компетентності (в говорінні, читанні, аудіюванні);

виховна: виховувати інтерес до іноземної мови, позитивне ставлення до іншомовної культури, здорову харчову поведінку.

Тип заняття: комбінований.

Обладнання: підручник англійської мови для 10 класу Л. Калініної, І. Самойлюкевич, ноутбук з відеороликом, робочі зошити, інформаційні ресурси (освітні інформаційні ресурси (ISL Collection)).

Хід заняття

I. Вступна частина заняття

Етап 1. Організаційний момент

Прийом: привітання, повідомлення мети та теми заняття.

Мета: організувати та налаштувати учнів на продуктивну навчально-пізнавальну діяльність.

T: Good afternoon, students. How are you? Today we will speak about food preferences.

Етап 2. Мовленнєва зарядка

Прийом: евристична бесіда.

Мета: ввести учнів в іншомовну атмосферу та пригадати лексику з теми «Їжа».

T: Tell me please, what's the strangest food you have ever eaten? What's your favourite dish? What are the ingredients? How often do you eat this dish? Who cooks it for you? (*Students answer*)

II. Основна частина заняття

Етап 1. Перевірка домашнього завдання

Мета: контроль навичок письма

Прийом: виконання вправ у підручнику (Writing p. 44).

T: Hand over your copybooks and I'll check your homeworks for the next lesson.

Етап 2. Введення та активізація нових лексичних одиниць

Мета: розвивати мовленнєву компетентність, вміння дискутувати за темою прочитаного тексту.

Прийом: читання діалогів в ролях, розпізнавання та розуміння нових лексичних одиниць у ньому (впр. 2, с. 45).

T: Now we will read the conversations of your peers. After that we will discuss their food preferences and compare to yours.

Етап 3. Розвиток навичок роботи з текстом

Мета: розвивати вміння учнів використовувати та знаходити в тексті потрібну інформацію (scanning), збагачувати словниковий запас учнів.

Прийом: заповнення пропусків таблиці. (впр. 2b, ст. 45).

T: Let's scan the text and fill in the preference chart.

Етап 4. Розвиток іншомовної компетентності в аудіюванні та письмі

Мета: удосконалити навички аудіювання та письма.

Приєм: перегляд відео «Countries & Nationalities - McDonald's International Menus» та виконання відкритих та закритих письмових завдань до нього.

<https://en.islcollective.com/video-lessons/countries-nationalities-mcdonalds-international-menus>

Етап 5. Розвиток навичок монологічного мовлення.

Мета: тренувати навички монологічного мовлення при описі зображень та застосовувати нові лексичні одиниці в мовленні.

Приєм: письмовий опис логотипів відомих ресторанів та надання короткої інформації про них (ст. 49).

T: Look at the logos. Which of them have you already seen? Which words and word combinations can be used to describe these logos of popular restaurants? Which one is your favourite?

III. Заключна частина заняття

Етап 1. Домашнє завдання

Мета: закріпити набуті мовні знання та мовленнєві навички студентів щодо вживання нових лексичних одиниць в мовленні.

Метод проектів.

T: Your homework is to create a project about the emergence of one of the global chains of fast food restaurants, as well as to indicate why their food is classified as junk food.

Етап 2. Підсумки заняття

Мета: узагальнити вивчений матеріал; оцінити роботу студентів на занятті, стимулювати до висловлення вражень.

Приєм: дискусія.

T: Let's discuss your groups and chains of restaurants that you choose. Who will be in which group? ... Your marks are...

Додаток В

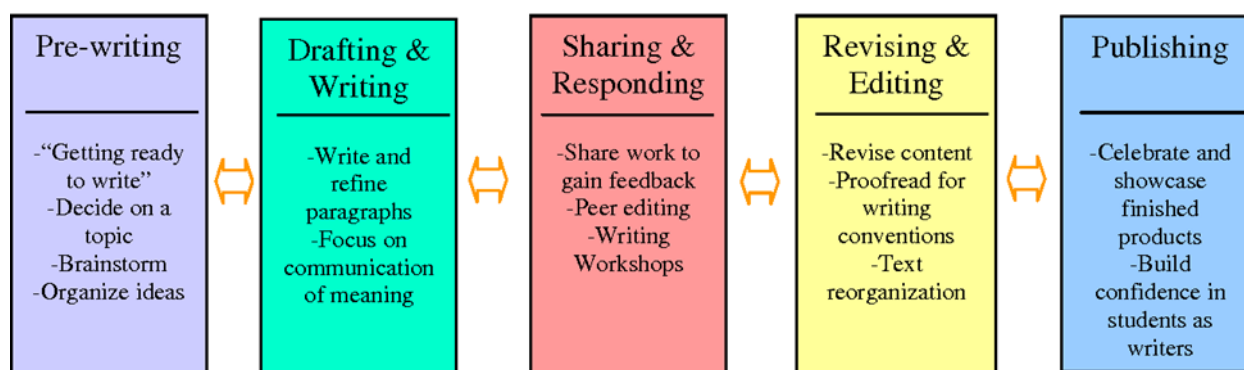
Узагальнена таблиця інтегрованих проєктів для розвитку АККПМ учнів профільних класів ліцею

№	Напрямок розвитку АККПМ	Назва проєктного завдання / форма роботи	Завдання та особливості виконання	Очікувані результати
1	Аргументоване мовлення	Блог про актуальні проблеми молоді (індивідуальний або колективний)	Написати блог-пост (250–300 слів): вступ, основна частина з аргументацією, висновок; для групи – розподіл ролей (автор, збирач фактів, редактор)	Формування логічної аргументації, розвиток творчості, навички співпраці
2	Креативне мовлення	Рекламна кампанія продукту або послуги (групова робота)	Створити рекламний текст (200–250 слів) з описом продукту, аргументами, закликом до дії; використання слоганів та візуальних елементів	Розвиток переконливого мовлення, креативності, командної роботи
3	Аналітичне мовлення	Звіт / аналітична стаття «Мій ліцей та його внесок у суспільство» (індивідуальний або груповий)	Провести дослідження та написати текст (300–350 слів) з вступом, аналізом та висновками; у групі – розподіл ролей (дослідник, автор, редактор)	Формування логічного та аргументованого мовлення, розвиток критичного мислення, навичок співпраці
4	Творче мовлення	Мультимедійне есе «Мій ідеальний день у ліцеї» (індивідуальна або групова робота)	Написати есе (250–300 слів) з мультимедійними елементами (фото, малюнки, інфографіка, відео); у групі – розподіл ролей	Розвиток творчості, креативного та логічного мовлення, вміння

			(автор тексту, дизайнер, редактор)	працювати з мультимедіа
5	Творче + комунікативне письмо	Онлайн-блог «Сучасні технології в житті підлітка» (індивідуальний або груповий)	Написати публікацію (250– 300 слів) з аргументацією та прикладми; використання інтерактивних елементів (опитування, відео, гіперпосилання); у групі – розподіл ролей	Формування творчих та комунікативних навичок письма, адаптація тексту до цифрового середовища, підвищення мотивації
6	Дослідницьке + аргументоване письмо	Інтерактивний звіт «Моя громада та її проблеми» (групова робота)	Провести дослідження та створити звіт (300– 350 слів) з описом проблеми, аргументованими висновками, пропозиціями; додати інтерактивні елементи; розподіл ролей у групі	Формування письмових та дослідницьких навичок, розвиток критичного мислення, творчості та комунікативної компетентності

Додаток Г

Поетапна модель розвитку писемного мовлення

1. Pre-writing (Попереднє планування). Підготовчий етап.

Завдання цього етапу:

- налаштування на письмову роботу;
- вибір теми;
- мозковий штурм;
- генерування ідей.

2. Drafting & Writing (Створення чернетки та написання). Концентрація на змісті.

На цьому етапі учні:

- пишуть і уточнюють абзаци;
- зосереджуються на передачі змісту й комунікації значення.

3. Sharing & Responding (Обмін і зворотний зв'язок).

На цьому етапі учні:

- діляться своїми текстами;
- отримують відгуки;
- здійснюють парне редагування;
- беруть участь у письмових воркшопах.

Цей етап формує вміння критично читати й удосконалювати власне письмо.

4. Revising & Editing (Редагування й удосконалення)

На цьому етапі учні:

- переглядають зміст;
- коригують текст відповідно до мовних норм;
- проводять редагування та реорганізацію тексту.

Основна увага – на структурі та грамотності.

5. Publishing (Публікація)

- представлення або публікація готового продукту;
- відзначення досягнень;
- підвищення впевненості учнів у ролі авторів.